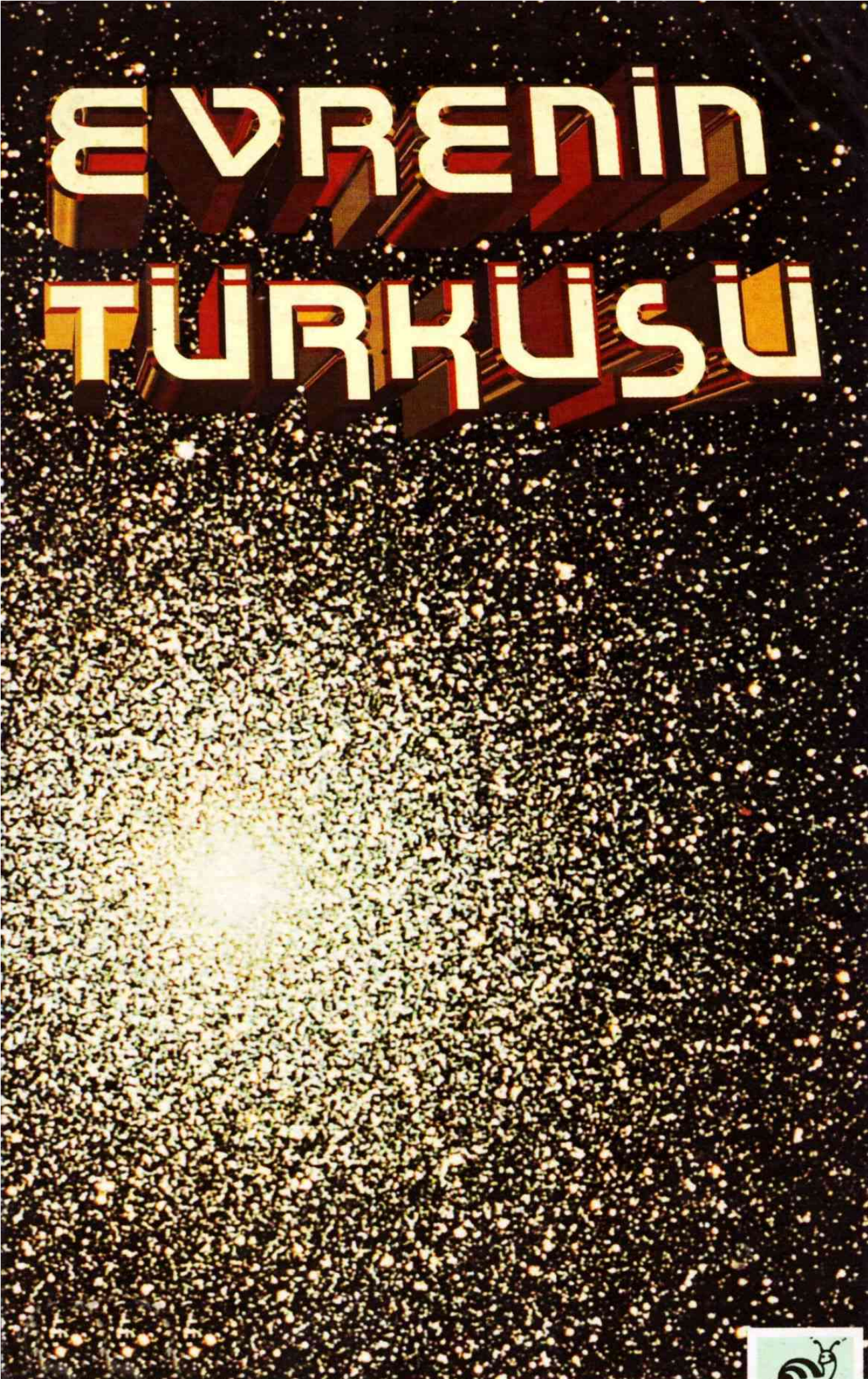
EVRENİN TÜRKÜSÜ

G. Altov / V. Juravleva

sarmal YAYINEVİ

EVRENİN TÜRKÜSÜ

G. Altov / V. Juravleva

Evrenin Türküsü
G. Altov / V. Juravleva
Türkçe Yayın hakları Sarmal Yayınevine aittir
ISBN 975-576-036-9

Türkçesi: Mehmet Türdeş
Kapak: Sarmal Yayınevi
Baskı - Cilt: Umut Matbaası

SARMAL YAYINEVİ
Babıali Cad. Pak Han No: 16/4 Cağaloğlu - İstanbul
Tel:(0 212) 522 45 78 - 512 70 20
Faks: (0212) 522 45 78

G. ALTOV
V. JURAVLEVA

EVRENİN TÜRKÜSÜ

Türkçesi: Mehmet Türdeş

EVRENİN TÜRKÜSÜ

G. Altov / V. Juravleva

G. Altov ve V. Juravleva'nın ortak yapıtı **Evrenin Türküsü**, kaynakları on sekizinci yüzyıla dek uzanan Sovyet bilimkurgu yazınının "Altın Çağ"ının ilk örneklerindendir. 1950'lerin sonuyla başlatılan "Altın Çağ", başka dünyalardaki düşünen varlıklar, duyudışı algılama, sibernetik, zamanda yolculuk, koşut evrenler gibi temaların Sovyet edebiyatında yerini bulmasına tanık olur. Altov ve Juravleva'yla birlikte Duyeprov, Şaşenko, ardından Ştrugatski kardeşler, Abramov'lar, Mekrov ve daha birçoklarının yapıtlarıyla gerek niteliği ve düzeyi, gerekse niceliği ve olağanüstü okur sayısıyla günümüzün belki de en zengin bilimkurgu dağarı oluşur. Bu yıl yetmiş beş yaşına basan dünyanın en eski bilimkurgu dergisi **Serüvenler Dünyası**'nın sahibi, daha 1924'te **Aelita**'yla dünyanın ilk bilimkurgu filmlerinden birine imzasını atan, yılda ortalama 3 milyon nüsha bilimkurgu kitabının basıldığı Sovyetler Birliği'nde 1958'den bu yana bini aşkın bilimkurgu yapıtı yayınlanmıştır.

Evrenin Türküsü, insanın doğaya ve tarihe karşı verdiği savaşımın başarısına yazılmış bir uzay çağı destanını andırır. Yıldızlara uzanan yol, yeryüzünde esenliğe kavuşmuş insanoğlunu bambaşka bir gelişim izlemiş top-

lumların yazgısıyla yüz yüze getirir. İnsan, artık onlara da "ağabeyi" elini uzatmaya hak kazanmıştır. Bilinmeyene yönelen yolculukta bilim ve sanat atbaşı, elele gitmektedir. Roman, 1920'lerde Sovyetler'de bilimkurgu öğeler de içeren bir şiir akımı olarak gelişen "kozmizm"in izlerini taşır. Altov ve Juravleva, öngördükleri bilimsel gelişmelerin teknik açıklamalarını da okuru hiç yormadan aktararak Sovyet bilimkurgusunun ayırdedici bir özelliğini sergilerler. **Evrenin Türküsü**, bilimkurguda başlıbaşına bir alttür özelliğini kazanan "novella", "romancık" başlığı altında da okunabilir.

O zamanlar insanoğlu yıldızlar arasında yeni yollar ediniyordu. Yıldızların çağrısı, denizin yüzlerce yıllık çağrısına baskın gelmeye başlamıştı. Birbiri ardınca birçok iyon gemisi Dünya'dan ayrılıyor ve yeni buluşlarla esrikleşen insanlar yıldızlara doğru akıyordu. Venüs'ün sık ve batıklıklı ormanlarında gezginler dolaşıyordu. Satürn'ün haritası daha tamamlanmamıştı ama uzay gemileri yıldızlara doğru yola çıkmışlardı. Her geçen gün daha uzaklara gidiliyordu.

O zaman, büyük buluşların zamanıydı. Uzay gemileri yıldızlara erişiyor, gezegenlere konuyor, astronotların üstünde yabancı güneşler parlıyordu. Yıldız

gemileri görülmemiş uzay bölgelerinden geçiyordu. Her adımda bilinmeyenin derinliklerine iniliyor, Dünya'ya dönen astronotlar duyulmamış öyküler anlatıyordu: Uzayın karanlıkları içinde parlayan ve el değer değmez kırılıp solan çiçekler... Toprağa gömülmüş görkemli yapılar... Eski kaybolmuş uygarlıkların kalıntıları... Sarp kaya silsileleri arasında cilalanmış sert ve kaygan bazalttan oyulmuş dümdüz alanlar...

Evet zaman büyük buluşların zamanıydı. Sonsuz küçükten sonsuz büyüğe her şey bilinmeye başlamıştı: Artık bilim merkezlerinde cansız maddeler canlıya dönüştürülüyordu. Yaşamın gizine erilmişti. Sonsuz büyük alanlarda da birçok giz çözülmüştü. Galaksilerin nasıl oluştuğu biliniyordu artık. Yıldızlar dünyası karanlıklarını birer birer insanoğlunun önüne seriyordu.

Zor deneylerin, zor atılımların zamanıydı zaman. Yıldız gemileri ilikleri dolduran tehlikelerle karşılaşıyordu. Bazen motorların bozulması, gemilerin evrenin sonsuz boşluğunda yitip gitmesine neden oluyordu. Yeni bir gezegene konulduğunda bazı elektronik araçlar işlemez oluyor ve yıldız gemisi, içindekilerle birlikte sonsuza dek bu yabancı gezegende kalıp gidiyordu. Böyle bir gezegende kalmak insanoğlunun tarihi boyunca gördüğü çilelerin en ağırlarından biriydi. Umutsuzluk, çok kısa bir sürede bu insanların hepsini yok ediyordu. Kumlar yavaş yavaş geminin kocaman siyah gövdesini örtüyor, lombozlar boş göz çukurlarını andırıyordu.

Uzayda sönmüş gibi duran yıldızlar vardı. Ne renk

ne ışık verirlerdi. Bir uzay gemisi yanılgıyla bu yıldızlardan birinin yakınından geçerken, birden yanardağ gibi patlayabilirdi. Yayılan gaz, ısı ve ateş uzay gemisi için ölüm demekti. Astronot gemideki bataryaların bütün gücüyle Dünya'ya son bir hoşça kalın mesajı yollayıp gazın, dumanın arasında yok olurdu. Ama gönderdiği mesaj uzayda yol alarak yıllar sonra da olsa Dünya'yı bulur. Yeryüzündeki istasyonların her zaman uyanık olan duyargaları bu mesajı alırdı. İşte o zaman herkes bu kaybolan yıldız gemisi için işini bırakır, bir dakika süren bir sessizliği yaşardı.

Her şeye karşın yine de sayıları gitgide artan yıldız gemileri uzayın dört yanına dağılıyordu. Başlarına ne gelirse gelsin yılıp dönmüyorlardı gemiler: İleri! İleri! İnsanoğlu bunu istiyordu. Göktaşları yıldız gemisinin bir bölümünü mü çatlattı? Eski durumuna getiriliyordu gemi. Işık hızına yaklaşmak ve gerektiğinde hızı azaltmak için çok uzun süre hızlanma ve yavaşlama sürecinin neden olduğu bulantılara göğüs geriliyordu. Dünya'yı, mavi gökyüzünü görmeden yıllar yılı yıldızlararası boşlukta kalınıyordu. Serüvenden serüvene koşuluyor, güçlükler yeniliyordu.

O çağda insanoğlu başka yıldızlara gezegenlere "Birleşik İnsanlık"ın bayrağını dikiyordu. Bu bayrağın üstünde Procyon* yıldızının kırmızı yuvarlağı ile mavi Altair** yıldızı görülüyordu. Kızgın atmosferi-

---

* Procyon : Küçük köpek yıldız takımının bir yıldızı, Gökteki en parlak yıldızlardan biri (Ş.G.)

**Altair : Küçük köpek burcundaki güzel yıldız. (Ş.G.)

nin her zaman kaynama durumunda olduğu bazı gezegenlere bayrak dikilemediğinden buralara büyük kayalardan oyulmuş anıtlar konuyordu. Üstlerine de gezegene ilk gelen geminin adı ile geliş tarihi kazınıyordu.

1

Kara Duman

BU ÖYKÜ, insanı diri tutan değerlerle yüklü. Coşkusuz biri okuduktan sonra omzunu silkecek. Güneşi bile karartabilen sözler edecek: "Bu öyküde olağanüstü ne var?" Coşkulu insanlar dişlerini sıkıp yollarını sürdürecekler.

C. PAUSTOVSKİ

Lanskoy, Yaşlı Adam'ı altı yıldır görmemişti. Öğrencilerini sık sık yanına çağırırdı. Yaşlı Adam. Altı yıl önce Yaşlı Adam son yapıtını bitirmişti. Cebelitarık'taki "Denizci" yontusunu... "Üstad", Michel Ange'dan beri dünyanın tanıdığı en büyük sanatçı olarak saygı görüyordu.

Anıt, okyanusun dövdüğü siyah kayaların üstünde yükseliyordu. Dalgalar, taşların üstünde kırılıyor, boz köpükler yontunun ayakları dibine kadar uzanıyordu. "Denizci" ilk gençlik çağında bir çocuktu. Denize ba-

kıyordu. Yel, saçlarını dağıtıyor ve önü açık gömleğini yelken gibi şişiriyordu. Üzerinde bulunduğu deniz aracı batıyordu. Ne olursa olsun denizci gülüyordu. Okyanusua bağırır gibiydi: "Haydi, durma gel. Son sözü kim söyleyecek, sen mi ben mi görelim."

Sanatçı, yiğitliği ve neşeyi dengeli bir biçimde vermişti. Azıcık bir fazlalık denizciyi gülünç ve güçsüz bir kavgacı durumuna düşürebilir, eksiklik ise kavganın sonucu konusunda kuşkular uyandırabilirdi. Ama şimdi her şey açık ve seçik sezilebiliyordu. Deniz bütün gücü ve azgınlığıyla çocuğun üstüne yüklene dursun o sıkılmış dişlerinin arasından konuşuyordu: "Haydi, durma gel! Son sözü kim söyleyecek, sen mi ben mi görelim!"

Yaşlı Adam Lanskoy'a yaklaşmış, günaydın bile demeden sormuştu:

"Hoşuna gitti mi?"

Lanskoy, "yontu denizden biraz daha yükseltilebilseydi daha mı iyi olurdu?" diye yanıtlamıştı.

Gözlerinin akı sararmış Yaşlı Adam'ın bakışları ışıklanıp canlanmıştı:

"Bravo!" demişti. "Bunu bir tek sen gördün."

Anıta uzun uzun bakmıştı. Havaya dağılan dalgalar ve köpükler yağmur gibi üstüne iniyordu. Uzun yağmurluğunun altında hiçbir şeye aldırmadan bakıyordu yapıtına.

Birden Lanskoy'a dönmüştü. Yüzü kuru ve kemikliydi.

"Aptal," demişti. "Okyanusta gelgit'in en etkili ol-

duğu mevsimdeyiz. Bugün deniz bütün yılın en kabarık denizi. Anladın mı? Hadi şimdi defol..!"

Bu olayın üstünden altı yıl geçmiş, Yaşlı Adam Lanskoy'u hiç aramamıştı. Ne bir mektup yazmış, ne çağırmıştı. Lanskoy ortak dostlardan onun üstüne haberler alıyordu. Yaşlılık etkisini daha ağır bir biçimde göstermeye başlamış, en sonunda doğduğu kente, Cenova'ya dönmüştü. Lanskoy bir gün birden bir radyo-telgraf aldı. Yaşlı Adam hemen gelmesini istiyordu. Lanskoy üç saat sonra oradaydı.

Üstad, ahşap bir serpeneğin altındaki koltuğa gömülmüştü. Omuzlarında pelerin vardı. Az ötede yarın dibinde denizin hışırtısı duyuluyordu. Küçük dalgalardan yansıyan güneş ışıkları serpeneğin üstünde oynaşıyordu.

"Otur bakalım," dedi Yaşlı Adam.

Eskiden beri günaydın, hoşgeldin gibi sözleri sevmezdi. Hiçbir soru da sormadı.

Lanskoy, kaba geniş bir banka çöktü. Yaşlı Adam denize bakıyordu.

"Çalışmalarını izliyorum. İyi gidiyorsun," dedi.

Dudaklarıyla bir beğeni işaret yaptı. Sararmış gözlerinde bir alev belirdi.

"Anımsıyor musun? Gelmiştin bir gün. İlk çalışmandı senin. Bir parçası kırılmıştı yaptığın yontunun. Yeniden yapıştırmak istiyordun. Ne dedim sana?

"Vasari'nin sözlerini söylemiştiniz? 'Yamayı eskiciye bırak. Gerçek bir sanatçı için yama utançtır, en büyük rezilliktir.'"

Yaşlı adam sessizce güldü. Boğumlu zayıf boynu titrede. Yüzündeki izler derinleşti.

"Güzel... Demek unutmadın. Ben belleğimi çoktan yitirdim. Kaç yaşındayım. Ha evet! Yüz yedi. Hangi yıl doğdum?"

"Yeni yıllara göre mi?"

Kemikli, kuru ve zayıf yumruğuyla koltuğa vurdu:

"Hayır. Yeni yıllara göre değil. Ona bir türlü alışamadım. Eski yıllara göre."

"1945 yılında doğdunuz."

"Sen kaç yaşındasın?"

Lanskoy yanıtladı.

"Gençsin sen, çok genç." Kızmış gibiydi. "Aya yapılan ilk gezinin anısına bir kabartma yapmışsın. Aydan gelen taşlarla yapıldığını söylüyorlardı. Şu yeryüzünde taş bulamadın mı? Şarlatanlık bu!"

Lanskoy susuyordu.

"Şarlatanlık"... Yaşlı Adam homurdandı. "Uzayda kaybolan astronotlar için bir anıt projesi gördüm. Ölümüne yaralı bir füze... Bazı bölümleri taşlaşmış, delikler açılmış, kablolar, ince borular darmadağınık. Ne düşünüyorsun bu proje üstüne?"

Lanskoy beğenmediğini söyledi:

"Bana göre," dedi, "yıldız gemisi değil, içindeki insanlar önemli. Oysa bu projede insan görünmüyor."

"Elbette," diye bağırdı Yaşlı Adam. "Otuz yıl sonra bu anıtı görenler yalnızca şöyle diyecekler: "Bak eskiden uzay gemileri nasılmış." Hepsi bu kadar ve

geçecekler... Anıt da gösterdiği uzay aracı ile birlikte eskiyecek. İnsanı koymak gerek. O zaman hiçbir anıt yaşlanmaz. Bin yıl da geçse eskimez. Yiğitlik yaşlanmaz."

Gözlerini yumdu. Uzun bir süre sessiz kaldı. Lanskoy, uyuduğunu sanıyordu. Uzunca bir süre sonra kapı açıldı. Hemen hemen üstad yaşında bir kadın çıkageldi. Hiçbir şey söylemeden sessizce pelerini düzeltti. Birden Yaşlı Adam başını kaldırdı. Gözlerini Lanskoy'a dikti. Bakışları delici ve canlıydı.

"Artık çalışamıyorum," dedi. "Ama ortada yapılacak büyük bir iş var. Çevtsov'un gezisini duydun mu?"

"Duymuş gibiyim, ama üstüne bir şey bilmiyorum."

Yaşlı Adam sallanmaya başladı:

"Neden? Artık okumuyor musun? Artık burnunun ucundan ilerisini görmüyor musun?"

Sonra kendine geldi. Sallanması durdu.

"Güzel! Beni dinle," dedi. "Öyle bir şey yapmalı ki yüzyıllar boyu kalsın. Bu işe girişmeyi ne çok isterdim! Ama yapamam. Geçti artık benden. Bunu sen yapacaksın. Şimdiye kadar yaptığın her şeyi izledim. Başkalarına her alanda yardım etmek, dürtmek gerekir. Düşünce vereceksin, arkalarından iteceksin... Ama sen başkasın... Sen kendi kanatlarınla uçabiliyorsun. Bu yüzden altı yıldır sana ilişmedim. İşte bugün seni çağırdım. Başka çıkar yolu yoktu. Sana başvurmalıydım. Bu işi benim yerime sen yapacaksın

Sonucu görecek kadar yaşayacağım. Bu yapıtı görmek istiyorum. Dinle... Çevtsov burada değil. Sirius Yıldızı'na doğru yola çıktı. Ama uzay gemisiyle daha birkaç gün radyo bağlantısı olacak. Şimdi sen şu... neydi adı bir türlü getiremiyorum... Ha evet... 'Yıldızlararası İletişim Merkezi'... Oraya gideceksin. Ben her şeyi ayarladım. Seni bekliyorlar. Çevtsov'u göreceksin ve o sana her şeyi anlatacak. Tamam mı?"

Lanskoy Yaşlı Adam'la tartışmak niyetinde değildi. Yine de Çevtsov'u neden görmesi gerektiğini öğrenmek istiyordu. Çekine çekine sordu bunu.

"Ne kadar da gençsin, ne de toysun," dedi Yaşlı Adam. Gözleri sevgi ve sıcaklıkla parlıyordu. "Sorunun yanıtını onun anlatacaklarını dinledikten sonra anlayacaksın. Ay gezisi üstüne yaptığın kabartmanın yüksek bir esinlenme ürünü olduğunu mu sanıyorsun? Hayır. Bu yapıtta sen arkaya bakıyordun. Geçmişe... Bir resimleme idi. Görerek betimlemeydi. Sus bakalım... İnsan geleceğe bakmalıdır."

Lanskoy karşı çıktı:

"Eski bir olayı görüntülemek için çalıştığımızda yine geleceğe mi bakacağız?"

"Her zaman!.. Somut görüntü bir atlama tahtasından başka bir şey değildir. Büyük bir yapıtı orta halli bir yapıttan ayıran da budur. Senin astronotların yiğit, atak ve büyük gezginler... Doğru. Ama yalnızca gezgin, yeni yıldızlar bulucu... Yüzünü geleceğe dönmemişsin sen."

Yaşlı Adam güçsüz bir kımıldanışla doğruldu:

"Bütün bunları kendin anlamalısın. Çevtsov'la konuş. Hemen git. bütün raporlar bende var. Çevtsov'un gemi defteri, araştırma kurulu kararı... Çevtsov'u da gördüm. Bana ne çok şey anlattı. Kristal alıcıya geçirdim bütün söylediklerini. Hayır. Hayır. Konuşma! Önce her şeyi kendin dinle. En iyisi bu... Ha! Bir şey daha..."

Lanskoy'a eğildi. Gözlerinin içine baktı:

"Kullandığım bütün araç ve gereçler masanın üstünde. Hepsini al, götür."

Lanskoy masada duran üstü damarlı, kırmızı vernikli yassı, tahta kutuyu getirdi. Yaşlı Adam kemikli parmaklarıyla kutuyu uzun uzun okşadı. Açmak istedi, sonra caydı.

"İşte." dedi. Üzgündü. "İşte. Al! Artık gereksinmem kalmadı. Al... Al!"

Ciddi bir yüzle ekledi:

"Bu araçlar en iyileri. Yeni bulunan araçlara karşıyım. Hani, o elektrikli murçlar var ya hiç elime almadım. İşte böyle... Şimdi, hadi bakalım, çabuk defol!"

Yıldızlararası Dördüncü İletişim Merkezi, Kuzey Avrupa'da Norveç'te Kuzey Burnu'ndaydı. İki kişilik eski uçak yoğun beyaz bulutların üstünde yüzüyor, motorlarının sesi uğulduyordu. Pilot uçağı otomatiğe bağladı. Lanskoy'a göz kırptı: "Kırk dakika böyle gideceğiz. Yapacak birşey yok. Biraz sıkılacağız." Sonra re-

simli bir dergi alarak okumaya başladı.

Lanskoy Yaşlı Adam'ı düşünüyordu. Üstad, çok büyük bir sanatçıydı. Ama bilimsel ve teknik konularla arası hiç iyi olmamıştı. Yine de öyle şeyleri görüyordu ki Lanskoy bunları ölse sezemezdi. Yeni teknikler konusunda hemen hiçbir şey bilmeyen birinin görüşünün böylesine güçlü oluşu şaşırtıyordu Lanskoy'u. Oysa kendisi bilime eğilimliydi. En son buluşları izlemek, anlamak istiyordu.

Seçtiği sanat da zaten sanatların en "teknolojik" olanıydı: Yontuculuk. Bu sanat ona araştırma özgürlüğü sağlıyordu: Bütün çağlar, bütün halklar, bütün izlekler, bütün malzemeler... Lanskoy hepsiyle ilgiliydi. Hepsini araştırıyordu.

"Ay'a İlk Gezi" kabartması üstüne tam iki yıl çalışmıştı. Anıtın yapımına temel olacak düşünceyi çok uzun bir süre aramıştı. Sonunda onu bir tek sözcükte buldu: "Keşif". Uzay adamları, astronotlar... Bunlar keşfeden insanlardı. Her zaman olduğu gibi genelde Yaşlı Adam haklıydı. Ama acaba uzay adamları yeni dünyalar bulmaktan başka bir şey yapmıyorlar mıydı? Yalnız bulmakla mı kalıyorlardı? Değiştirmiyorlar mıydı bu yeni bulunan dünyaları? Lanskoy bunları düşünüyordu.

Pilot, otomatikten ayırarak uzay gemisinin yönetimini yeniden eline aldı. Motorların hırıltısı arttı. Sonra eski gürültüye dönüldü. Islık çalarak havayı yaran uçak, yere doğru inmeye başladı.

"Bakın," diye bağırdı pilot. "İşte istasyon!"

Bulutların arasından kara, sivri bir kule yükseliyordu. Urağanların azdırdığı dalgaların üstünde yüzen bir deniz feneri gibi...

"Bin yedi yüz metre," dedi pilot. "Asor'daki daha da yüksek: İki bin iki metre. Şimdi sıkı durun. Sert bir rüzgâr altında iniyoruz."

Uçak bulutlara daldı. Motorlar vınlamaya başladı. Kabine birden çöken karanlığı otomatik lambalar dağıttı. Pilot göstergelerin üstüne eğiliyor, boynunu uzatıyor, bir çocuk gibi burnunu çekiyordu. Yerçekimi azalmış, ağırlıklar yeğnilmiş, her şeyi kırmızı-boz bir köpük kaplamış gibi oldu. Motorlar ince bir çığlık atarak durdu. Uçak karların oluşturduğu beyaz bir toz bulutuna yavaşça kondu. Pilot gülerek Lanskoy'a bir şeyler söyledi ve aracını cam bir sundurmanın altına çekti.

Yıldızlararası İletişim Merkezi'nin kulesi görünüyordu. Daha doğrusu kulenin tabanı... İki yüz metreden sonra kule bulutlara karışıyordu. Dev gibi bir etki yapıyordu insan üstünde. Çıkılması olanaksız cilalı ve kaygan bir ulu dağ...

Lanskoy pilotun elini sıkarak uçaktan dışarı çıktı. Döner merdivenin dibinde onu kırmızı başlıklı bir adam bekliyordu. Lanskoy Yaşlı Adam'ın etkisinden kurtulamadığından ona da İtalyanca "merhaba" dedi. Merdivenin dibindeki, omuzunu silkti ve İngilizce yanıtladı. Sonunda Rusça konuşmaya başladılar. Mühendis Tessem'di bu... Merkezin şefi. Norveçli. İyi Rusça konuşuyordu. Lanskoy'a:

"Sizin İtalyan olduğunuzu sanıyordum," dedi. "Eğer ikimiz de ortak bir dil bilmeseydik elektronik çevirmenler aracılığıyla anlaşacaktık. Neşeli olacaktı! Şimdi çabuk yukarıya. Önce şu döner merdivene, sonra asansöre. Yedi dakika sonra yayın başlayacak. Çabuk, çabuk!"

Ekspres asansörde Tessem başlığını ve kürkünü çıkardı. Siyah kazağı ile kaldı.

Tessem, iri yarı, güzel bir adamdı. Lanskoy yontuculuğun verdiği alışkanlıkla ona hayran hayran bakmaktan kendini alamadı. İçinde tek tük beyazlar olan kıvırcık, kısa bir sakal, mühendisi azıcık yaşlı gösteriyordu. Kırk yedi kırk sekiz yaşından daha çok olmamalıydı.

"Önce bir ses ve görüntü ayarı denemesi yapacağız. Sonra yarım saat bir ara verilecek. Ondan sonra Çevtsov'la konuşabiliriz."

Yarım daire biçiminde basık tavanlı küçük bir yere girdiler. Duvarda bir televizyon ekranı vardı. Her yerde görülen üç boyutlu televizyon ekranlarından biri gibiydi. Yalnızca biraz büyüktü. Gümüş rengi teller yarı aydınlıkta parlıyordu. Ekranda şimdilik bir saatin kadranı görülüyordu. Tessem iki koltuk seçti.

"Tam zamanında geldik. Birazdan başlayacak. Bakın."

Lanskoy, Tessem'in koltuğunda bir kumanda tablosunun bulunduğunu gördü. Mühendis bu tabloya bakmaya hiç gerek duymadan elleriyle yayını ayarlayabiliyordu. Bulundukları yer az sonra belli belirsiz

bir hızla, yavaşça karanlığa gömüldü. Tavandan gelen yeşilimsi ışıklar ikisini de aydınlatıyordu. Ekranın gümüş renkli telleri kıvılcımlandı ve sonra ak yalımlar dolandı çevrelerine. Lanskoy içinden, sıkıntılı, endişeli bir şeylerin geçtiğini duymaya başlamıştı ki birden ekranda Çevtsov belirdi.

Çevtsov, Tessem'e döndü. Gülümsedi. Elini sallayarak selamladı:

"Günaydın Tessem,' dedi. "Seni gördüğüme sevindim. Dünyadan uzaklaşınca bir süre yine birlikte olacağız."

"Günaydın Çevtsov," dedi mühendis. "Dostlara selamımı söyle. Bir gün seni yakalayacağım. Sanırım o zaman şimdiki gibi kaçıp böyle uzaklara saklanamayacaksın."

Çevtsov, Lanskoy'a, onun olduğu yana hiç bakmıyordu.

Tessem Lanskoy'a döndü ve ekranı gösterdi:

"Ne istiyorsanız çabukça anlatın."

Lanskoy elinden geldiği kadar kısaca Üstad'la görüşmelerini ve onun söylediklerini anlattı. Çevtsov onu hiç dinlemiyor Tessem'la konuşmasını sürdürüyordu. Lanskoy'a bir kerecik olsun baktığı yoktu. Sözlerini hiç kesmeden mühendisle konuşuyordu. Tessem'e bir şeyi anımsattı ve bir daha olimpiyat oyunları üstüne yapılan bir yayını saklayıp ona bir daha göstermesini söyledi. Tessem ile konuşması hiç bitmiyordu. Sonunda Lanskoy susmak zorunda kaldı. Kırılmıştı. Kızgınlık, huzursuzluk vardı içinde. Çevt-

sov da konuşmasını bitirdi. Lanskoy'a hiç bakmadan Mühendise:

"Tamam, dostum," dedi. "İki saat sonra devam ederiz."

Televizyon ekranı karardı. Işıklar yavaş yavaş yandı. Tessem Lanskoy'a döndü, suçlu suçlu gülümsedi:

"Bağışlayın," dedi. "Size daha önce söylemem gerekirdi... Şimdi anlayacaksınız. Ama önce yemeğe gidelim."

Yemeklerini birlikte yediler. Tessem konuşmadan yiyordu. Bir şeyler dünüşür gibiydi. En sonunda, elmasını yerken konuşmaya başladı.

"Çevtsov'un yıldız gemisinin adı "Okean". Yirmi dört saat önce yeryüzünden ayrıldı. Bu Çevtsov'un Sirius Yıldızına doğru ikinci gidişi. Gemide yirmi altı kişi var. Ama size asıl söylemek istediğim bunlar değil. Yıldız gemisinin ivmesi yerçekiminin üç katı. Şimdiye dek, yirmi dört saat içinde yüz yirmi milyon kilometre yol aldı. Dünya ile güneş arasındaki uzaklığa yaklaşan bir uzunluk bu. Ama radyo dalgaları saniyede ancak üç yüz bin kilometre yol alabilirler. Anlıyor musun?"

Lanskoy hiçbir şey anlamıyordu. Tessem açıkladı:

"Çok basit. Radyo dalgalarının bu merkezden yıldız gemisine ulaşması için altı buçuk dakika geçmesi gerekir. Yıldız gemisinden bize ulaşması için de bir o kadar... İşte bu yüzden Çevtsov sizi ekran açılır açılmaz göremedi."

Ama siz? Siz konuşuyordunuz onunla. Size bakıyordu. Bu nasıl olur?"

Mühendis gülmeye başladı:

"Çünkü benim nerede, hangi koltukta oturduğumu biliyordu. O koltuğa başkası da otursa, o yine söze "Günaydın Tessem," diye başlayacaktı. Evet yeryüzünde biz radyo dalgalarının hızını ve bir yerden bir yere ulaşırken zaman yitirmesini görmeyiz bile. Ama evrendeki ölçüler, dünyadakilere benzemiyor. Evrende Dünya'yı değişik ölçeklerde ele almak gerekir. Yarın "Okean" daha da uzaklaşmış olacak. Radyo dalgaları yirmi beş dakikada ulaşabilecek gemiye. Ertesi gün ise altmış dakikada..."

Tessem'in yüzü birden gölgelendi:

"Bu uzaklıklar işleri çok zorlaştırıyor," dedi. Elmasını tabağa koydu. "Yıldız gemisini uzaktan yönetmek olanaksız oluyor. Hemen anında kararlar almak gerekiyor. Radyo dalgalarının dünyadan çıkışı ve geri dönüşü aylar alıyor. Çevtsov buna seviniyor. Başına buyrukluğu mu yeğliyor, nedir! Mühendislerin bu soruna hiçbir çözüm bulamayacağını sanıyor."

Lanskoy sordu:

"Bu birinci gidiş konusunda daha önce hiçbir şey duymadım. Çevtsov'un Sirius'a birinci gidişi... Hiçbir yayın yapılmadı mı onun üstüne."

"Az çok yapıldı... Ama unutuldu. Aradan, dur bakayım... on sekiz yıl geçti. O zamanlar bu konu üstünde bazı çevrelerde konuşuldu. Sonuçta... Anlıyorsunuz, bu bir deney uçuşu idi. Bir şeyler denenecekti bu

uçuşta. Şu demek istiyorum. Başlangıçta Çevtsov'un görevi ve amacı yeni bazı aygıtların işleyişini uzayda yolculuk sırasında denemekti ve eğer gerekirse bu aygıtlar üzerinde değişiklikler, düzenlemeler yapmaktı. Aygıtlarla ilgili bu deneyler ve işlemler yeryüzünde yapılamıyordu. Sonuç... Sonuç başka bir şeye dönüştü. Çevtsov bir buluş yaptığını söyledi. Çok değişik bir buluş... Bir adam tek başına uçarsa... Evet o zaman Çevtsov tek başınaydı. Kendisi olayı size ayrıntıları ile anlatacak. Bu buluş... Çevtsov'dan önce de yine tek başına uçan bir uzay adamı tarafından böylesi bir buluş yapılmıştı. Daha doğrusu uzay adamının savı böyleydi. Sonunda astronotun yanlış gördüğü, ortada böyle bir buluş olmadığı anlaşıldı. Yıllarca süren uzay gezisi. Yalnızlık... Sinirler dayanmıyor buna. İnsan araştırdığı şeyi unutuyor. Rüyaları, serapları gerçek sanıyor. Gözü aldanıyor. Usu artık gücünü yitiriyor. Bir tür esrikleşiyor. Gözüne görüntüler görünmeye başlıyor. Söylediği yere gidiyor, araştırıyorsunuz, bahsettiği şeyler yok. Şimdi şöyle düşünebilirsiniz: "Fotoğraf aygıtları var, gördüklerini resimlese... Bu aygıtlar da yanılmaz ya!" Doğru. Ama bilinmeyen bir dünyaya indiğinizi düşünün. Değişik, görülmedik, alışılmadık... Önemli olan fotoğraflar ve diğer aygıtların kayıtları değil sizin bu dünyayı görüşünüz ve kavrayışınızdır. İnsan olarak sizin değerlendirmenizdir. Bunun için insanlı uçuşlar yapılıyor. Yoksa sadece aygıtlar gönderilir ve onların topladığı bilgilerle yetinilirdi. Ama insanda da, söylediğim gibi, sanrılar, yanlış görüntüler beliriyor. Özellikle yanlız başına

yapılan ve uzun süren yolculuklarda... Bu yüzden Araştırma Kurulu bu tür buluşların gerçekliği yüzde yüz kanıtlanmadıkça bunları yayınlamama ve onları bulduğunu ileri süren uzay adamlarının savlarını da.. nasıl diyeyim... varsayımlar olarak görme kararını aldı. Zaten Çevtsov'un anlattıklarını dinlerken ihtiyatlı olmak gerek."

"Neden?"

"Düşçü..." diye kısaca yanıtladı Tessem. Lanskoy bu "düşçü" sözcüğünün övme mi yoksa yerme mi olduğunu anlayamadı.

Mühendis sakalını karıştırarak konuşmasını sürdürdü:

"Çevtsov bir yapıcıdır. Çok değişik özellikleri olan bir makina yapıcısı. Ama günümüzün makina sorunlarına ne ilgi duyar, ne de onlara çözüm getirebilir. O hep yarınla ilgili. Yaptığı projeleri günün somut, teknik ve bilimsel koşulları ile sınırlandırmaz. Bu projelerin gerçekleşmesi için gereken koşullar henüz yok dünyamızda... Ne öylesine sağlam, dayanıklı maddeler, ne öylesine güçlü yakıtlar, ne öylesine ince aygıtlar... Evet bir gün bunlar olacak, kimse yadsımıyor, ama zamanla. Diğer makina yapımcıları şimdi gerçekleşebilecek projeler üstünde çalışırlarken o... Evet anımsadım, o "Geleceğin sorunları" adını taktığı projelere takılıp kalıyor. Kuşkusuz bu tür sorunlar üstünde de birilerinin kafa yorması gerekir. Günümüzün bilim ve tekniği çok geniş alanları kucaklıyor. Ama bu alanlar sınırsız değil... İşte bu sınırlar Çevtsov gibi birine ağır geliyor. Sınırları zorlayıp duruyor."

Lanskoy gülerek

"Bir yontucu gibi çalışıyor anlaşılan," dedi.

"Hayır, öyle değil.. Düşündüklerinin hepsi zaman içinde gerçekleşti. Hepsi kullanılabilir makinalara dönüştü. Şimdi tam olarak anımsamıyorum ama dünyadan ayrılışının üstünden üç dört yıl geçmişti ki bazı projeleri gerçekleştirme olanağı bulduk... Daha sonra diğerleri de gerçekleşti. Uzaydan döndüğünde hemen bütün projelerin somuta dönüştüğünü, gerçekleştiğini gördü. O uzaydayken dünyada on yedi yıl geçmişti. Ama yıldız gemisinde o, zamanı daha kısa olarak algılamıştı. Salt algılama da değil, nesnel olarak zaman kısalmıştı yıldız gemisinde. Büyük hızlarda zaman sıkışır, kısalır. Bu yüsek hızlarda görececi (relativist) mekanik yasalar egemen olur. Neyse şimdi kalkalım. Yayın başlamak üzere."

Lanskoy endişeliydi:

"Şimdiye dek birbirimizi hiç görmüş değiliz. Konuşmamız nasıl geçecek acaba, konuşabilece miyiz Çevtsov'la?"

"Dünyada belki bu tür sorunlar olabilir. Yeni tanışan insanların sıkılmaları, çekingenlikleri falan... Ama uzayda... Biliyor musunuz, uzay adamı dünyadan uzun süre ayrı kalınca televizyon ekranının karşısında saatlerce durmak konuşmak ister? Artık bütün insanlar ona yakındır. Bana güvenin. Yirmi yıldır bu merkezde çalışıyorum. Çevtsov'la tanışmanızda hiçbir sorun olmayacak."

İşte böylece Çevtsov'la bu garip konuşma başladı. İkinci kez televizyon salonuna girdiklerinde ve yıldız gemisinin radyo kabini yeniden ekranda belirdiğinde Lanskoy tanımlanamaz bir duyguya kapıldı. "İçinde bulunduğum durumun öneminden geliyor bu," diye düşündü. Uzay gemisini Yıldızlararası İletişim Merkezi'nden ayıran büyük uzaklığı duyuyordu. Bu uzaklık artık uzayda değil zaman boyutunda kendisini gösteriyordu. Lanskoy, Çevtsov'a bir soru sorduğunda astronot bunu hemen duymuyor, konuşmasını sürdürüyordu. Lanskoy saate bakıyor, ses ve görüntü dalgalarının evrenin kapkara boşluğunda yol alışını duyar gibi oluyordu. Çevtsov hep konuşuyordu. On beş dakika sonra birden, dalgalar yıldız gemisine ulaşınca, sözünü kesiyor ve soruyu yanıtlıyordu.

Lanskoy yıldız gemisinin büyük bir hızla uzaklaşmakta olduğunu da anlıyordu. Saniyeler geçtikçe Çevtsov'un yanıtları gecikiyordu.

Evet, bu garip bir konuşmaydı. Çevtsov ayrıntılara girmeden kısa konuşuyordu. Anlattığı birçok şeyi ancak sonraları Tessem'le konuştuktan ve Araştırma Kurulu'nun raporları üstünde uzun çalışmalar yaptıktan sonra kavrayabiliyordu.

"Tozların neden olduğu aşınmayı duydunuz sanırım," dedi Çevtsov ve yanıt beklemeden sürdürdü: "İşte her şey bu noktadan başladı."

Yıldızlar dünyasının sayısız tehlikeleri arasında bir tanesi çok önemliydi. Görünmeyen, üstesinden gelinemeyen, öldürücü. Buna, pek de doğru bir yakıştırma olmamakla birlikte, "kara duman" adı verilmişti.

Uzay gemileri hiçbir zaman yoğun toz bulutlarının bulunduğu bölgelerden geçmez... Işık hızına yakın hızlarda, yıldızlar arasında dağılmış olan toz bulutlarını geçmek olanaksızdır. Tozlar yıldız gemisinin yüzeyindeki metale çarpar. Atomlarını birer birer koparır. Gemiyi tümüyle yer bitirirler. Pigme karıncalar kocaman hayvan leşlerini kemiklerine kadar nasıl yiyip bitiriyor, onun gibi... Uzay haritalarında bu toz bulutları belirlenmiştir. Bu bulutlar gelişmiş teleskoplarla Dünya'dan incelendiğinde yıldızlararası evrende parlak yıldızların da üstünü bir tül gibi örten kara dumanlar biçiminde görünürler. Böylece görünebilen tüm kara dumanlar haritalara geçirilmiştir.

Bazı toz bulutlarının yoğunluğu çok fazla olmaz. Teleskopla falan görünmezler. Uzayda varlığı, dünyadan hiçbir türlü anlaşılamayan toz bulutları bulunabilir. Ormanda avını bekleyen hayvan gib yıldızlararası boşluğun sonsuz karanlıklarında saklanırlar. Hiçbir şey onların varlığını haber veremez. Bu tür bir toz bulutuna rastlayan bütün uzay adamları yok olmuşlardır. Işık hızına yakın giden yıldız gemisi tozların çarpmasıyla yavaş yavaş erir, dağılır, yokolur. Hiçbir şey durduramaz tozların gemiyi yemesini.

İyi edilmesi olanaksız bir hastalığa benzer bu... Yıldız gemisinin bir yerinde küçük bir çizik mi var? Genellikle oradan başlar aşınma. Yara gitgide derinleşir. Kansere dönüşür. Geminin tüm yüzeyine dağılır. Bazen yaralı gemi hız keserek korunmaya çalışır.

Ama ışık hızına yakın gidişlerde hız kesmek aylar alır. İnsanoğlu hız değişmelerinden doğan basınca belli sınırlar içinde dayanabilir. Işık hızına yakın giden yıldız gemisi hız kesme zamanına uymazsa ağır basınçlarda hem insan hem gemi parçalanır. Hız kesme aylarca sürdüğünden kara tozlar geminin yüzünde delikler açar, sonunda makina dairesine girer... Gemide sancı başlar artık. "Diyerzaniye"* gemisi böyle yok oldu. Kaptan dünyaya bir "elveda" mesajı gösterdi. Bu mesajla birlikte toz bulutunun yaptığı aşınmayı anlamamızı sağlayan formülleri de bildirdi. Bir başka seferinde kaptanlar hızı artırarak çabucak toz bulutlarından kurtulmak istediler. Ama tozların aşındırıcı, yiyici gücü hızla birlikte arttı. Sirius'a doğru giden Karavella ve Neva gemileri de böyle yok oldu.

"İlk gezimde "Karavella" ve "Neva"nın izini sürmek için gönderilmiştim. Daha doğrusu ben istemiştim onların peşinden gitmeyi, arayıp bulmayı. Kara tozlara karşı bir korunma yöntemi geliştirmiştim. Bu yöntemi

---

* Diyerzaniye: "atak"

denemek gerekiyordu. Bu tür denemelerde genellikle pilotsuz füzeler kullanılır, deney çok uzun bir zaman alırdı. Oysa kara duman yıldız gemilerini birer birer yiyordu. Tehlikeyi göze almaya karar verdim. Yetkilileri kandırmayı da başardım. Bu pek kolay olmadı ama sonunda Sirius yıldızına doğru bir deney gemisi ile yola çıktım. Geminin adı Poisk'ti** Şimdi size söyleyeyim: Geliştirdiğim yöntemin doğruluğuna mutlak bir güvenim yoktu. Her şey soyut hesaplamalara dayanıyordu. Zaten o zamanlar uzay araştırmaları daha başlangıçtaydı. Gereken birçok bilgi elimizde yoktu. Varsayımlardan kalkıyorduk. Onlara dayanıyorduk. Kara tozlarla karşılaşmak için sabırsızlanıyordum. Geliştirdiğim yöntemde gerekli olabilecek düzeltmeleri bu karşılaşmadan sonra yapabileceğimi düşünüyordum."

Çevtsov acıyla gülümsedi:

"Gençliğime, toyluğuma vermeyin bunları. Evet o zamanlar gençtim. Belki daha da ataktım ve yalnız, tek başıma gidiyordum Sirius'a doğru. Tozlardan korunma ve araştırma aygıtları çok ağırdı. Fazlalıkları attım. Bir kişi için gereken en az şeyi aldım. 'Yalnız! Ne güzel!' diye düşünüyordum. Yanılmışım. Bu uzun yolculuk sırasında neler duyduğumu anlamaya çalışın. Günler geçiyordu. Haftalar, aylar... Yıldızlararası eletromanyetik alan da Dünya'yla konuşmayı zorlaştırmaya başlamıştı. Sonunda iletişim büsbütün kesildi. Evrende tek başınaydım. Karanlık, soğuk, sessiz ve sonsuz... Zordu bu. İnanın bana."

**Poisk: Rusça "arıştırma".

Çevtsov yıldız gemisinde yalnızdı. Yalnızlığa alışıyordu. Kaptan koltuğunu boş görmeye alışmıştı. Salondaki boş koltuklara da artık aldırış ettiği yoktu. Ama zaman zaman konuşma gereksinimi ile yanıp tutuşuyordu. Konuşamamak işkenceydi. İyon ileticilerine, makinalara, kitaplara karşı konuşuyordu. Ama yanıtsız bir konuşmaydı bu. Kendi kendine... Bir tek elektronik makina onu yanıtlayabiliyordu. Ama sesi kuru ve cızırtılıydı. İnsan sesinin sıcaklığı yoktu onda.

Yine de her altı saatte bir elektronik makinanın yanına gidiyor, tuşlarına basarak bir soru soruyordu. Hep aynı soruydu bu. Pırıl pırıl parlayan boz makinanın kontrol lambaları kırmızı ışınımlar salıyor, göz kapaklarını açıyormuşa benzeyen makina, bir düzine kırmızı lambasıyla kayıtsızlık ve küçümseme ile uzay adamına bakıyor, belli bir düşünme süresi geçirdikten sonra her sesin üstüne basarak.

"Kara toz yok. Yıldızlararası gaz yoğunluğu..." diye yanıtlıyordu.

Çevtsov makinayı kapatıyordu. Kara tozdan başka bir şeyle ilgilendiği yoktu. Altı saat geçince yine gidiyor, yine aynı soruyu soruyordu. Makinanın kırmızı gözleri yanıyor ve hiçbir duygusu olmayan ses:

"Kara toz yok..." diye başlıyordu.

Zaman çok zor geçiyordu. Uzayda gece-gündüz olmadığından yalnızca kronometre geçen zamanı bili-

yor ve ölçebiliyordu. Çevtsov'da yavaş yavaş korkuyla karışık bir ataklık duygusu oluşmuştu. Evrenin uç noktalarında bir yerde geri dönülemez korkunç bir şeylerin olacağını duyar gibiydi. Nedense bu duyguyu hissettiğinde hemen makina dairesine iniyordu.

Makina dairesi derin bir kuyuyu andırıyordu. Kuyunun aksında, orta yerde dikine kocaman bir tüp yükseliyordu. Elektromanyetik iyon hızlandırıcısıydı bu. Mavi bir ışık salıyordu. Makina dairesinin içinde örümcek ağı gibi oradan oraya uzayan merdivenler vardı. Bu ağlar da kırmızı bir ışık yayıyorlardı. Makine dairesinin tüm duvarlarından sarı bir aydınlık geliyordu. Kontrol tablolarının ışığı yeşildi. Arada sırada kullanılan lambalar ise morötesi ışınları emen parlak bir madde ile kaplanmıştı. Bu madde emdiği ışınları uzun süre geri salıyor, böylece yıldız gemisinde enerji sistemlerinin başına ne gelirse gelsin motor dairesinde sürekli ışık ve aydınlık oluyordu.

Çevtsov uzun süre ızgaralı platformda dikiliyordu. İyon hızlandırıcısının mavi ışıkları yan duvarların sarısına karışıyordu. Ortada ışıktan görüntüler, hayaletler dolaşıyor gibiydi. Yeşil patlamalar, merdivenlerin kırmızısı ile süsleniyor, yeni renk buketleri oluşuyordu.

Elektromıknatısların sürekli ve değişmeyen horultusu güven veriyor, sinirleri yatıştırıyordu. İnsanoğlunun yarattığı bu sessiz bu güven verici şeylerle güçlenen Çevtsov yeniden salona dönüyor, çizim masasının başına geçiyordu. Son günlerde hiç durmadan bir masada, yeni bir yıldız gemisi projesi üstünde çalışıyordu.

Konu bu projeye gelince Çevtsov derinlere daldı. Birçok teknik ayrıntıyı sıralamaya başladı. Lanskoy bunlardan hiçbir şey anlamıyordu. Yine de Çevtsov'un sözünü kesmedi. Başka şeyler düşünmeye başladı. İnsanlar tarihte Rönesans diye bir dönem yaşamışlardı. Büyük sanatçılar vardı bu dönemde. Şimdi de onların yerine büyük uzay gemisi tasarımcıları yaşıyordu. Bu tasarımcılar da büyük sanatçıydı. Uzay gemilerinin bütün çizgileri ve en küçük ayrıntıları ince ve kesin hesaplara dayanmakla kalmıyor, güzellik ve cesaret dolu birer sanat yapıtı olarak düşünülüyordu.

"Yontu binlerce yıl yaşar oysa yıldız gemisinin ömrü ancak otuz yıl," diye düşündü. Bu iki insan yaratısının yazgıları nasıl da değişik. Ama öyle mi? Hayır. Tasarımcının bir yeniliği, bir buluşu, otuz yıllık gemiyle kaybolup gitmiyor. Bir başka gemide yeniden doğuyor, daha da gelişiyor, güzelleşiyor. Hiçbir değerli buluş, ama gerçekten değerli buluş yitmez, ne sanatta ne teknikte.

Işık saniyede üç yüz bin kilometre hızla gider. Ama insan düşüncesi ondan da hızlıdır. Şimdi Çevtsov da Lanskoy ile hemen hemen aynı şeyleri düşünüyordu:

"Çizim masasında," dedi, "kendimi yalnız hissetmiyordum. Çalışmak beni avuttuğu için değil, çok başka bir nedenle: Bir sorunu çözmek için benden önce bu sorun üstüne çalışmak bütün insanların yaptıklarını anımsamak, düşünmek gerekiyordu. Bir projede birbirine bağlı yüzlerce sorun vardı. Başından beri,

ilk yapma uyduların atılışından, ilk füzelerin gönderilişinden beri toplanan bütün bilgiler göz önünde tutulmalıydı. Çözümlüyor, karşılaştırıyor, en iyi çözümü bulmaya çalışıyordum. Tartışıyordum da. Kimle? Yanımda görünmeyen insanlar vardı. Bana öğütler veriyor, uyarıyor, düşüncelerime karşı kendilerininkileri söylüyorlardı. Kara tozu, kin duymadan düşünemiyordum artık. Karşılaşmayı o denli istediğim kara tozu... Gemilerimizin ilerlemesini önlüyordu. Şu tasarımladığım, aydınger kağıdı üstüne çizdiğim gemiyi de belki yok edecekti... Kara toz! Altı saatte bir elektronik makinaya soruyordum. Kontrol lambaları yanıp yanıp sönüyor... Diğer aygıtların verdiği bilgileri inceliyor ve sevimsiz sesiyle yanıtlıyordu: 'Kara toz yok,' Ama son keresinde... Ne garip bir yazgı: O gün doğum günümdü."

Çevtsov Poisk'in salonunda bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Ayakları mavi, sentetik kalın bir halıda kaybolmuş gibiydi. Yıldız gemisinin hızlanması gövdesinin ağırlığını artırmıştı. Zor adım atıyordu. Başlangıçta yürümesi daha da zordu. Bir okyanusun dibindeymiş gibi algılıyordu çevresini. Üstünde tonlarca su varmış gibi... Kımıldanışları öylesine yavaş ve sıkıntılıydı... Bu duruma yeni yeni alışmaya başlamıştı.

Panodan, elektronik makinaya kadar sekiz adım

geliyordu. Elektronik makinadan panoya kadar on iki... Çevtsov makinaya doğru gittiğinde adımlarını açıyordu. Bu sevimsiz boz makinadan bir an önce kurtulmak isteğinden böyle yapıyordu. Geri dönüşte adımları kısaydı. Çünkü panoda bir resim asılıydı. Genç bir kız resmi... Çevtsov'a göre "herşeyden güzeldi, başkaydı" bu resim.

Çözümlemeye alışkın düşünce yapısı bu resimde "başka" olan şeyin ne olduğunu araştırıyordu; zıtlıkları mıydı yüzde görülen: Oval yüzünün uzunluğu ile zıt ayrık ve büyük gözler. Yeğni, ince, zayıf ama güçlü bir boyun; bir küçük kızı andıran ince saç örgülerine zıt ciddi, biraz da kederli gözler...

Bu şaşırtıcı gözleri düşünerek salonda dolaşıyordu.

Ufukta güneşin batışı gibi

Gözlerin derin göl görünmez dibi.

Üstüne gün vuran iki göldü gözleri. Başka türlü anlatmak istiyordu. Eski dizeler belleğinin derinliklerinden yüze çıkıyordu:

Bir anadan doğmadın sen

Yeşil fidanlıktan geldin

Ormanda duru bir göl

Buharda öksüzoğlan çiçeği gibi

İnce, ürpertici bir alarm, sessizliği bir bıçak gibi kesti. Çevtsov şiirdeydi. Resme bakıyordu. Hemen kımıldamadı. Neden sonra sese kulak verdi. Alarm yi-

nelendi, endişe verici bir tonla uzayıp gitti. Çevtsov merdivenden dörder dörder atlayarak pilot kabinine çıktı. Göstergeler tablosunda termometrenin olduğu yerde kırmızı ışık yanıyordu. Isı göstergesi bir derecenin yüzde üçü kadar fazlalık gösteriyordu. Bu termometre doğrudan doğruya yıldız gemisinin dış yüzeyine bağlıydı. Isı yükselmesinin gelip geçici bir nedeni de olabilirdi: Bir ışık ya da dalga yayılması, uzayda yöresel bir ısınma. Ama Çevtsov hissetmişti. Bu kara tozdu.

Aşağıya indi. Elektronik makinaya sordu. Sert ses ona sonucu söyledi. Bu seste alaycı bir müjdeyi duyar gibiydi:

"Kara lekeye girdik..."

Pilot kabinine çıktı. Kumanda tablosunda bütün uzay adamlarının alışkın olduğu düğmelerin yanında iki kırmızı düğme daha vardı. Azıcık durdu. Sonra bunlardan birine bastı. Geliştirdiği ve denemek istediği kara tozdan korunma yöntemi devreye girdi.

Bu yöntem ışık dalgalarının itici gücüne dayanarak geliştirilmişti. Çevtsov düğmeye basar basmaz Poisk'in böğründen kıvılcımlı bir ışık demeti fışkırdı. Yoğun aydınlık ileri atıldı ve küçük tozları iteleyerek yıldız gemisinin önünü süpürüp temizledi. En azından Çevtsov böyle düşünüyordu: Hesapların gösterdiği buydu.

Çevtsov yaylı derin koltuğa gömülmüştü. Bekliyordu. Termometrenin oku normal yerine bir türlü inmiyordu. Yavaş ama kararlı ve inatçı bir biçimde tır-

manıyordu. Isı, yükselmesini sürdürüyordu.

O zaman Çevstov ikinci düğmeye de bastı. Yedek projektörler parladı. Evren ışığa boğuldu. Yeniden bir bekleme. Ama ok bir türlü inmiyor yavaş ve inatçı bir biçimde tırmanıyordu.

Çevtsov kumanda tablosuna yaklaştı, okun titrek ucuna uzun uzun baktı. "Yalan söylüyor," diye düşündü. "Geminin dış yüzünü kara toz değil yaktığım ışıklar ısıtıyor."

Elektronik makinanın yanına bir kez daha indi. Işık mı, toz mu? Bunun yanıtını öğrenmek istiyordu. Makina kırmızı lambalarını göz kırpar gibi çabuk çabuk yakıp söndürdü ve açık seçik olarak yargısını verdi:

"Kara Toz... Işık, küçük tozları itip birbirleri üstüne yığıyor. Birleşen tozlar ağır parçacıklar oluşturuyor. Bu ağır parçacıkları ışık süpüremiyor."

Çevtsov öyküsünü anlatmayı sürdürüyordu. Tessem'in televizyon salonundan ayrıldığını ve elinde bir Alsas Şarabıyla döndüğünü görmedi.

Tessem, Lanskoy'un bardağını doldurdu.

"Yıldızlar arasında dolaşanların mutluluğuna," dedi.

İkisi de bardaklarını kaldırdı. Karşılarında Çevtsov kendi mutluluğu ve kendisiyle birlikte uzayın son-

suz karanlıklarında uzak yıldızlara doğru gidenlerin mutluluğuna içildiğini görmeden konuşuyordu. Belki bir saat sonra görecekti havaya kalkan bardakları.

"Seni böyle yalnız başına göndermeyeceklerdi Çevtsov," dedi Tessem. Bardağını koydu. "Robotlar böylesi durumlarda daha iyidirler. Heyecanlanmazlar." Kıvırcık sakalını çekiştiriyordu Tessem. Görünüşe göre asıl heyecanlanan kendisiydi.

Makina açık ve seçik yargısını vermişti:

"Kara toz... Işık küçük tozları itip birbirleri üstüne yığıyor. Birleşen tozlar ağır parçacıklar oluşturuyor. Bu ağır parçacıkları ışık süpüremiyor."

Çevtsov geliştirdiği yöntemin sorunlar çıkarabileceğini önceden seziyordu. Ama böyle bir sorunu hiç düşünmemişti. Tehlikenin büyüklüğünü daha tam değerlendiremeden düşünmeye başladı: Bir şeyler yapmak gerekti. Makineye kara tozu inceleme, yoğunluğunu, kimyasal ve fiziksel yapısını ve tüm özelliklerini kesin olarak saptama görevini verdi.

Geminin salonunda bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı. "Güzel," dedi. "Şimdiye kadar önemli bir şey olmuş değil. Yitirilmiş bir şey yok. Bu kara lekeyi yenmek için geldim ve yeneceğim. Ne 'Karavella'nın ne 'Neva'nın benim gibi donanımları vardı. Önemli olun bu..." Önemli olan bu değildi. Kendisi de biliyordu. Ama şimdilik kendi kendine güç vermeliy-

di, "Hiçbirşey olmuş değil,' diye tekrarladı. "Makine tozları bir incelesin. Başka şeyler düşünmeliyim ben de bu arada." Düşüncesini başka konular üstünde yoğunlaştırmak için çabalamaya başladı. Belki de onun yönteme alışmış kafası yardım etti. Ya tam tam tersi, bilinçaltı yardımına koştu. Her neyse Çevtsov, ısı alarmını duyduğu zaman yarım bıraktığı dizeleri söylemeye başladı.

Bir anadan doğmadın sen
Yeşil fidanlıktan geldin
Ormanda duru bir göl
Buharda öksüzoğlan çiçeği gibi
Usanmadan içtiğim güzellik
Her pıtırtısına ruhumu verdiğim dinginlik
Dönüşsüz yitip gittiğim, orman.

Bu ne bilinçaltıydı, ne yöntemdi, ne duygusallıktı. Her dize düzensizliği, karışıklığı kovuyordu. Gönlü yetkinlikle, güvenle dolduruyordu. Kara tozla yeni bir kavgaya başlamak için bunlara ne çok gereksinmesi vardı!

Elektronik makina kara tozlar üstüne bütün verileri toplamıştı. Tuşlarına yaklaştığım ve bu kara dumandan kurtulmak için ne yapmam gerektiğini sordum... Bana ne yanıt verdi biliyor musunuz?

"Hız kesin." Çok da saçma bir şey değildi bu öne-

ri. Her şeye karşın projektör ışıkları tozların etkisini yine de belirli bir oranda azaltmıştı. Işınların itmesiyle tozların birleşip büyümesi de oldukça yavaş sürüyordu. Zamanım vardı. Hız kesmek aylarca da sürse gemi tümüyle yenip tükenmeden tozların etkileyemeyeceği hıza düşebilirdim. Evet kesindi bu, düşerdim. Ama makinanın önerisini kabul edemezdim. Neden bilmiyorum, bu makina bir an bana acıma duygusu verdi. Eğer hoşa gitmeyen bir sesi varsa bu onun suçu değildi. Biz insanlar yapmıştık onu. Mantık ilişkileri, şemalar kurmasını ona biz öğretmiştik. İnsanları düşünmemeyi de. Onların duygularını, düşüncelerini, isteklerini hesaba katmamayı da. Tuşların üstüne vurdum: "Çok sayın dolap hazretleri! Zatıaliniz kendi postlarınızı kurtarmaya bakıyorsunuz. Boz, cilalı postlarınızı... Ama benim görevim var. Bu kara lekeyi yenmekle görevliyim. Daha akıllı bir şey öneremiyorsanız yüzünüzü şeytanlar görsün! Kara tozlar üstüne topladığınız veriler için çok teşekkürler!" Bu ateşli söylevden sonra makinam ne yaptı biliyor musunuz? Kırmızı gözlerini uzun zaman kırpıştırdı, düşündü, araştırdı. Sonunda sesi duyuldu:

"Hiçbir şey anlamıyorum. Hız kesmek gerek...'

Artık onu dinlemiyordum. Kara tozlar üstüne topladığı bilgileri elime aldım düşünmeye başladım.

Dünyadayken de kara tozlar üstünde yeterli bilgimiz hiç olmamıştı. Araştırma kurulu kara leke üstüne bu uçuşu düzenlerken yeni ve umulmadık şeylerin olabileceğini hep hesaba katmıştı. Araştırma gemisine binmemi de bunun için kabul etmişti: Beklenme-

dik durumlara karşı yeni önlemler almak, geliştirdiğim yöntemin geçerliliğini deneyip gerekli değişiklik ve düzeltmeleri yapmak... Ama bunlar hep bildiğimiz toz kümeleri üstünde düşünülmüştü. Elektronik makinanın topladığı verilere göre şimdiye dek bilinmeyen bir kara toz çeşidi ile karşı karşıyaydım. Poisk'in üstündeki düzenekleri nasıl değiştirirsem değiştireyim, ne yaparsam yapayım, tozlara karşı etkili olamazdım. Yepyeni bir korunma yöntemi aramam gerekiyordu.

Yola çıktığımdan beri bu kara tozlar üstüne çok düşünmüştüm. Kara toz ve ben iki satranç oyuncusu gibiydik. İndireceğim "darbe"yi önceden hazırlamıştım. Ama kara tozun şimdi bana oynadığı oyun hesapta hiç yoktu. Bütün düşündüklerimi, kurgularımı, oyunlarımı değiştirmem gerekiyordu.

...Çevtsov ekranın dışına gitti. Bardağını şarapla doldurdu, havaya kaldırdı.

"Dünyamızın şerefine dostlarım. İnsanlarının. Uzay gemilerimize güç verenlerin... Yalnız başıma kara toza karşı hiçbir şey yapamazdım. Ama kendimi hiç yalnız hissetmiyordum. Bütün insanlığın bilgisi ve deneyi benim bilgim ve deneyimdi. Bütün insanların istenci, iradesi benim istencim, benim inancımdı. Dünyamızın şerefine dostlarım!"

Kara toz geminin dış kaplamasına dişini geçirmeye başlamıştı bile. Çevtsov koltuğuna gömülmüş dü-

şüncelere dalmıştı. Tehlikenin büyüklüğü karşısında kendini yitirmemişti. Olaylar ne denli içinden çıkılmaz bir kaos oluşturursa oluştursun mantığı dimdik ayakta ve canlıydı. Düşüncesini bir otomobil yarışçısı gibi hünerli ve kararlı yönetebiliyordu. Otomobil yarışçısı gibi çevresinde her şey gri bir çizgi olup eriyerek akıyordu. Yalnız önünü açık ve seçik olarak görebiliyordu. Sağında solunda dönemeçler birbirini izliyordu. Ve hız durmaksızın artıyordu.

Dakikalar, hatta saatler bu olayda çok da önemli değildi. Geminin dev gibi gövdesini kaplayan koruyucu plakayı yemek için kara toza haftalar gerekirdi. Ama Çevtsov kendi gövdesinde kara tozların aşındırmasını duyar gibiydi. Yine de elinden bir şey gelmiyordu. Acele etmesi olanaksızdı.

Elinde tuttuğu kağıdın üstü çok düzenli olarak alt alta sıralanmış rakamlarla doluydu. Elektronik makina kara tozla ilgili verileri bilinçli olarak bir araya getirmiş, alt alta dizerek vermişti. Çevtsov şimdi kendi deyimiyle kara tozun "takılacağı" özelliğini araştırıyor, onu seçmeye çalışıyordu.

Özellikler çok da fazla değildi. Çevtsov hesapları tek tek inceliyor "bu olmaz, daha aşağıya" diyerek bir aşağıdaki satıra geçiyordu.

Son satıra gelmişti ki birden aradığını bulduğunu anladı. Kara toza karşı gelmek, onun gemiyi kemirmesini önlemek için işte bu son özelliğine "takılmak" gerekirdi. Başka hiçbir yere değil. Kara tozlar elektrikle yüklüydü. "Buraya takılmak gerek, aynı işaretli elektrik yükleri birbirini iter. Bu ilkokulda öğretilir.

Uzay aracının artı yükle yüklendiğini varsayalım. O zaman durgun elektrik gücü, artı elektrikle yüklü bütün tozları itecektir. Güzel! Çok güzel... Ama öbür tozlar... Eksi yüklü olanlar? Onlar da uzay aracının gövdesi tarafından çekilecek geminin yüzeyine şimdikinden daha yüksek bir güçle çarpacaklar. Ne yapmalı?"

"Takılma" başarısızlığa uğramıştı. Çevtsov rakamlarla dolu kâğıdı elinde buruşturarak yuvarladı, yere attı.

O andan sonra gerçekten korkmaya başladım. Bir belirsizliğe, bir düşmanlığa doğru gidiyordum. Kara bir yazgı gibiydi bu. Kavgada son sözü söylememekle birlikte birinci savaşı yitirmiştim. Korkuyordum. Bilmem anlatabildim mi ? Bütün olaylar olurken ben hep salondaydım. Pilot kabini pek rahat değildi. aşağıda daha geniş bir yerde düşünmek istemiştim. Elimdeki kağıdı buruşturup attıktan sonra ayağa kalktım. Hiçbir şey düşünmeden aşağı yukarı yürümeye başladım. Adımlarım beni resmin yanına götürdü. Önünde durdum. Ne zaman başıma bir keder gelse bir şey beni bu resme doğru çekiyordu. Bu uçuşa başlamadan önce resimdeki kız güzel, garip, yüklendirici bir türkü söylüyordu. Belki de bu türkü yüzünden... Nereden öğrenmişti? Eski, çok eski bir türkü:

Kalırsan düşman ellerde

Kara yazı kapını çalarsa
Beni çağır, beni çağır
Kederin sevince kesmesi
Korkunun ak kar gibi erimesi
İçin
Beni çağır, beni çağır
Bir mektuba koyamazsan derdini
Adımı söyle yalnız
Ruhum sarar seni
Beni çağır beni çağır
Beni çağır

Ekrandan gümüş renkli bir alev geçti ve söndü. Televizyon salonu yavaş yavaş aydınlandı. Tessem, yıldızlar arası genel yayın başladığı için Çevtsov'la iletişimin kesildiğini söyledi. Yıldızlararası genel yayın iki saat sürecekti.

Asansör büyük bir hızla çıkıyordu. Tessem yıldızlararası iletişim kulesi üstüne bilgiler veriyordu. Lanskoy onu dinleyemiyordu. Çevtsov'u düşünüyordu.

Uzay gezgininin bazan çekingen bazan kararlı ve hemen hemen saldırgan olan sert yüzü gözlerinin önünden hiç gitmiyordu. Dingin, düşünceli sesini duyuyordu. Bu ses bazan tutulamaz bir gerilme ile titriyordu.

Asansör durmuş kapılar açılmıştı.

Tessem Lanskoy'un omuzuna yavaşça dokundu.

Küçük bir yere girdiler. Tessem lambayı yaktı. Karşıdaki yuvarlak pencerenin kanatlarını açtı. Lanskoy duvar kalınlığının çok az olduğunu gördü. Tessem'e söyledi bunu. Mühendis geri geri çekilerek öne eğildi:

"Olağanüstü bir gözlem," dedi. "Altı dakika süreyle kulenin mimari yapısını anlattıktan, bir sürü dil dökerek ayrıntıları belirtmeye çalıştıktan sonra olağanüstü. Çok dikkatli dinleyicim arada baş sallamayla beni olumluyor ve keskin sorular da soruyordu... Şimdi bir buçuk saat sonra geleceğim. Bu sürede de kule üstüne ilginç bazı buluşlar yapabilirsiniz."

Kapının önünde durdu:

"Ha... Bakın yüz elli metre yükseklikteyiz. Lütfen pencereden düşmeyesiniz."

Lanskoy yalnız kaldı.

Pencerenin yanına oturdu. Yıldızlara, bir görünüp bir kaybolan bulutlara bakarak düşünmeye başladı. Bu yaşamda büyük dönemeçler vardı. Fırtınalı bir caddenin köşesinden birden sessiz sakin bir sokağa saptığımız olur... Her şey değişmiştir. Bir garip, bilinmez, baş döndürücü ortama girmişizdir. İşte böyle... Daha bu sabah atölyesindeydi. Dünden kocaman bir mermer parçası getirmişlerdi önüne. Yaşamının bir kaç ay süresince belirlendiğini düşünüyordu. Bu mermer birkaç ayını alırdı. Ama Yaşlı Adam'ın çağrısı her şeyi değiştirmişti. Bütün alışkanlıkları -biraz

düzensiz ve her zaman fırtınalı- arkada kalmıştı. Yıldızlar Arası İletişim Merkezi'nde yalnızdı işte. Pencerenin öte yanında gökyüzü ve yıldızlar... Biraz sonra, sabahleyin hiç tanımadığı bir adamla başladığı görüşmeyi sürdürecek, sesini yine duyacaktı. Belki mesleğinin verdiği bir alışkanlıkla bu adamın dış görüşününü, konuşma ve davranış özelliklerini not etmişti. Ama dış görünüş nedir ki? Bir yapının yüzü, cephesi... Tuğlaları tek tek saymakla duvarların ardında saklanan sevinçler, kederler, istekler anlaşılır mı?

İnsanlar ne çok!.. Ama yontular tek tek insanları değil onların özelliklerini, tutkularını belirtiyorlar: Güzellik, sevgi, yiğitlik, akıllılık, güç, diğerkâmlık. Önemli olan Çevtsov'un gözlerinin, burnunun nasıl olduğu değil... Bütün insanlık için değerli olabilen bir şeyi görebiliyor muyum onda? Önemli olan bu. Gerisi boş.

Lanskoy televizyon ekranının karşısında olmayı düşledi. Çevtsov'un düşünce dolu gözlerini görmek, dingin ve biraz melankolik sesini duymak istiyordu.

Tessem, söylediği gibi birbuçuk saat sonra göründü.

"Biraz daha beklememiz gerekecek," dedi. "Çevtsov gemiyi hızlandırıyor. İvmesi, yer çekiminin altı katına erişti. Bu koşullarda onunla konuşmak olanaksız. "Okean"la iletişim üç saat sonra başlayabilecek. Bu arada isterseniz uyuyun." ve Tessem çıktı.

Lanskoy uyumadı.

Defterini çıkardı. Zaman zaman günce tutardı. Dü-

zenli değildi güncesi. Bir düşünce, bir sevin, bir üzüntü bazan güncesinde yazıya dökülürdü. Okuduğu kitaplardan parçalar, dizeler de alırdı. Eskizler, proje taslakları da bulunurdu güncesinde.

Yıldızlar Arası İletişim Merkezi'nde o akşam güncesine şunları yazıyordu:

"Sevimli bir odadayım. Kitaplık, gömme dolap biçiminde duvara oyulmuş. Yerde, özgün nakışlarıyla bir Türkmen kilimi, Sentetik yönden yapılanlar kadar güzel değil ama başka bir sanat başka bir sıcaklık... İtalyan fayansından bir masa ve aynı fayanstan bir vazo, Tessem ne de ince düşünceli!.. Benim bunları sevdiğimi nerden öğrenmişse öğrenmiş. Sözünü etmişimdir belki de. Kitapların çoğu ilgimi çeken türden. Ama kilimden söz ettiğimi hiç anımsamıyorum."

"Tessem bu kilimin, bu 'eski eserin' yontucuya hoş görüneceğini düşünmüş olmalı. Eğer yapabilseydi küçük bir Mısır Piramidi getirmeyi de savsaklamazdı sanırım."

"Bu odadaki bazı şeyler çok derin bir düşüncenin ürünü. Bunlara bakarak diyebilirim ki Tessem bi dakikasını boş geçirmek istemeyen bir insan. Yine de benimle birlikte saatlerce televizyon ekranı başında duruyor, genelde çok iyi bildiği bir öyküyü dinliyor. Çevtsov'da öyle. Bir sürü önemli işi varken birinci gezinin öyküsünü sabırlı sabırlı anlatıyor. Tessem ve Çevtsov yıldızlar arası bir yayından çok daha önemli işleri olduğunu seziyorlardır herhalde. Yirminci yüzyılın insanları da böyle miydi bilmiyorum. Yoksa sanatçıya gösterilen bu saygı yalnızca çağımızın bir

özelliği mi?"

"... Pencerenin karanlık yuvarlağında yıldızlar soğuk ışıklarıyla pırıl pırıl. Bulutlar aşağıda. Yalnız gök ve yıldızlar var önümde. "Poisk"in penceresinde de aynı şeyler görünmeli. Çevtsov ayakta evrenin sonsuz karanlığına bakıyor. Derinlerde bu karanlığı toplu iğne uçları gibi delen yıldızlar... Acaba yıldızları görebiliyor muydu? Anımsadığına göre yıldız gemisinin hızına bağlı onları görebilmesi. Bunu sormalıyım. Çevtsov'a."

"Daha birçok şey benim için karanlık: En önce Çevtsov. Tessem ne diyordu onun için "Düşçü..." Doğru mu bu.. Bence o daha çok bir "düşünür".... Şimdi ekranda gördüğümüz Çevtsov, yıllar önce tek başına ilk yıldızlararası geziye çıkan Çertsov değil. Evrende onun gördüklerini kim gördü? Onun geçtiği ateş çemberlerini kim geçti? Elbette bunların Çevtsov üstünde silinmez izleri olacak."

"...Çevtsov şiiri seviyor. Eski bir kitaptan okumuştum: Şiir, yıldızbilimin kardeşi diyordu. Eski Yunanlılar öyle düşünmüyor muydu? Yunan söylencesinde yıldızbilim tanrıçası olan Urania, coşkulu sanatın tanrıçası olan Euterpe'nin kardeşi sayılırdı. Yontu için tek bir tanrıça yoktu. Eksi Yunan'da!"

"Mühendisleri zaman zaman kıskanıyorum. Yeni bir makine yaptıkları zaman büyük bir güvenirlikle bunun etkisinden daha iyi bir makine olduğunu söyleyebiliyorlar. Herkes de kabul ediyor onları. Metre ile, kilogramla, saniye ile ya da kalori ile ölçüyorlar yenisi eskisinden ne kadar iyi diye. Sayıyla anlatabiliyorlar

birçok şeyi... Nesnel bir değerlendirmesi olabiliyor yaptıklarının. Bizim işimiz başka. Yontucu bir şeyler yapıyor.Çok mu güzel, yoksa orta halli mi bilemiyor bunu. Zamana bırakılıyor. Zaman bir değer yargısı getiriyor. Ancak onun getirdiği yargı kesin oluyor. Ama yaratıcı çoktan ölüp gidiyor bu dünyadan. Zamanın yargısını öğrenemeden."

"İşte otuz dört yaşındayım. Şimdiye dek değerli olabilen ne yaptım? Bir şey yapabildim mi? Belki de önümde, gelecek yıllardadır yapacağım şeyler. Bilmiyorum. Burada bulacaklarım çok etkileyecek beni. Birçok şey buraya bağlı, biliyorum bunu."

"Tarihteki büyük adamlar her zaman ilgimi çekti: Spartaküs, Pavlov, Einstein. Uzay adamlarıyla bir kez ilgilendim. Aya ilk uçuşun kabartmasını yaparken. Her zaman yaptığım gibi bu kez de işe, o çağı inceleyerek başlamıştım. Elden geçirdiğim şeyler arasında o çağda yazılmış bazı kitaplar vardı. Gelecek zamanlardaki uzay serüvenlerini anlatan öykülerdi bunlar. Bazılarını ne çok sevdim: *Artemis Galaksisi, Yeşil Bulutlar Ülkesi*, ya da *Ay Yolu*. Oralarda anlatılan uzay serüvenlerinin günümüzün gerçekleriyle hiçbir ilgisi yoktu. Ama gerçekle bu ilgisizlik de onlara bir başka sıcaklık veriyordu. İlginç bir şey dikkatimi çekti: Bana öyle geliyor ki o zamanlar uzay öykülerini insanlar geçmişe bakarak yazıyorlardı. Eski büyük denizcilik öykülerindeki her serüven uzaya aktarılıyordu. Deniz serüvenlerinin tüm çoşkunculuğu, tüm romantizmi evrene taşınmıştı: Koca kadırgaları kayalara fırlatan sonsuz fırtınalar, deniz canavarları, ah-

tapotlar, mürekkep balıkları... Yalnızca kadırgalar artık kum yükseltileri ya da resifler tarafından parçalanıp yutulmuyor. Onların yerine Eski Yunan söylencelerindeki giz dolu medüzler, ahtapotlar, her tür öykünün baş kişisi olan tek başlı ya da yedi başlı ejderler gezegenleri dolduruyor, bazan da uzay boşluğunda yüzerek yıldız gemilerine saldırıyorlardı. Yine de zevkliydi bunları okumak. Türkmen kilimine benziyorlardı. Saf, eski ve güzel..."

"Günümüzde uzay adamlarının uğraşı daha başka. Çok daha sert ama eski öykülerdekiyle karşılaştırılamayacak kadar görkemli. Karşılaştıkları tehlikelerin ahtapotlarla, mürekkep balıklarıyla hiçbir benzerliği yok. Çarpışmanın, kavganın başka bir özelliği var günümüzde. Uzay adamları çok sayılı durumlar dışında atom tabancası kullanmıyorlar, sıçramıyorlar, koşup kovalamıyorlar. Daha çok düşünüyorlar. Çevtsov gibi... Yıldızlar arası evrende karşılaşılan güçlükler atom tabancasıyla alt edilecek türden değil. Astronotlar mürekkep balıklarıyla, ahtapotlarla ya da kum fırtınaları ve volkan patlamalarıyla değil evrende milyonlarca kilometrelik alanlara yayılıp kurulmuş dev toz bulutlarıyla, patlayan bir yıldızdan çıkan akkor sıcaklığındaki gazların önlerinde oluşturduğu ısı duvarıyla ya da birden bire nereden geldiği belli olmayan ve uzay gemilerini içine alan akıl almaz güçteki ışınımlarla, dalgalarla boğuşuyorlar."

"Devlere yakışan bu kavgada insanın ilk ve en önemli silahı, düşünmesi... Eğer elimden gelseydi düşünce için bir yontu yapardım. Ne ki düşünce: hem

eylemci ve çabuk, hem acelesiz, hem sağlam hem ince, hem ısırıcı hem sonsuzca yumuşak ve iyi, hem bahar gibi yapıcı ve çevik hem güz gibi kederli... Ah! İnsan düşüncesinin de insanın kendisi gibi ne çok yüzü var. Bir tek yontu neyi anlatabilir ki? Sanatın bu olanaksızlığı, bu sınırlılığı, hem iyi hem kötü. Gerçekte iyi. Çünkü iyi bir tek yapıt her şeyi söyleyebilseydi sanat da o yapıtla birlikte tarihe gömülürdü."

"Pencereden yıldızların soğuk ışıklarını görüyorum. Poisk ışık hızına yakın bir hızla giderken Çevtsov yıldızları görebiliyor muydu? Belki de uzaya hiç bakmıyordu. Yapacak çok işi vardı. Sormalıyım bunu."

"Çevtsov'u dinlerken bir şey daha düşündüm. Acaba bir buluşun en önemli aşaması hangisiydi? Buluşun tamamlanıp ortaya çıktığı zaman mıydı? (Genelde biz bu zamana önem verir, bu zamanı usumuzda tutarız). Yoksa buluştan önceki o yoğun çalışmalar mı? Üstad belki de bunu demek istiyordu. Buraya beni bunun için göndermişti."

"Çevtsov bir çözüm arıyordu. Gemi ilerliyor ve kara leke yiyordu gemiyi. Elektronik makina tozların ne zaman makina dairesini yemeye başlayacağını hesaplıyor ve duygusuz sesiyle söyleyiveriyordu. Çevtsov bütün bunları bana gülerek anlattı. Kendimi onun yerine koydum. Onun duygularını yaşamaya çalıştım. Çok yükseklerden atılmaya hazırlanan insanların duygusu gibi bir şeydi bu. Hem korku var hem istek, hem atlamak istiyor hem geri çekilmek. Böylesi durumlarda insana bilgi ve deney yetmez. Başaracağına

sarsılmaz bir inancın olmalı. İnsan usunun doğanın hangi sorunu olursa olsun üstesinden geleceğine, hangi tehlikesi olursa olsun yeneceğine inancı olmalı. Çevtsov dingin bir biçimde koltuğuna oturup düşünmeye başlayınca, çeşitli çözümleri kafasında birer birer inceleyip karşılaştırmaya başlayınca görevini başarıya ulaştırmış, buluşunu tamamlamıştı. Eğer...."

Tessem girdi.

"Haydi bakalım," dedi. "Anladığıma göre uyumak şöyle dursun uzanmamışsın bile."

Sabaha karşı Okean'la bağ kurulduğunda Çevtsov ekranda göründü. Lanskoy çok meraklandığı soruyu sordu. Çevtsov yıldızları görebiliyor muydu? Doğal olarak Çevtsov yanıtlamayarak anlatısını sürdürdü. Lanskoy yanıtların hemen verilmemesine alışmaya başlamıştı. Ama bu konuşmaların en başında yaşadığı garip duygular kaybolmamıştı. Televizyon ekranı kendisinden üç metre uzaktaydı. Ama Lanskoy, her zaman Çevtsov'un çok uzaklarda, yuvarlak pencereden gördüğü yıldızlar gibi uzaklarda olduğunu duyuyordu.

Çevtsov anlatmaya başladı:

"İşte, böylece, kara toz üstüne bilgiler yazılı kâğıdı yerden aldım. Yaydım, elimle kırışıklarını düzelttim.. Kara tozların yalnızca bir özelliğine takılacağımı biliyordum: Elektrikle yüklü olma özelliği, ama

nasıl yararlanacaktım bu elektrik yükünden, onu bulamıyordum. Düşünmek gerekiyordu. Sistematik olarak. Dingince. Önce teleskopu içeri almaya karar verdim. Kara lekeye girdiğimizden beri yıldız gemisinin dışındaydı. Tozlar parçalamaya başlamıştı. Pilot kabinine çıktım. Teleskopu içeri alma düzeneğini çalıştırdım ve sonra... Biliyorsunuz Poisk'in teleskopu her yerde görülen optik teleskoplardan değildi. 'Işık hızı teleskopu'ydu. Işık hızına yakın hızlarda çalışabilen bir yıldız kayıtçısıydı. Tessem bu tür teleskopları iyi bilir. Öykümüzün içine girdikçe sanırım siz de öğreneceksiniz. Daha önceden saptanmış zaman aralıklarıyla bu teleskop otomatik olarak evrenin fotoğrafını alır. Daha doğrusu evrenin Poisk'in gittiği bölümünün fotoğraflarını... Sonra banyo eder filmleri ve fotoğraf takımlarını bölgelere ve zamana göre ayırarak albümlerde toplar. İşte teleskopu içeri alma düzeneğini çalıştırdıktan sonra bu albümlere bakıyordum. Sürekli kara tozu düşündüğüm için pek dikkat ettiğim yoktu. Birden bir şey gördüm fotoğrafta... Biliyorsunuz. Poisk Sirius'a doğru gidiyordu. Sirius'un bir gezegeni olduğunu görüyordum fotoğrafta. Artık Poisk'in karşılaştığı tehlikeyi düşünmez oldum. Ben bu yeni gezegenle uğraşırken o, isterse tozların etkisiyle yansın bitsin umurumda değildi. Işık hızı teleskopunu eski yerine yerleştirdim."

"Şimdi ayrıntılarına girmem gereksiz. Fotoğrafın bazı bölümlerini yüz bin kez büyüttüm. Gezegenin yaklaşık kütlesini hesapladım. Işın ayrıştırılması (spektrum) yöntemiyle gezegenin atmosferinde ser-

best oksijenin varlığını saptadım. Kara tozu unutmuştum. Bir gezegene bu denli önem vermem sizi şaşırtabilir. Poisk'in Sirius Yıldızına doğru yola çıktığı zamanlarda insanoğlu on dört yıldız sistemine yayılmış seksen dokuz gezegen bulmuştu. Bunların arasında on iki gezegende yaşam olduğu anlaşılmıştı. Dördünde yaşam, çok gelişmiş bitkiler biçiminde yayılıyordu. Yüzeylerinin önemli bir bölümü denizlerle kaplı iki gezegende ise hem denizde hem karada yaşayabilen kurbağa türü hayvanlar gelişmişti. O zamana dek uzay adamları Dünya dışında akıllı varlıklara rastlanamamışlardı, ama yeni bir gezegenin bulunuşu artık olağan sayılıyordu. Sanırım siz de böyle düşünüyorsunuz. Bu noktada bazı şeyleri açıklamak gerekiyor. Yüz yıl önce başka yıldız sistemlerinde yaşam olup olmadığı tartışmaları salt kuramsal alanda sürdürülürken Akademi üyesi Fessenkov bir varsayım ortaya attı. Varsayıma göre çift yıldızlı sistemlerin gezegenlerinde yaşam olamazdı. Gezegenlerde yaşam, bazı koşulların bir araya gelmesine bağlıydı. Örneğin ısı ve ışınım gibi fiziksel koşullar belli oranlarda oldukça uzun sürelerde ve şiddetlerinde fazla değişiklikler olmadan o gezegende bulunmalıydı. Gezegenin yörüngesi daireye yakın olduğunda oldukça uzun zamanlar boyunca ışın ve ısı gibi özellikler çok fazla değişikliğe uğramıyordu. Oysa çift yıldızların gezegenlerinin yörüngeleri çok karmaşıktı. Bazan yıldıza çok yaklaşan bazan çok uzaklaşan uzun basık bir elips biçimindeydi. Işın ve ısı bazan çok artıyor bazan azalıyordu."

İlk uzay gezileri Fessenkov'un varsayımını doğruluyordu. Sentor* yıldız kümesindeki Alfa yıldızının gezegenlerinde yaşam yoktu. Diğer bütün çift yıldız gezegenlerinde de yoktu. Kuğu yıldız kümesindeki** altmış birinci yıldızda, Kruger yıldız kümesindeki altmışıncı yıldızda... Evrende on yıldızdan sekizi çift. Bu da içinde yaşam bulunabilecek gezegen sayısının çok düşük olması demekti. On yıldızdan sekizi çift olduğu için bu yıldız sisemlerinde yaşam olanaksızdı. Geriye kalan iki yıldız sisteminde de yaşam yine zor bulunuyordu. En azından Fessenkov böyle düşünüyordu.

Poisk'in kendisine doğru yol aldığı Sirius yıldızı çift yıldızdı. Ama bulduğum gezegeninin dünya atmosferine benzeyen bir atmosferi vardı. Yoğunluğun bileşimi dünya atmosferine benziyordu. Bu atmosferde oksijen, azot, su buharı ve karbon gazı olduğunu saptamıştım.

Kara Toz'un neden usumdan çıkmış olduğunu şimdi anlamış olmalasınız.

Çevtsov birden sustu. Bir şeyler dinler gibiydi. Ye-

(*) Sentor: Başı ve kolları insan, gövdesi ve ayakları hayvan olan söylencesel varlık. Sentor yıldız kümesi güney yarımküre göğündedir. (Ş.G.)

(**) Kuğu yıldız kümesi: Kuzey yarımküre göğündedir. (Ş.G.)

niden söze başladı:

"Işık hızına yakın hızlarla giden yıldız gemisindeki astronot uzayı nasıl görür, bunu soruyorsunuz. Dünyadan ya da yavaş giden yıldız gemisinin penceresinden görülen gökyüzü gibi değil elbette. Işık hızına yakın hızlarda giden bir astronot, yıldızların uzay gemisinin gitmekte olduğu noktaya doğru kaydığını görür. Çevredeki tüm yıldızlar o noktaya akıp birleşiyor gibidir. Tessem size fotoğraflar gösterecek. Ama önemli olan bu görüntünün ve yıldızların bu dönüşünün insana verdiği duygu... Doğrudan doğruya yaşamak gerek bunu. Korkunç bir gökyüzü... Başka sözcük bulamıyorum anlatmak için. Gerçekten korkunç. Çıkış panosunu hiç açmamıştım. Ne olursa olsun gemiden uzağa çıkmayı düşünmüyordum. Ancak çık, çok önemli bir şey olacak da... Ama bu önemli şey oldu işte. Kara toz uzay tulumunu giyerek çıkmaya zorladı beni. Doğal olarak gökyüzünü sayısız kez görmüştüm. Bu görüşümde nedense daha çok ürkütücüydü."

"Ama size neden uzaya çıkmak zorunda kaldığımı anlatmadım. Şimdi ona gelelim."

Işık hızı teleskopunun fotoğrafını çektiği gezegeni buluşunun üstünden iki gün geçmişti. Çevtsov kara toza karşı bir savunma yolu bulmuştu. Çözüm görünüşte bu soruna en uygun gelen çözümlerden biriydi.

Hiç olmazsa kuramsal açıdan en uygunu görünüyordu: Matematik olarak kusursuzdu, uygulanması kolay ve temizdi ve isteneni sağlayacak etkinlikte bir çözümdü. Bir tek eksik yanı vardı. Çevtsov elindeki araçlarda bu çözümü gerçekleştiremezdi. Eğer yeryüzünde olsaydı çözüm için gerekli aygıtları birkaç saatte takarlardı. Ama şu gemide, bulunan çözümün somut hiçbir değeri yoktu. Kara toz ilke olarak yenilmişti. Çevtsov tozun tüm özelliklerini açığa çıkarmış, çok etkin bir korunma yöntemi bulmuştu. Gelecekte hiçbir yıldız gemisi artık kara tozun içinde eriyip gitmeyecekti. Başka hiçbir yıldız gemisi: Ama Çevtsov'unki...

İçinden çıkılması zor koşullar içeriyordu bu kara toz sorunu. Hukuk diliyle konuşacak olursak aklanması olmayan bir ölüm kararı gibiydi, Çevtsov'u öldürecekti. Başka bir çözüm bulmalıydı. Uzay gemisinin şu andaki olanaklarıyla gerçekleşebilecek olan... ya da... Çevtsov bu, "ya da"yı düşünmek istemiyordu.

İnsan düşüncesi anlaşılması zor, garip bir biçimde işliyor. Çevtsov'un kara tozdan başka bir şeyle ilgilenmemesi gereken düşüncesi aynı anda başka birçok yönlerde de dolaşıp duruyordu. Hem bu yan dolaşmalar bazan asıl sorun üstünde düşünmekten daha da verimli sonuçlar doğuruyordu. Bu dönemlerinin birinde, projesini çizmekte olduğu yeni uzay gemisinin en çetin sorunlarından birini çözümlemişti. Düşüncesi şimdi de şu yeni bulduğu gezegene kaçamak yapıp duruyordu. Sonunda dayanamadı, bu gezegeni gözlemek için sık sık ışık hızı teleskopunu çıkarıp Sirius

sistemini incelemeye koyuldu. Bu incelemeler sırasında iki gezegen daha buldu. bu gezegenlerin atmosferi metan ve amonyak gazından oluşuyordu.

Makina dairesindeki soğutucu sistemleri ayarlamak için indiği bir sıra, radyonun kesik kesik yaydığı sesi duydu. Bir yerden bir mesaj alıp kaydetmiş olmalıydı. Nasıl bir mesaj olabilirdi? Kimden? Nereden? Dünya'yla ilgisi çoktan kopmuştu. Güneş sistemi çok uzaklarda kalmış araya güçlü elektromanyetik alanlar girmişti. Önde ise şimdiye dek hiçbir uzay gemisinin ulaşamadığı Sirius yıldızı vardı.

Ama radyo hiç durmadan astronotu çağırıyordu. Belirli aralıklarla kesilip başlayan ses olağan bir uzay dalgasına benzemiyordu. Bilinçli bir kaynaktan geldiği belliydi.

"Neden bilmiyorum ama birden iki şey geldi aklıma. Önce şunu düşündüm: Bu mesaj, aşağıdan, yeni bulduğum gezegenden geliyordu. Gülünç bir düşünce ama önce bu geldi aklıma. Sonra... Anımsarsınız. Bir türkü dilimdeydi. Her zaman söylediğim 'Beni çağır, beni çağır...' Onun türküsüde olsa evrenin her köşesinden duyulur muydu? Özür dilerim konudan ayrılıyorum. Fazla zamanımız yok. Kısa keseceğim. Merdivenleri koşarak çıktım. Manyetik bandı çeviren düğmeye bastım. Öyle acele etmiştim ki band önce gıcırtıyla sarıldı ve bir insan sesi duydum. Aylardan beri ilk kez bir insan sesi duyuyordum. 'Avrora'nın gönderdiği bir radyo mesajıydı bu. 'Avrora', Procyon yıldızına doğru gönderilen bir araştırma gemisiydi. Benim dünyadan ayrılışımdan üç hafta sonra gönderilmişti."

"Tessem bir yıldız gemisinden diğerine mesaj göndermenin ne demek olduğunu bilir. Çok küçük bir mesaj için bile geminin enerji depolarını haftalarca doldurmak gerekir. En zoru da mesajın yönünü, varacağı hedefi şaşmaz bir biçimde hesaplayabilmek. Radyo dalgaları ince bir demet biçiminde ilerler. Hedef kolayca şaşabilir. Evet 'Avrora' ultramodern elektronik makinelerle donatılmıştı. Ama yine de epey bir çalışma gerektirirdi bir mesaj. Yaş günümü kutluyorlar, başarı dileklerini bildiriyorlardı. Mesajın sonunda kendilerini yanıtlayabilmem için gerekli verileri eklemişlerdi. Bu veriler bir sayılar zinciriydi. Kutlama mesajı iki ay önce gönderilmesine karşın yaş günümden üç gün sonra bana ulaşmıştı. Tessem'in bildiği gibi bu koşullarda üç günlük bir gecikme önemli sayılmaz. 'Avrora'da çok değerli radyo mühendisleri vardı."

"Usanmadan birçok kez bantı dinledim. Gelen mesajın sözlerini ezberledim. Tek başıma bağıra bağıra bir daha bir daha söyledim. Sondaki bir sürü sayıyı artık bakmadan yineleyebiliyordum. Bu sayılar en tatlı bir müzik gibi geliyordu. Aylardır insan sesi duymuyordum. Sayılar elektronik makine tarafından değil gerçek bir insan tarafından banta okunmuştu.

"Poisk'in toplayıcılarında zaten enerji depolanmıştı. 'Avrora'ya kara tozu yenmek için bulduğum ama şimdilik uygulamaya koymaadığım yöntemi iletebilirdim. 'Avrora' bu bilgileri Yeryüzü'ne ve öteki yıldız gemilerine ulaştırabilirdi. Şunu söyleyeyim, mesajı aldığım ilk anlarda hemen yanıtlamak için ace-

le ediyordum. O uzaktaki insanlara sesimi duyurmalıydım. Sonra, aşağıya salona indim, dinginlikle düşünmeye koyuldum. Kara tozun gemiyi aşındırmasına karşı elimdeki enerji çok önemli bir savunma aracıydı. Onu harcamak yenilgiye yazgılı olmak demekti, oysa ben daha tüm umudumu yitirmemiştim."

"Söylediğim gibi, salona indim ve kendi kendimi etkilemeye çalıştım: 'Kara tozu düşünmem gerek. Kara tozu düşünmem gerek.' şimdiye dek kafamın böylesine karmakarışık olduğunu hiç anımsamıyordum. Telgraf şeridindeki gibi düşünüyordum: çizgi, nokta, çizgi, nokta, çizgi... Kara toz, mesaj, kara toz mesaj, kara toz... Buna arada Sirius'un gezegeni ve diğer bir sürü düşünce de karışıyordu. İşte tam da bu sırada ikinci çözümü buldum."

"Kara tozun elektrik yüküyle ilgili manyetik özelliklerini bir yana bırakmam gerekmişti. Gemide, bu özelliklere dayanarak tozun etkisini yok edecek aygıtlar yoktu. O zaman kara tozun başka özelliklerini yeniden incelemeye başladım. Kara toz su moleküllerinin amonyak ve metan molekülleriyle karışımından oluşmuştu. Yani donmuş su ve gaz karışımıydı. Tozdan çok buz özelliğindeydi."

"Şimdi aklınıza hemen şu gelebilir: "Bu küçük buzları eritmekle kara lekeden kurtulabilirim."

"Ben de öyle düşündüm. Geminin dış yüzeyini yüksek salınımlı elektrikle ısıtabilirdim. Ama bu hiçbir sonuç vermezdi. Çünkü bütün tehlike buzların dış yüzeye çarpması anında oluşuyordu. Çarptıktan

sonra erimenin yararı olmazdı. Kara tozun çarpmadan önce buharlaşması gerekiyordu. Tozları uzaktan ısıtarak eritmek gerekiyordu. Dış yüzeye çarptıktan sonra iş işten geçerdi. İlk incelememde de kara dumanın küçücük buzlardan oluştuğunu görmüş ama gemiyi ısıtmakla bir sonuç elde edilemeyeceğini anlayınca onun elektrik yükü özelliklerine takılıp kalmıştım."

"Eh, artık sabrınızı fazla taşırmamam gerekir. Dördüncü çözüm -geçerli çözüm- elektrik yükleriyle değil, yine ısıyla ilgiliyi. Artık tozları gemiye ulaşmadan uzaktan yok etmenin yolunu bulmuştum. Bazan teknik olanakların kısıtlılığı yararlı olabiliyor. Düşünceyi bu kısıtlı olanaklarla sınırlıyor ve o noktalarda yoğunlaşarak bir şeyler bulmaya zorluyor. Bu durumda başka zaman görülmesi olanaksız şeyler aklınıza gelebiliyor. Ulaştığım çözüm de işte bunun gibi çok basitti. Size birkaç sözcükle anlatabilirim. Ama önce biraz ayrıntıya inmek gerekecek sanırım. İşin püf noktası bu ayrıntılarda... Dinledikten sonra astronotların uzayı neden korkunç olarak niteliediklerini de anlayacaksınız."

"Radyo mühendisi Tessem'den, açıklamalarımla onu biraz sıkacağım için şimdiden özür diliyorum. Fakat fizikte Doppler ilkesini anımsatmam gerek. Eğer bir titreşim kaynağına doğru yaklaşıyorsak (ya da o kaynak bize doğru geliyorsu) gördüğümüz titreşimin frekansı artar. Uzaklaşıyorsak frekans azalır. Biliyorsunuz ışık, bir elektromanyetik titreşimdir.

Kırmızı ışığın frenkansı alçak, morunki daha yüksektir. Kırmızı ışığa doğru yaklaşırsanız ve hızınız da çok yüksek olursa frenkans artar. Size önce yeşil ve sonra hız arttıkça mor olarak görünmeye başlar. Sonunda ortadan kaybolur ışık. Göremezsiniz artık. Frekans çok yükseldiğinde ışık morötesi alan geçmiştir. Bütün bunların oluşabilmesi için çok büyük bir hız, ışık hızına yakın bir hız gerekir. Uzay gemileri de zaten bu hızlarda giderler."

"Gözümüzle gördüğümüz ışınlar için yapılmış bir optik teleskop bu durumda hiçbir işe yaramaz. Uzay gemisinin gittiği yöndeki yıldızlardan gelen ışınlar frekansı yükselmesinden dolayı morötesi ışın olmuşlardır. Görünmezler. Bu yüzden yıldız gemilerinde kullanılan teleskoplar morötesi ışınların fotoğrafını çekebilen teleskoplardır."

"Şimdi, ışık hızına yakın hızlarla giden bir uzay gemisinin ardında kalan yıldızların da görünmeyeceğini çıkarabilirsiniz. İlk başta olağan bir gökle çevrilisiniz. Hız arttıkça önünüzdeki yıldızlar önce mavi sonra yeşil sonra morlaşır ve daha sonra da görünmez olurlar. Önünüzde kapkara bir leke belirir. Uzayın o noktası sonsuz bir delik gibidir. Hız arttıkça bu delik büyür. Çevre yıldızlar birer birer o delikte kaybolurlar. Geminin ardında da benzer olay görülür. Yıldızlar önce sarı, sonra turuncu olur. Sonra kızıllaşırlar, daha sonra da kararıp sönerler. Arkada da bir kara leke belirir."

"Poisk'in çok güçlü iki radarı vardı. Uzay gemisi

hareketsiz durduğu zaman bu radarların yaydığı dalgalar kara tozlara hiçbir etki yapamazdı. Ama Poisk ışık hızına yakın gitmeye başladı mı radar dalgalarının boyu kısalıyor ve sonunda çok küçük dalga boyu ve yüksek frekanslı ısı titreşimlerine dönüşüyordu."

Gerek Çevtsov, gerek Tessem, gerek se Lanskoy çok yorgundular. Üçü de geceyi uykusuz geçirmişlerdi.

Çevtsov konuşmasını sürdürdü:

"Radarlar pek çok güçlüydü. Antenleri geminin ucuna doğru yöneltmek ve uygun frekansı seçmek gerekiyordu. Geminin hızıyla, seçilen frenkans birleşince ortaya ısı titreşimlerinin frekansı çıkmalıydı. Hesapların bir bölümünü hemen kafamdan yaptım. Geri kalanını elektronik makinaya verdim. Çok kısa bir sürede makina o tekdüze sesiyle gereken titreşim frekansını, kırılma açısını ve diğer bazı verileri saydı. Artık dışarı çıkıp radarları yerleştirmek gerekiyordu. Uzay tulumunu giyip, geminin dışına çıkmalıydım. Projektörleri yanık bıraktığımdan gemi bir ışık denizi içinde yüzüyordu."

"Radarları çalıştırdım. Uzaya açılan plastik tünele girdim. Tulumu giyip gemiden dışarı çıktım."

Uzay tulumu içinde enjektörlerin vızıltısı duyuluyordu. Havayı küçük bir aygıt üstüne gönderiyordu enjektörler. Bu aygıt karbon gazını emiyordu. Başlığın geçirgen yüzünden Çevtsov gökyüzüne bakıyordu.

Poisk'in önünde görülen kocaman kara leke sonsuz bir tünele benziyor, tünelin çevresinde yeşil yıldızlar göz kırpmadan parıl parıl parlıyordu. Daha uzaklarda yıldızlar her zamanki sarı ya da mavimsi renklerindeydiler. Yıldızların bulunduğu bu alan Poisk'in üzerinde ve arkasında bulunan iki kara lekenin arasına sıkışmış olan ve her zaman görmeye alıştığımız bir gök parçasıydı. Poisk'in ardında ikinci kara leke bulunuyordu. Çevresinde kan kırmızı yıldızlar... itici korkunç bir görüntü. Bu kırmızı yıldızlar da birer birer kara tünele düşüp sönüyorlardı. Bir karabasan görülüyormuş gibiydi. Sonsuz büyüklükte anlaşılmaz iki karanlık kütle her iki yandan yıldız gemisinin üstüne yürüyordu. Gittikçe yaklaşıp büyüyen karanlıklar gemiyi hemen çevirip yok edecek gibiydiler.

Zaman zaman bu kara lekeler üstünden garip ışıklar geçiyordu. Dünyanın kutup bölgelerinde görülen ve kutup şafağı adı verilen elektron yağmurundan bir parça buralara sarkmış gibi. Yıldızlar arası boşlukta gezen elektromanyetik dalgalardı bunlar. Doğal koşullarda görünmesi olanaksız olan bu dalgalar yıldız gemisinin hızında görülebilen titreşimlere çevriliyordu. Kara lekeleri bir an solgun ışık salkımlarıyla süsleyip birdenbire gözden kayboluyorlardı. O zaman kara lekenin büyüklüğü ve derinliği daha bir belli oluyordu.

Çevtsov görülen evrenin, evrendeki görüntülerin, hıza bağlı olduğunu düşündü. Hız artınca ya da değişince evrenin görünümü de değişiyordu.

Kara toz yenilmişti. Uzay gemisinin tüneline gir-

mek ve tulumu çıkarmak gerekiyordu. Ama Çevtsov bir süre dışarda kaldı. Sonsuz göklere baktı. Yıldızlar dost gibiydi. İlk kez korku duymadan bakıyordu evrenin dört yanına. Onunda bu evren.

Asansör hemen hiç gürültü yapmadan yükseliyordu. Tessem:

"Biliyor musunuz," dedi. "Kipling'den dizeler anımsıyorum. Ozanlar suçlamazlar. Bir büyük karmaşada evreni, insanı, bitkiyi, hayvanı, yıldızı birleştirir, hepsini aynı büyük yazgıda yoğururlar. Artık düşmanlık kalkar, yıldızla sen bir olursun. Aynı acıyı, aynı sevinci duyarsın. Ben haklı buluyorum onları. Dinleyiniz lütfen:

"*Ve ağır göz kapaklarını kaldırarak Tomlinson*
Işıklarla delinmiş gecede
Bir yıldız gördü acılı kanlı
Cehennem alevleri içinde
İndirdi sonra gözlerini ürpertici boşlukta
Ayakları dibinde işkenceli solgun
Titrek ezik ak bir yıldızın
Alnını gördü
Cehennem sıcağı altında"

Lanskoy yanıtlamadı. İçinde konuşma isteği yoktu.

O gece güncesine şunları yazdı:

"Bir zamanlar insanlar ceviz kabuğu gibi teknelerle okyanuslarda dolaşıyordu. Dalgaların önünden, rüzgarın, fırtınaların önünden gidiyorlardı. Ve yeniyorlardı her şeyi. Sonra bizim sıramız geldi. Yıldızlar arasına gemilerini saldık. Sonsuz uzayda gemilerimiz birer kum tanesiydi. Ama bizler en korkunç fırtınalardan daha korkunç tehlikelerin önünde gidiyoruz. Ve yeniyoruz. Bizden sonra gelecek olanlar bizim bugün düşleyemeyeceğimiz daha büyük tehlikelerin önünde gidecekler."

"Çünkü her insanın yazgısı diğerlerinden ayrı ama insanlığın yazgısı bir: İlerlemek ve yenmek."

Gerçeğin Özüne Erenler

Dünya'ya bir tanrı mı gerek
Yalnızca çalışmak'tır mucizeleri yaratan
Çalışma hayvanı insan eyledi
Bulanık içgüdüydü "us"a dönderdi
Doruktan doruğa tarihi güdüp
Yoksulluğun yok edildiği bir toplumun
Ulu kapısına getirdi
İ. SELVİNSKİ

Bir sanat yapıtı yontabilmek için yetenek, zaman ve olanaklar gerekir. Ama bunlarla iş bitmez. Oksijenle hidrojen bir gaz karışımı olarak uzun süre birlikte kalabilirler. Ama bir kıvılcım onların patlamayla birleşerek suya dönüşmesine neden olur. Bunun gibi sanatçının ruhunu da bir olay, bir neden tutuşturmalıdır. Ancak o zaman çok çeşitli öğelerin karışımı sanatçıyı fırça,

murç ya da kaleme doğru yöneltir. Ve ortaya birşeyler çıkar.

Ne Yaşlı Adam'la konuşması ne Çevtsov'un anlattıkları Lanskoy'un içinde henüz bir kıvılcım çakamamıştı. Ancak ertesi gün Yıldızlar Arası İletişim Merkezi kulesinin tepesine çıktığında her şeyi başlatacak olan kıvılcımı doğuran olayla karşılaştı.

Kulenin tepesinde çepçevre camlı yuvarlak bir alan bulunuyordu. Parlak ve geçirgen döşemeden Lanskoy bulutları görebiliyordu. Gökyüzüne asılı duran, hiç kımıldamayan ve sonsuz bir buz çölü gibiydiler. Güneş altında parıldayan... Yeryüzü bulutların altında bir yerlerde olmalıydı. Yuvarlak salonun dış yüzeyini, kocaman bir canavarın binlerce duyargasına benzeyen değişik boyut ve biçimde antenler çepçevre sarıyor ve göğe doğru uzanıyordu. Bazıları yıldızlar arası iletişim antenleriydi. Bunlar dörtlü gruplarda toplanıyordu. Bazıları Güneş Sistemi ve Ay'la ilgili antenlerdi. Birbirini dik kesen telleri dev bir satranç tahtası görünümündeydi. Bu antenler çok yavaş salınım yapıyorlardı. Yıldızlar arası boşlukta uçan yavaş salınım yapıyorlardı. Yıldızlar arası boşlukta uçan dağlara benzer göktaşlarının yörüngelerini ve yörünge sapmalarını gözleyen antenler ise hemen belli oluyordu. Bunlar çok hızlı deviniyorlardı. Endişeli bir görünümleri vardı. Her tür antenin salınımı kendine özgüydü. Ama hepsi de gökyüzünde aynı şeyi arar gibiydi.

Sağlam, metalik bir kütle, ok gibi salonu yarıp yukarı çıkarıp gökyüzünün derinliklerinde yitiyordu. Birleşik insanlığın yüzlerce metre uzunluktaki bayra-

ğını taşıyordu bu "direk". Çok yukarlarda uçta bayrak kırmızı bir leke ya da havada yanıp sönen bir alev gibiydi.

Bu kulenin yükseğinde olmak duygulara bir tür soyluluk veriyordu. Yerde insan birçok ayrıntılar arasında boğulur. Burada her şey ışıkla dolmuştu, temiz ve aydınlıktı.

Birden asansör kapısı yönünden, Lanskoy'un sırtından doğru bir ses duyuldu:

"Dikkat!"

Lanskoy döndü.

Ses bir hoparlörden geliyordu. Yuvarlak yüzey çok zayıf bir sesle konuşuyor ve "dikkat" sözcüğünü altı ayrı dilde söylüyordu.

Lansky iyice duyabilmek için yaklaştı:

"Burası Birleşik İnsanlık Radyosu... Şimdi özel bir bildiri dinleyeceksiniz.

Lanskoy önseziye inanmazdı. Ama bu kez işiteceği bildirinin yaşamında çok önemli bir yeri olacağını birdenbire ve açık bir biçimde duydu.

Sunucu altı dilde konuşmasını sürdürüyordu.

"Dikkat! Burası Birleşik İnsanlık Radyosu. Şimdi özel bir bildiri dinleyeceksiniz."

Ve Lanskoy radyoyu dinledi. Yıldızlar Arası İletişim Merkezi Kulesinin üstündeki boş salonda sunucunun açık ama yine de soyluluğunu koruyan sesi bildiriyi okudu:

"Dün, Yıldızlar Arası İletişim Merkezi, 425 Wolf

yıldızına doğru ilk bilimsel inceleme yolculuğuna çıkan Vulkan, gemisinin yok olduğunu bildirir bir mesaj almıştır. Uzay gemisinin rastladığı bir yıldızlar arası dalga; nükleer jeneratörlerde yönlendirilip yönetilmesi olanaksız bir zincirleme reaksiyon başlatmıştır. Vulkan'ın kaptanı bu tepkimenin özellikleri konusunda gerekli bilgileri yollamış, bu bilgilerin sonunda kendisinin ve arkadaşlarının sonsuz 'hoşça kalın'ını eklemiştir.

"Vulkan gemisinde ölen astronotlar şunlardır: Knut Herdner, Sheiroku Noma, Anatoli Esugov ve Richard Rowes."

"Şimdi bütün Dünya bir dakika için sessiz kalacaktır."

"Bu bildiri Merkür, Venüs ve Mars gezegenlerine ulaştığında ve yıldızlar arası uzay gemilerinden duyulduğunda insan elinin uzandığı bütün evrende bir dakika sessizlik olacaktır."

Sunucu bu sözleri altı dilde söyledikten sonra bir müzik sesi duyuldu. Lanskoy Birleşik İnsanlık bayrağının yavaş yavaş indiğini gördü. Göğe doğru dikilmiş antenler salınımlarını bir dakika için durdurdular. Yarıya indirilmiş bayrağın büyük ve ağır bir görünümü vardı.

Böylece bir dakika sessizlik yaşandı.

İnsanın yaşamında kendi kendine karar verdiği ba-

zı anlar vardır. Bu kararın verilişini kimse duymasa, hiçbir yazı ve imza ile güçlendirilmese de bunlar bozulması en zor olan kararlardır. Yarıya inmiş insanlık bayrağı altındaki bu bir dakikalık sessizlikte Lanskoy Yaşlı Adam'ın verdiği gereçleri eline aldı. Sessizdi. Uzaydaki ölüleri düşünüyordu. Ama bir dakikalık sessizlik bitip hoparlörde Mozart'ın Requiem'i çalınmaya başlayınca birden bu gereçlerin anlamını kavradı.

Bu anlam sonra artık bütün güç ve yeteneğini Yaşlı Adam'ın kendisini buraya göndermesine neden olan görevin yerine getirilmesine adamaya karar verdi.

Sessiz duruyordu. Ama hiçbir görevin artık verdiği bu kararı bozamayacağını biliyordu.

Asansörde Lanskoy saatine baktı. Bildiri biraz önce Okean'a erişmiş olmalıydı. Belki de şu anda bir dakikalık sessizliğe başlamışlardı.

Öğleyin Tessem ve Lanskoy televizyon salonundaydılar. Soğuk, yeşil bir alev ekranda yandı ve söndü. Okean'ın radyo kabini göründü. Çevtsov, Lanskoy'u selamladı ve her zamanki gibi "Günaydın Tessem" dedi.

Çevtsov'un canı sıkkındı. Konuşması kararsız, anlattığı şeyler birbiriyle bağıntısız ve dağınıktı. Bir dakikalık sessizlik bitmişti. Ama Vulkan'ın etkisinden kurtulamamışa benziyordu:

"Size daha önce söyledim mi, anımsamıyorum. Sirius sisteminde iki gezegen daha bulmuştum," diye söze başladı. "Kütleleri çok büyüktü, atmosferleri de

amonyak ve matanla doluydu. Bizim Güneş Sistemi'mizdeki Jüpiter gezegenine benziyorlardı. Sirius Yıldızı'nın ışıkları arkasına saklandıkları için ışık hızı teleskopları onları ilk bulduğum gezegenden oldukça sonra görebilmişti. Hayır, öyküye buradan başlamamak gerekir. Buradan girersek birçok şey gözden kaçabilir. Başka türlü anlatmak gerekecek. Kara toz yenilmişti. Ama kendimi gün güne daha hasta, daha kötü bulmaya başlamıştım."

"Evet. Hastalanmıştım. Yalnızlık, ruhsal gerilim, etkisini duyuruyordu artık. Uykularımı yitirmiştim. Sık sık başağrıları yoklamaya başlamıştı beni.

"Yola çıktığımdan beri ilk kez bir gün otomatik sağaltım aracının düğmesine bastım. Beni dinledi ve gövdemi uzun uzun inceledi. Sonra saptadığı verileri elektronik makineye verdi. Makinanın sevimsiz cızırtısı şu tanımı yaptı: 'Sinirsel yapranma'. Ve şu buyruğu verdi: 'Uzun süre dinlenmelisiniz, bulunduğunuz ortamı değiştirmelisiniz'. Bu salak makine benimle alay mı ediyordu: 'Bulunduğunuz ortamı değiştirmelisiniz!'".

"Yolculuk sürüyordu. Poisk milyarlarca kilometre genişliğindeki kara dumanın içinde ilerliyor, radarlar geminin önündeki tozları temizliyordu. Otomatik aygıtlar sürekli çalışıyor, tozun bileşim ve yoğunluğunu inceliyordu. Artık gemiyi yavaşlatmayı düşünüyordum."

"Sürekli ve uzun zamana yayılmış bir hız azaltma yoluyla geri dönmeye başlamak gerekiyordu. Daha sonra Dünya'ya dönüş için yeniden hızlanmak gere-

kecekti. 'U' dönüşü yapan bir araçta olduğu gibi."

"Ama işler başka türlü gelişti."

Bir gün radyonun sesi duyuldu. Pilot kabinine koştum. Ses kayıt aygıtını çalıştırdım. Radyo bir SOS mesajı almıştı. Üç nokta, üç çizgi, üç nokta. Sonra geminin uzayda bulunduğu noktayı belirleyen koordinatlar ile SOS'nin nedenini belirten bir dizi rakam vardı. Rakamların çözümlenmesi iyonik hızlandırıcıda bir patlama olduğunu gösteriyordu.

Elimdeki verilere göre bilinmeyen bir yıldız gemisi Sirius'a doğru giderken iyonik hızlandırıcısında patlama olmuştu. Ama bu her türlü düşüncenin ötesindeydi. Kara duman Dünya'dan Sirius'a gidecek uzay gemilerinin yolunu kapatıyordu. Poisk, kara dumanı aşabilen ilk uzay gemisi sokulamazdı. Daha o noktaya ulaşamadan aşınıp biter, yok olurdu. Dev gemiden çakıl taşı büyüklüğünde küçücük bir parça bile kalamazdı uzayda. Oysa mesaj kara dumandan kurtulup öte tarafa geçmiş bir yıldız gemisinden geliyordu.

"Radyonun başka bilgiler almasını bekledim. Hiç olmazsa yıldız gemisinin adını öğrenmek istiyordum. Olağan durumlarda bu bilginin verilmesi gerekirdi. Ama radyo yalnızca SOS sinyali veriyordu."

"Böylece birkaç saat geçti. Bir düzine varsayımı kafamda evirip çevirdim. Ama bunlardan hiçbiri beni bir sonuca ulaştıramıyordu."

Bir çözüm bulmaktan ümidimi kesmiştim ki bu gizin anahtarını buldum. Eski ve yitik yıldız gemilerinin adlarını karıştırırken olayı açıklığa kavuşturdum.

"Argonot"* adında bir uzay gemisi ilgimi çekmişti. 60 yıl kadar önce Dünya'dan ayrılmış ve bir daha hiç izine rastlanmamıştı. Bu gemi üstüne çok varsayım geliştirilmiş, çok tartışmalar yapılmıştı. Sonunda, dünyadan ayrıldıktan birkaç yıl sonra hızlandırma düzeneğinde bir patlama olduğu sonucuna varılmış ve bir daha bu sorunla ilgilenilmemişti.

"Argonot'un hızlandırıcıları patladıktan sonra yön değiştirmiş, kara dumanın yanından geçerek Sirius yıldızının çevresinde bir yay çizip Dünya'ya doğru geri dönmüştü. Şimdi kara dumanın yakınlarındaydı ve benim ardımda kalmıştı. Yeryüzüne doğru ilerliyordu."

"Demek Sirius'un ta öte yanından, evrenin dibinden eski bir yıldız gemisi beni karşılamaya gelmiş, yanımdan geçip gitmişti. Otomatik göndericiler uzaya durmadan SOS gönderiyordu. Bu durumlarda aygıtlar yüz yıl süreyle bulundukları noktanın koordinatlarını saptayarak evrene SOS gönderebilirlerdi."

"Radarlar aracılığıyla bir radyo iletişimi kurulabileceğini düşünebilirsiniz. Radarlar aracılığıyla iletişim zordu. İki yıldız gemisinin radarla iletişim kurması üstüne bir yazı okumuştum. Her şey bulanıktı. Poisk ışık hızına yakın bir hızla gidiyordu. Gönderdiği radar dalgalarının çok azı sese dönüşebilecekti. Karşıdan gelen yanıtı alsam bile durup geri dönmek

---

* Argonot: Eski Yunan söylencesinde bir grup denizci, denizlerde oradan oraya sürüklenip, uzun serüvenler yaşadıktan sonra "Altın Tüy"ü bulmuşlardı. Argonot bu denizcilere verilen addı. (Ş.G.)

için çok geç olacaktı. Yıldız gemisi aşılmaz fizik yasalarına bağlıydı. Yavaşlama ve durma zamanının uzunluğu konusuna sanırım daha önce de değindim. Konuyu burada biraz açıklamak gerekiyor. Işık hızına yakın bir hızla gittiğimizi söylemiştim. Kolaylaştırmak için diyelim saniyede üç yüz bin kilometre gidiyoruz. Alarm durumunda yer çekiminin on katı bir basınçla yüklenebiliriz. Bu, geminin ve insan gövdesinin dayanabileceği en büyük yüktür. Bu durumda saniyede yüz metre bir hız düşmesi yapabiliriz. Poisk'in, tümüyle durması için bu hesapla üç yüz milyon saniye gerekir. Bu da otuz beş gün eder."

"Şimdi şöyle diyebilirsiniz: Otuz beş gün öyle çok da büyük bir zaman değil. Hele uzayda! Ama olay göründüğü kadar yalın değil. Önce yavaşlanacak, durulacak, sonra geri dönülecek ve daha sonra Argonot'a erişilecek. İkinci olarak bu hız yüküne dayanmak için elektrik uykusuna yatmak gerekecek. Solunum yapay olarak sağlanacak. Bu arada en küçük bir kaza, geri dönülmesi olanaksız tehlikelere neden olabilir."

"Bütün bunlar ne için? Bir patlamayla parçalanmış, ölmüş uzay gemisini görmek için. O ölü gemide bir aygıtın kurtulması ve altmış yıldır uzaya mesaj göndermesi de şaşılacak bir şeydi."

"Yine de daha ileri gitmek istiyordum. Yavaşlamalıydım. Hiçbir usavurma, yalancı mantık ve kendimi haklı gösterme çabaları beni bu SOS sinyalini düşünmekten alıkoyamıyordu. Uzay gemisinden alınan bir SOS bütün mantık kurgularının dışında bir olaydı. Evet, oraya kadar geri dönmenin hiçbir anlamı yoktu,

gereksizdi ama bir uzay adamı her zaman SOS'i duyduğu yöne doğru gitmeliydi."

Makine dairesinde iki saat geçirmiştim. Sonunda yukarı çıktım. Salona girdim. Garip bir duyguya kapıldım. Daha doğrusu garip bir şeyler oluştu bende. Bu geminin her şeyine alışmıştım. Bulantısına bile... Bin kez, milyon kez aynı şeyleri görmüş, aynı şeyleri yaşamıştım. İşte şimdi bütün bunları bir yana bırakıp birkaç haftalık bir elektrik uykusuna dalmak istemiyordum. Çalışma, kitaplar, müzik, düşünme, düş kurma bütün bunlar birkaç hafta için yok olacaktı.

"Salonda aşağı yukarı uzun zaman yürüdüm. Önünden geçerken panoya asılı duran resme bakıyordum. Ondan ne kadar da uzaktım. Şöyle düşündüm. Poisk Yeryüzünden ayrılışının on yedinci yılında yine oraya dönecek. Bu büyük uçurumu, zamanı nasıl kısaltırız? Tek bir yolla: Hızlanarak. Dünya'dan ayrılalı sekiz yıl oldu. Sekiz Dünya yılı. Oysa gemide ancak iki yıl geçti. Aynı bir zaman, ışık hızına yakın hızlarda sıkışıp kısalıyordu. Benim zamınımın da üç çeyreği kısalmıştı. Poisk Sirius'a bir saatte... on dakikada, bir saniyede gidebilseydi... Zaman bir çeyreğe değil milyonda bire, milyarda bire düşecekti. O zaman uzay gemisi ile Yeryüzü arasındaki zaman farkı da önemsenmeyecek, duyulamayacak kadar küçülecekti. Saatlere, dakikalara, saniyelere inecekti, yerdeki zamanla gemideki zamanın farkı..."

"Bu hızlara erişileceğine inanıyordum. Er geç insanlar bir saniyede Sirius'a erişeceklerdi. Ama bu bizim yıldız gemilerimizle olanaksızdı. Yepyeni, başka

düzeylerde gelişimler gerekti bunun için."

"Kafamda bir çözüm oluşmuştu. Bir karara varmıştım. Kararımı kâğıda yazmak gereğini duydum: Elektrik uykusuna yatayım. Bu süre içinde Poisk yalnızca aygıtlarının yönetiminde gitsin. Eğer bir şey olursa, uzayda başıma bir iş gelirse, otomatik alarm aygıtı işlemeye başlayacak ve uzaya gerekli SOS gönderecektir. Ben nasıl Argonot'u duyduysam benim peşime düşecekler. Çözümlerimi, düşüncelerimi bulacaklar. Belki o zamana kadar çoğu yok olacak bu düşünce ve çözümlerin."

"Ve sayfanın sonunda şunları yazdım: 'İnsanlar! Biz iyonik atom füzeleriyle uçuyoruz. Yıldızlar arası yolculuklar için bizim dönemimiz zor dönemdi. Çünkü uzay gemisinde zaman katlanıyordu. Uzayda on yıl geçiren ve on yıl yaşlanan astronot yeryüzüne döndüğünde Dünya'da kırk yıl geçtiğini görüyordu. On yaşında bıraktığı oğlu elli yaşına ulaşabiliyordu. Her şey bıraktığı zamana göre çok değişmiş oluyordu. Oysa insan kendi zamanının dışında yaşayamıyordu. Benden önce uzayda uçmuş olanların adına, 'Argonot' yıldız gemisinde ölmüş olanların adına ve kendim adına size şunu söylüyorum: Işık hızını geçmek gerekiyor. Yıldız gemileri ışık hızından daha yüksek hızlarda uçmalıdırı. Biz ışık hızı sınırını aşamadık. Yenemedik bu engeli. Bu yengi sizi bekliyor!'"

"İşte bunları yazdım. Ama içimde başka bir düşünce de uyanıyordu: 'Dünya'ya döneceğim ve artık uzaya gitmeyeceğim. Yeter artık!'"

"Pilot kabinine çıktım. Metal bir kutuya gerekli ve-

rileri ilettim. Yazdığım kağıdın içeriğini de bu kutuya geçirdim. Bu andan sonra cehenneme girdim. Hız kesmeden doğan yük, kocaman bir balyoz gibi beynimin her hücresini dövüyor, uykuma sızıyordu. Bilinç yok olmuştu. Dış evren gibi, belki de ondan daha da derin bir karanlık vardı kafatasımda. Milyarca yol kafatası boşluğuna dağılıyor ve o yollardan milyarlarca tekme iner gibi oluyordu. Kocaman siyah bir boşluk ve o boşlukta sonsuz bağlantılardı beyin... Sanki içten yaşıyordum onun çalışmasını. Ve bağlantılar büyük gerilimler altında vınlıyordu. Karabasan görmekteydim. Nefesimi bir türlü toplayamadan boğulup gidiyordum. Korku ve acı, uykulu beynimin birer köşesine sinmişlerdi. Öldürücü bir zayıflık bir kangren gibi gövdemi kımıltısız bırakmıştı. Her beş günde bir aygıtlar kendiliğinden duruyor ve elektrik uykusundan çıkıyordum. Sonra her şey yeniden başlıyordu. Sanki bir çevrinti içindeymiş gibiydim: Dönen, çarpılan, oraya buraya atılan. Bu bir saniyelik uyanmalar arasında bir nefes alıyor karanlığa ve uçuruma yeniden düşüyordum."

"Daha önce söylediğim gibi 'Argonot' mesajında uzayda bulunduğu noktanın koordinatlarını bildirmiş, radyo bunları almış ve otomatik düzenleyicilere yollamıştı. Ben uykudayken bu düzenleyiciler geminin yönünü çiziyor, yönetimini sağlıyorlardı. Başka bir yıldız gemisini izlemek otomatik düzenleyicilerin en iyi yaptığı işlerdendi. Beğenerek, severek yaptığı... Dilim sürçtü sanmayınız. Daha da ileri gideceğim ve şunu diyeceğim: Başka yıldız gemilerini izleme tut-

kusu bu düzenleyicilerin kanlarına işlemişti. Çünkü, birkaç makina kuşağı önce bu aygıtların ataları arayıcı füze başlıklarını yönetirdi. Beş günde bir elektronik makinaya sorduğumda sesinde bir sevinç, yanıtlardı":

"İzleme sürüyor... Uzaklık..."

"Gerçekte makina her zamanki duygusuzluğu ile konuşuyordu. Beş günlük bir hız yükünden sonra insan neleri düşlemez ki?"

"Yıldız gemilerini ışık hızının üstüne çıkarabilecek de hız yükü dünya ile gemideki zaman farkını ortadan kaldırmamızı engelleyecekti. Yerçekiminden üç kat büyük bir ivme ile ışık hızına erişmek için dört ay beklemek gerekecekti. Gemide geçen bu dört ay yeryüzünde senelerin geçmesi demekti."

"Konuyu yine saptırıyorum. Birgün makina:

'Uzaklık üç kilometre,' dedi."

"Poisk uzayda hareketsiz gibiydi. Hız yükü artık hemen hiç duyulmuyordu. Çok büyük boyutlara varan ve haftalarca süren hız yükünün birdenbire kayboluşu alışılmadık bir duygu veriyordu. Bir düşteymiş gibi: Bir şey yapmak istiyorsunuz. Elinizi kaldırmanızın sonucu çok daha başka türlü oluyor. Kumanda tablosuna ulaşmak için uzun uzun hesaplamak gerekiyor. Bundan pek de tedirgin oluyor değildim. Tam tersine gülüyordum."

"Yuvarlak pencerenin metal kanatları ses çıkarmadan açıldı. Projektörlerin ışığı karanlıkları güne çevirmişti. Ve aydınlıkta 'Argonot'un büyük gövdesi

sonsuz bir sessizlikte kımıldamadan duruyordu."

Çevtsov duygusuz ve tekdüze bir sesle konuşuyordu. Ama Lanskoy, onun hiç de duygusuz olmadığını görüyordu. Şimdi öyküsü yıldızlarla ilgiliydi. Sonu olmayan yıldızlararası yollarla ilgiliydi, bu yollarda kaybolmuş, batmış uzay gemileriyle ilgiliydi ve her uzay gemisinde başka başka süregelen algılanan yıldızlararası zamanla ilgiliydi. Bu nedenlerle astronotun sesi net ve kesindi. Uzay yolarında uçabilen, yıldız gemilerinin yazgısını değiştirebilen ve zamanı yenebilen biri konuşuyormuş gibiydi...

Çevtsov:

"Yanılmamıştım," dedi. 'Argonot ölmüştü. İyonik hızlandırıcının patlaması öldürmüştü onu. Çok büyük yırtıklardan makina dairesinin içi görünüyordu. Patlama kanatları büküp yırtmış, kanat örtülerini açmıştı. Dümenler kâğıt parçaları gibi kırışıp yumulmuş, radar antenleri parçalanmıştı."

"Eski bir kitabın sayfaları arasından bir ortaçağ sonu yelkenlisi çıkmış gibiydi: Güvertede su yavaş yavaş oynaşıyor, Yelken direkleri kırık, dümen kopmuş. Yel, artık hiçbir insan elinin değmeyeceği dümen kolunu sağa sola oynatıp gıcırdatıyor. Her gıcır-

dayışta kuşlar kaçışıyor."

"Akıntılar gece boyunca sessiz gemiyi sallıyor, kopmuş parçaları zorluyor. Acaba dümen kolunun gıcırtısı geminin acıdan kıvranan sesi mi? 'Gemiler de insanlar gibi ölür,' diyordu resimdeki kız. "Bazıları çok genç, bazıları da sessiz, son günlerinde kuytuda büyük fırtınalardan uzak dingin bir yaşlılık geçirir, sonra ölürler. Ama gemilerin seçme olanağı olsaydı hepsi benim gibi yok olurdu: Fırtınalara karşı savaşırken..."

"Poisk, Argonot'a yavaşça yaklaşıyor, uzay gemisinin kadavrası Poisk'in ışıklarıyla aydınlanıyordu. Soğuk ışıklar geminin gövdesinde yankılanıyor, yırtıkların parçalanmış köşelerinde yalımlar, kıvılcımlar oluşturuyor, bir daha yanmamasına sönen yuvarlak pencerelerine çarpıyordu."

"Poisk'in üstünde bayrak yoktu. Ölü uzay gemisini bayrağı yarıya indirerek değil ışıkları kısarak selamlamak istedim. Kumanda tablosuna uzandım. Bir düğmeye bastım. Projektörler söndü. Evren karanlığa gömüldü. O zaman karanlık yuvarlak pencerelerden birinin içinde yanıp sönen bir ışık gördüm: Üç nokta, üç çizgi, üç nokta..."

"Şimdi anımsamıyorum, nasıl yaptım, ne ettim, kendimi yuvarlak pencerenin önünde buldum."

"Argonot'un dev gibi gövdesi evrende asılı duruyor, arkasında kalan çok büyük bir gökyüzü bölgesini ve yıldızları görmemi engelliyordu. Solgun bir ışık yanıp yanıp sönüyordu: Üç nokta, üç çizgi, üç nokta...

Projektörlerin gözleri kamaştıran ışıkları altında bu solgun ışık göstergesi gözümden kaçmıştı. Ama şimdi açık ve seçik olarak görünüyordu: Üç nokta, üç çizgi, üç nokta."

"Uzay gemisinin yapısını iyi biliyordum. Bu tür ışık göstergelerini otomatik olarak çalıştırabilen bir araç yoktu gemilerde."

"Bir insan veriyordu bu ışıklı mesajları."

"Bu andan sonra zaman, bendini yıkıp geçen bir sel gibi akmaya başladı. Artık bu selde ben, tufanda kalan biri gibiydim. Bazı ayrıntıları, gereksiz ayrıntıları anımsıyorum. Ama çok gerekli bazı olaylar ve kararlarının hepsi usumdan çıkmış. İlk dakikalarda düşüncemi yitirmiş gibi, makina gibi hareket etmeye başladım. Bazan düşüncemiz tümüyle bir konuya bağlanır. Takılır ona. Ama biz başka yöne gider, başka işler yaparız. Düşünce başka, iş başka olur. Mıknatıslama gücünü çalıştırdım. İki yıldız gemisini birleştirdim. Çıkış tüneline indim. Uzay tulumunu giydim. Kafamda tek bir düşünce vardı: Altmış yıl önce patlamış bir yıldız gemisinde nasıl insan bulunurdu?"

Çevtsov gülmeye başladı. Öykünün başından beri ilk kez gözleri ışıklandı.

"Önyargı," dedi. Kolların özür dilemek ister gibi kavuşturmuştu. "Araştırıcı için önyargılardan daha tehlikeli bir şey olamaz. Bu yalın gerçeği herkes bilir,

başkasının önyargılara saplanıp kaldığını kolaylıkla sezebilir ama bazan kendisinin önyargılara bağlandığını göremez. Yanılmıştım. Daha başlangıçtan beri nedense bu geminin Argonot olduğuna karar vermiştim. Bir önyargıydı bu... Kendi kendimi buna inandırmıştım. Yakından ilk gördüğümde de dış görünüşünde bazı gariplikler olduğunu sezmiştim. Ama bunları gemideki iyon hızlandırıcıları patlamasının etkileri olarak görmüştüm."

Lanskoy, Tessem'e fısıldadı;

"Başka dünyalardan gelen bir gemi mi yoksa?"

Mühendis "hayır" der gibi başını salladı.

Çevtsov anlatıyordu:

"Giriş panosu düşündüğüm yerde değildi. Ama bu yalnızca ilk şaşkınlığım oldu. Daha sonrakiler birbirini izledi. Girişi bulduğumda kapağı kendiliğinden açıldı. Geminin tüneline daldım. Giriş kapağının ardımdan kapandığını duydum. Işıklar yandı. Dingin, tatlı bir ses 'Günaydın,' dedi. 'Pilot kabinine gelir misiniz?'. Hiçbir şey, ama hiçbir şey anlamıyordum. Geminin bu bölümü patlamadan pek etkilenmemişe benziyordu ve donatımı çok üstündü. Çok gelişmiş, çok ince bir teknikle donatılmıştı. Elli, altmış yıl önce bu tür bir donatımı düşünmek olanaksızdı. Hatta benim yeryüzünden ayrıldığım yıllarda da böyle bir gelişmişlik yoktu. Bir başka, çok yüksek düzeyli bir uygarlığın izleri vardı gemide. Dar koridorda ilerlerken bazı buluşlarla karşılaştım. Benim uzayda şu son zamanlarda tek başıma çizdiğim projelerin uygu-

lamalarına çok benziyorlardı. Dünya'da iken bazı projelerimi uygulama olanağı bulamamıştık. Kuramsal ve teknik bazı eksiklikler bunların o zaman için uygulanmasını engellemişti. Onların tümüyle gerçekleştiğini görüyordum bu gemide. Ben yola çıkarken yeryüzünde bu gereçlerden hiçbiri yoktu."

"Pilot kabinine çıkan merdiven parçalanmıştı. Ama iki sıçrayışta kapıya ulaştım. Ağırlığım hemen hemen yok gibiydi. Doğrudan doğruya kumanda bölümüne yöneldim. Bomboştu. Yıldız gemisinde kimse yoktu."

"Ne kadar garip görünürse görünsün bu beni fazla şaşırtmamıştı. Aslında zihnimi başka bir şey meşgul ediyordu: Uzay gemisinin yüksek tekniğine, gelişmişliğine... Pilot kabininde donanım çok daha gelişkindi. Girişte duyduğum sevimli ses 'Günaydın' dedi. Hızla arkama döndüm. Kapının yanında bir elektronik makina vardı. Çok küçük bir makinaydı. Kırmızı lambaları yoktu. Benim kocaman gri dolabımla hiçbir akrabalığını göremiyordum.

"İşte bu makina gemiyi yönetiyordu. On dakika sonunda bütün giz çözülmüştü. Makina sorularıma hızlı ve çok net yanıtlar vermeye başladı."

"*Otkryvatel** benden daha sonra yeryüzünden ayrılmıştı. Donanımı bu yüzden daha gelişmişti. Ama usunuza şu gelebilir. Benden sonra yola çıkan bu gemi beni nasıl geçmişti? Bu donanımla bile ışık hızını

---

*Otkryvatel: Rusça "ülkeler bulan". (Ş.G.)

aşamadığı belliydi. Onun ulaşabildiği en yüksek hıza ben de ulaşabiliyordum. Nasıl oluyordu da beni geçebiliyordu? Bunu sordum makinaya. Aldığım yanıt inandırcıydı. Poisk hızlanmak ve yavaşlamak için çok zaman harcıyordu. Birkaç saniyede ışık hızına yakın hızlara çıkamıyordu. Büyük ivmeden oluşan basınca insan yapısı dayanamıyordu. Bunu daha önce de anlattım sanıyorum. Bu yüzden ışık hızına yakın hızlara aylarca sonra varabiliyorduk. Oysa Otkryvatel'de insan yoktu. Makinalar bu büyük ivme basıncına dayanacak biçimde geliştirilmişti. Birkaç saniyede ışık hızına yakın hızlara ulaşabiliyordu. İki geminin en yüksek hızları eşitti ama ortalama hızları eşit değildi. Otkryvatel'in ortalama hızı Poisk'ten çok daha yüksekti. Bu yüzden Otkryvatel beni geçmiş, kara dumanın çevresini dolaşıp Sirius'un arkasında bir yay çizerek geri dönmüş, yıldızın bir gezegenine konarak incelemeler yapmıştı. Patlama bu gezegenden kalktıktan biraz sonra olmuştu. Saniyede ışık hızına çıkartabilen bir hızlandırıcının bu ilk denemesinde bu tür patlamalar olabilirdi. Elektronik makina hiç telaşlanmadan yönetimi sürdürmüş; evrene SOS göndererek uzayın bu noktasında Poisk'i beklemeye başlamıştı."

"Her şey açık seçik ortadaydı. Ama bu açıklık ve seçiklik beni düşüncelere sürüklüyordu. Bu gemi bana gelecekten geliyordu. Benim için zaman yeryüzünden ayrıldıktan sonra durmuş gibiydi. Bütün bildiklerim, anımsadıklarım, düşlerim dünyayı bıraktığım andaki görüntü ve durumlarla ilgiliydi. Oysa Dün-

ya'da zaman büyük bir hızla ilerliyordu. İnsanlar düşünüyor, araştırıyor, buluyorlardı."

"Evrenle tek başına kavga zordu. Astronot yıllarca sonsuz uzayda kayboluyordu. Günler günleri, aylar ayları, yıllar yılları... Ama ne gece ne gündüz vardı evrende, ne de hareket. Işık hızıyla giden yıldız gemisi durur gibiydi. Aylarca yıldızların uzaklığı, konumu aynı kalıyordu. Çevredeki görüntü değişmiyor, zaman ve hareket duruyordu. Ama işte birden Otkryvatel'in içinde zamanın durmadığını, dipsiz karanlıkların ötesinde Dünya'nın; bizim Dünya'mızın olduğunu ve orada, o küçük noktada, insanların kendilerini çevreleyen kara uzaya karşı gittikçe daha cesur ataklar yaptıklarını duyuyordum."

"Anımsayacağımız gibi, Otkryvatel Sirius Yıldızının bir gezegenine inmiş ve orada bir süre kalmıştı. Bu gezegen benim bulduğum gezegendi. Çeşitli aygıtların topladığı verileri elektronik makina bir araya toplamış, bireşimini yapmıştı. Bu makinanın söylediğine göre gezegenin atmosferi salonuma elverişliydi. Makina ayrıca gezegenin ısısı, ışınım durumu, atmosfer basıncı, rüzgâr hızı, toprağın bileşimi üstüne bilgiler de verdi. Bütün bu bilgileri Dünya'ya gönderecektim. Otkryvatel artık yeryüzüne dönemiyordu."

"Şimdi... Ama şimdi anlatacağım olay üstüne daha ayrıntılı durmak gerek. Uzay gemisi gezegene indiğinde gezegenin toprağını filme almıştı. Bu filmi görmeye karar verdim. Üç boyutlu ekranda Otkryvatel'in geniş bir kum çölüne inişi izleniyordu. Uzun bir süre ekranda yıldız gemisi, kum çöl ve Sirius'un kocaman

yuvarlağından başka bir şey görülmüyordu. Sirius'un parlak yuvarlağı yükseliyor ve geminin gölgesi hızla küçülüyordu. Zaman zaman ekranın üstünden küçük kırmızı ışınımlar geçiyordu. Gözümü acıtıncaya kadar dikkatle bakıyordum. Üç boyutlu projektörü en yüksek büyütme derecesine ayarladığım halde en küçük bir şey görmüyordum. Ve birden ekranda bir insan karaltısı belirdi. Bir saniyeden daha az bir zaman kaldı ekranda... Evet, kırmızı ışınımların titreştiği yerde birdenbire yokluktan gri, solgun, zor algılanan bir insan görüntüsü belirdi. Boşlukta kendiliğinden oluşmuş gibiydi. Geldiği gibi de yok oldu.

Belki bir göz aldanmasıydı bu. Önce kendi kendimi dinledim. Oturup bir süre sessiz kaldım. Sonra kalktım, film bandına üç kez yeniden inceledim. Üç kez bu garip görüntü ekranda belirdi."

Çevtsov uzun ve yoğun bir sessizliğe gömüldü. Bir anısını anımsamaya çalışıyor gibiydi.

"Artık bir karar verilmişti. Bu gezegene gitmeliydim. Oraya gitmeden Dünya'ya dönüş olanaksızdı. Bir insan görüntüsü... Bu olayı aydınlatmadan, ne olduğunu anlamadan öyle bırakmak olacak iş değildi. O anda başka bir gezegene gitme kararı almak kolay bir şey de değildi. Ama gideceğimi biliyordum. Başka türlü yapmamın olanaksız olduğunu biliyordum. İçimden bir ses bana hiç durmadan şöyle diyordu: 'Yeryüzü seni bekliyor. Ve yeryüzündeki zaman senin uzay gemindeki zamana göre gün geçtikçe katlanarak büyüyor. Çok geç kalma.'"

"Otkryvatel'deki bütün kayıtları aldıktan sonra

SOS mesajını veren ve yanıp sönen lambaları yöneten aygıtı fişten çektim. Poisk'e geçtim. Kederliydim. Ardımda kara sessizliğin içinde yeryüzünden bir parça bırakmış gibiydim. Yurdumdan bir parça... Uzun zaman pencerelerin önünden ayrılamadım.

"Otkryvatel yavaş yavaş küçülüyor, uzaklaşıyor uzayın karanlığında kaybolup gidiyordu."

"Bu geziyi baştan beri düşününce her şey bana olağan geliyordu," diye sürdürdü Çevtsov. "Kara dumanı yenmek için işe başlamıştım ve yenmiştim sonunda. Başka bir işim yoktu. Kara duman yenince Dünya'ya dönmem gerekti. Ama insanların şimdiye dek rastlamadığı bir gizle karşılaşmıştım. Geri dönemezdim. Dönmek de istemiyordum. Evet, Dünya'dan gitgide uzaklaşmakta olduğumun bilinci beni çok etkiliyordu. Nasıl söylemeli, bir ruhsal paslanma. Kara dumanın uzay gemilerine yaptığı etki türünden bir şey. Ruhsal aşınma, ufalma, yokoluşa gitme... Evren, insan için zordu. Hele tek bir insan için. Birçok gezegen bulmuştuk. Bazılarının fizik yapılarını değiştirmiş, bazılarına yapma atmosferler vermiştik. İklimlerini düzeltmiştik. Ama Dünya yine de insanoğlu için evrenin en iyisi olarak kalmıştı. Eski vatanıydı insanoğlunun. İnsan onun verimli bağrında oluşmuştu. Karbon bileşiklerinin gelişerek, milyarlarca yıl süren bir evrimle insana varabilmesi için dünyadaki koşulla-

rın bu evrime ve oluşan insanın yaşamasına uygun olması gerekirdi. Bu yüzden biz dünyayı böylesine güzel buluyorduk. Ondan uzaklaşıp evrenin bilinmez noktalarına ulaştıkça onun çağrısını daha bir içimizde duyuyorduk."

"Her neyse karar verilmişti. Avrora'ya kara duman ile ilgili tüm bilgileri ve korunma yönetimini yollayıp Sirius sistemine doğru yeniden yola çıktım. Yolculuk dört ay sürecekti. Günler günlere ekleniyor ve karanlıklar, geçişi olmayan ağlarını yırtıksız, deliksiz örüp gidiyordu çevremde. Bu uzun yolculuk sırasında bazan gemide dört ay süren bir elektrik uykusuna dalmayı düşünmüyor değildim. Ama gemide yalnız bir astronotun uyuması tehlikeli... Nükleer jeneratörlerin, elektromanyetik hızlandırıcıların ve daha bir sürü apareyin izlenmesi gerekiyordu."

Çevtsov bir süre sessiz durdu. Sonra neşeli bir kahkahayla güldü:

"Doğrusunu söylemek gerekirse, elektrik uykusundan korkuyordum. Çok az bir zaman için bile olsa elektrik uykusuna dalmak kanımı donduruyordu. Aygıtlara güvenemiyordum. Saptanmış zaman geldiğinde aygıtlardan biri bozulsa, sonsuza dek uykuda kalırdım. Yanımda beni uyandıracak kimse yoktu. İşte bu yüzden elektrik uykusuna girmek istemedim. Uykusuzluktan ölüyordum, ama korkudan da uyuyamıyordum."

"Şimdi, Sirius sistemini düşlemeye çalışın: Sirius bir çift yıldızdı. İki ak yıldızdan oluşuyordu: Sirius A ve Sirius B. Bu iki yıldız ortak çekim merkezleri çev-

resinde dönüyordu. Sirius A'nın bizim Güneş'in iki buçuk katı bir kütlesi vardı. Evrende çok rastlanan olağan bir yıldızdı. Sirius B ise Ak bir cüce idi. Kütlesi Dünya'mızdan az daha büyüktü. Görüyorsunuz çok garip bir çift: Bir dev ve bir cüce. Bunlara üç de gezegen ekleyiniz. Bu gezegenlerin ikisinin boyutları Sirius B'den daha büyük. Üçüncü gezegenin -Poisk'in gittiği- Ay'dan daha küçük bir uydusu var. Gezegenlerin yörüngeleri son derece karışık. Hareketleri iki yıldızın çekiminden olduğu gibi kendi aralarındaki çekimden de etkileniyor."

"Uzay gemisini, atmosferinde oksijen olan gezegene doğru yöneltmiştim. Bu gezegen birçok bakımlardan Dünya'ya benziyordu."

"Evet uzaktan Dünya gibiydi bu gezegen. Beyaz bulutlar havada yüzüyordu. Bulutsuz bölgelerde ise aşağılarda kara parçaları ve denizler görünüyordu. Sanki Dünya'ya dönüyormuşum gibi..."

"İncelenmemiş bir gezegene inmek her zaman bazı tehlikeleri içerir. Ama yapacağım başka bir şey de yoktu. Uzaklardan, evren içinden incelemek aylar alır ve sonunda pek fazla bilgi de elde edilmez. Yukardan Atmosferde dönüp bilgi almaya gelince bunun içinde yeter derecede yakıtım kalmamıştı."

"Bir de yorgundum. Çok yorgundum. Tek başına uzun yolculuklara çıkanlar bilirler, bir toprağın insanı nasıl çektiğini... Bu toprak yabancı, tanımadık bir gezegenin toprağı da olsa..."

Çevtsov içtenlikle konuşuyordu. Bazı önemli ay-

rıntıları unuttuğu da oluyordu. Öyküsü bazı yaprakları kopmuş bir kitabı andırıyordu.

"Uzay gemisinin altında bulunan dikdörtgen biçiminde küçük bir kapıdan - ben buna 'kapıcık' diyordum - çıkardığım merdivenin bir basamağına oturmuş bulutlara bakıyordum. Önemli değil... Bu başka bir konu."

Lanskoy daha sonra bu tip yolculuklarda kullanılan araç ve gereçleri bir listede okuyunca bu sözlerin ne anlama geldiğini anlayacaktı.

Poisk orman içinde geniş bir açık alanda duruyordu. Ağır kütleli amortisör kolonları gemiyi dik tutuyordu. Azıcık yana eğik eski bir minareyi andırıyordu gemi. Çevtsov, merdivenin son basamağına oturmuş gökyüzüne bakıyordu.

Tatlı bir yel gökyüzünde tek tük görülen bulutları sürüp götürüyordu. Mavi gökyüzünde ak bulutlar... Dünya göğünden bir görünüştü bu. İki güneş vardı bu gökte. Biri büyüktü. Maviye çalan bir aklıkta parlıyordu. Öteki de ak bir Güneşti. Ama küçücüktü. Şaşırtıcı bir hızla deviniyordu. Gri renkli yere Poisk'in çift gölgesi vuruyor, bu gölge, inme sırasında oluşan hendek ve çukurları kapatıyordu.

Çok yumuşak bir rüzgâr, bayıltıcı garip kokular getiriyordu. Birbirlerine hiç benzemeyen binlerce çiçeğin keskin ve aynı zamanda yumuşak kokularının

bir birleşimiydi bu. Bunların arasında çürümüş ot kokusuna benzer geniz yakan bir kokuyla ormanın nemliliğinden ya da sisinden gelen başka bir koku ayırdedilebiliyordu.

Çevtsov'un başı dönüyordu. Oksijen fazlalığından olabilirdi bu. Ya da şu havayı dolduran kokulardan... Ama gerçekte "micelline"den geliyordu bu dönme. Micelline başka dünyalardaki mikropları etkisiz kılabilen bir ilaçtı. Gezegene inmeden önce Çevtsov almıştı bu ilaçtan.

Alçacık bulutlar oraya buraya dağılmıştı. Bahar günlerine özgü bir ışıkla parlıyorlardı. Gezegende her şey baharı anımsatıyordu: Temiz, masmavi gökyüzü, aydınlık ak bulutlar, çiçek kokuları... Bir şey eksikti yalnız: Ses yoktu. Ne kuş sesi, ne böcek vızıltısı, ne de başka bir canlının tıkırtısı. Ortalık sessizdi evrendeki gibi... Sıcak, aydınlık, bir sessizlik... İyon hızlandırıcılarının gürültüsünden sonra bu sessizlikte korku verici bir şeyler vardı.

Uzay gemisinin indiği boş alanı çevreleyen ormandan hiçbir ses gelmiyordu. Hiçbir hışırtı... Çevtsov hiç de dostça olmayan duygularla bakıyordu ağaçlara. Bu gezegenin bulutları ve göğü; ilkbaharı yaşayan tertemiz ve ışıklı bir dünyanın göğü ve bulutları idi. Ama ağaçları Dünya'daki ağaçlara benzemiyordu. Bu ağaçların gövdeleri gökyüzüne doğru dev bir vida gibi dönerek yükseliyordu. Yaprakları oldukça kalındı. Renkleri belirsizdi. Bazan yeşil, bazan mavi, bazan kara bir renk alıyordu. Ama Çevtsov'da onları yakından görme isteği yoktu. Bu ormanla birlikte bilinmez

başlıyordu. Şimdi yorgundu. Uzay gemisinin gölgesinde şöyle oturup bulutlara bakmak, çiçek kokulu ılık havayı solumak ve hiçbir şey düşünmeden uzanıp kalmak burada... İşte istediği buydu.

Zaman kavramını yitirmişti. Bir saat mi geçmişti yoksa beş dakika mı? Sıcaktan bunalmaya başladı. Büyük Sirius'un akmavi yuvarlağı tepeye doğru gelmiş, yakıcı ışıkları bulutları parçalayıp dağıtmıştı. Uzay gemisinin gölgesi göz açıp kapayıncaya kadar küçülmüştü. "Kımıldamalıyım. Hava çok sıcak," dedi tembelce, gözü ağaçlara takıldı. Gördüğü şey inanılacak gibi değildi. Gizli bir güç ağaçların gövdesini ezmiş yere çakmıştı. Şimdi ilk gördüğü yüksekliklerinin yarısına inmişlerdi. Yeşil-mavi yaprakları portakal rengi olmuştu. Orman kırmızıya kesmişti. Uzay gemisinin çevresine birileri ateşten bir çember geçirmişti sanki.

Çevtsov merdivenden atladı, yavaş yavaş ağaçlara doğru yürümeye başladı. Havanın sıcaklığı şakaklarında zonklamalar yapıyor, başını ağrıtıyordu. Kendi kendisine güç vermek için ıslık çalmaya başladı. Birden kesti ıslığını. Bu sessiz dünyada sesin yankılanması çok rahatsız ediciydi.

Çevtsov karşısına çıkan ilk ağacın önünde durdu. Kocaman gövdesi kırmızımtırak cilalı bir kabukla çevriliydi. Üstünde yer yer kara, ur biçiminde çıkıntılar vardı. Spiral biçiminde yükseliyordu. Spiralin halkaları yukarı doğru gittikçe küçülüyor, ağaç, kocaman konik bir yaya benziyordu. Alev kırmızısı yapraklar uzun ve dardı. Dayanılmaz sıcaklıkta yalımlar gibi tit-

reşiyorlar ve gövdenin yukarılarını gözden saklıyorlardı.

Astronot kolayca ağaca tırmandı ve yapraklı bir dal kopardı. Dal da gövde gibi spiraldi: Birdenbire üstten bastırılmış konik bir yay gibi içine çekilerek kısaldı. Yaprakları koyu kırmızıya dönüştü. Çevtsov dala Sirius'un yakıcı sıcağından koruyup gölgeye alınca spiral dal gevşeyip uzadı. Yapraklar yeşil bir renk aldı. Çevtsov "Güzel!" dedi. Artık şakaklarındaki zonklama geçmişti. "Güzel... Işınım ağacın yapısında değişikliklere neden oluyor. Işınma göre kendilerini ayarlıyorlar. Bazan emiyor, bazan geri gönderiyorlar ışınımları..." Bu yeni dünyanın gizlerinden birini böyle kolayca çözümleyivermesi sevindirmişti Çevtsov'u. bu giz her ne kadar çok önemli bir güçlük içermiyorsa da bir başka dünyanın giziydi yine de.

Büyük Sirius tepeye yaklaşıp ortalığı ısıttıkça ağaçların gövdeleri kızarmaya başladı. Bir yandan da kıvrılıp çöküyorlardı. "Güzel," dedi sevinçle. "Işınlar az geldiğinde yapraklar yeşil... Çoğaldıkça ve organizma için zararlı oranlara erişmeye başladıkça kırmızı... daha da yetmezse gövde ve dallar da kızarıyor. Böylece yakıcı ışınımları yansıtıyorlar. Ayrıca küçülerek buharlaşmayı önlüyor ve ışığa karşı gelen yüzeylerini küçültüyorlar. Yani ortama uyum gösteriyorlar."

Başka bir ağaca yaklaştı. Yeni dünyalar bulan insanlara özgü tutkulu bir coşku içindeydi. Düşüncesi şaşılacak bir açıklıkla kavramaya başlamıştı her şeyi. Gölgesi düşer düşmez ağacın grileştiğini gördü.

Birdenbire yana çekildi, gri gölgenin izi ağaç üstünde bir süre daha kaldı. "İşte ağaçların nasıl olduğunu öğrendik. Şimdi de gezegenin başka canlıları var mı onu görmeli," diye düşündü. Bu gezegende insanların da ağaçlar gibi renk değiştirebileceğini düşledi. Değişen renkler dünyasıydı burası. Birden Çevtsov, bu dünyanın durağan olmayan yapısının, renklerinin, değişik bir güzellik anlayışını doğurması gerektiğini düşündü.

Işığa göre renk değiştiren insanlar nasıl olabilirdi? Gözümüzün önüne getirmeye çalışıyordu. Kafası önde bu konuya dalmıştı. Birden ağaçların arasında bir insan görüntüsü geçti. Elli metre ötede bir an görünüp yitmişti. Otkryvatel'in streoskopik ekranında gördüğü gibi renksizdi. Bir an görünüp yok olmuştu. Çevtsov irkildi. Kalbi göğsünü dövmeye başladı. Orman Çevtsov'a tümüyle düşman gibi görünmeye başladı. Spiral ağaçlar, kocaman yılanlar ya da kertenkeleler gibiydi.

"Göz aldanması bu, sanrı..." diye bağırdı. Yüksek sesle konuşmak yatıştırmıştı biraz heyecanını: "Gözlerim yorulmuş... Bu ışık yorar. Yıldız gözlüklerimi almam gerekirdi."

Gemiye geri dönmek için yürümeye başladı. Elinde olmadan her sese kulak vermeye çalışıyordu. Tetikteydi, korunmak için her şeyi yapabilirdi. Ama yol boyunca hiçbir şey olmadı. Gri, çatlak toprağın üstünden sıcak yeller akıyordu. Poisk'in dev gövdesinden yere hemen hemen hiç gölge düşmüyordu.

İki Sirius yıldızının dayanılmaz aydınlığından

kurtulup geminin salonuna girince gözü bir süre karanlığa alışamadı. Oysa geminin lambaları yanıyordu. Vantilatörün yanına oturdu. Yüzünü uzun uzun serinletici havanın altına tuttu. Yavaş yavaş salonun ışığına alışınca gözleri panodaki resmi aradı. "Şimdi onu düşünme," dedi, "Şimdi onu düşünme."

On yedi yıl... Bir genç kızın, bir yabancıya dönüşmesi için yeter de artardı bu zaman. Bu düşünce kafasını kemiriyordu. Asit, bir metali nasıl yerse yiyordu ruhunu. Ve birgün Çevtsov bu resmi kaldırdı. Gözünün görmeyeceği bir köşeye koydu.

O zaman da öyle söylemişti kendi kendine "Onu düşünme, başka şeyler düşün."

Pilot kabinine çıktı. Teleekranı ayarlayarak dikkatle çevreyi incelemeye başladı. Ağaçlar kendi içlerine bükülüp çökmüşler, sıcaktan kararmış olan toprağa yapışmışlardı. Al yapraklar papirus sarmaları gibi kıvrılmış, sarılmıştı. Çevtsov birden ıslık çaldı. Geminin üç yüz metre uzağında, uyuyan dev yılanları andıran ağaçların arasında iki kırmızı ışık yavaş yavaş dolaşıyordu. Hareketleri Çevtsov'u şaşırttı. Ağaçların tepelerinden geçmek yerine çevrelerini dolaşıyorlardı. Sonuna dek büyüttü. Ama kırmızı ışıklar sıcak havada kaybolup gitmişlerdi. "Güzel," dedi Çevtsov, "Gidip görmeliyim."

Merdivenden indi, çevresine bakınarak ağaçlara doğru yollandı. Ama az sonra durmak zorunda kaldı. Büyük Sirius'un ışıkları giysilerini kolayca geçip gövdesini yakıyordu. Ağaçlara ulaşması olanaksızdı, kuruyup kalırdı yolda. Cehennem vardı sanki ortada.

Geri döndü. Uzay gemisine yetişmeye on metre kadar kalmıştı ki ardında yavaş adımların belli belirsiz tıpırtısını duydu. Bu öylesine birdenbire olmuştu ki Çevtsov birden buz kesildi. Bir süre öylece kalakaldı. Sonra bir anda geri döndü. Üç hayalet gemiye doğru yaklaşıyordu.

Çevtsov gülerek anlatısını sürdürdü.

"Hayalet? Elbette bunlar hayalet falan değildi. Ama hayalet diye bir şey varsa, mutlaka işte o gün orada gemiye on metre uzaklıkta gördüklerim olmalıydı."

"Her şey birkaç saniyede oldu. Ama en küçük ayrıntılara dek bugün gibi anımsıyorum. Bana doğru gelen üç yaratık insana benziyordu. Daha doğrusu o bir saniyelik zamanda onları hemen hemen insana benzetmiştim. İnsan boyundaydılar. Yüzleri hemen hemen insan yüzü gibiydi. Yeniden söyleyeyim o bir saniyelik anda öyle görüyordum. Bu insanlar, ya da insanımsılar yarı yarıya güneş ışığını geçiriyorlardı. Yarı yarıya değil, üç çeyrek... hatta daha fazla... üstlerine vuran Sirius ışığının yüzde doksanını cam gibi arkaya geçiriyorlardı. Ancak yüzde onu yansıyordu.

"Duygulanmalarım için özür dilerim. Ama şimdi bile bu öyküyü anlatırken duygularımı bastıramıyorum. Bu insanlar bana doğru geliyorlardı. Yürüyüşlerinde soylu bir yan da yok değildi. Gövdelerinin ara-

sından kırmızı yapraklı ağaçlar ve bulutlar görünüyordu. Güçlü bir ışığın önüne bir cam koyun. Işığı ve ışık tarafında her şeyi görürsünüz. Ama yine de camın kenarlarından sizinle ışık arasında bir cisim olduğunu sezersiniz. İşte bunun gibi... Arkalarında kalan şeyleri görebiliyordum ama saydam insanları da görüyordum."

"Ha! Gözlerinden söz etmedim. Gözleri kırmızıydı. Bir tek gözleriydi saydam olmayan. Elektronik makinanın kırmızı lambaları gibi. Ama onlar gibi yanıp sönmüyorlardı."

"Yineliyorum. Bütün bunları bir saniyede, belki de saniyenin çok küçük bir bölümünde gördüm... Bir anda... Kendimi gemiye doğru attım. Merdivenlerden yukarıya uçtum sanki. Hava basıncı sisteminin kolunu çevirdim. Artık kapı açılmamacasına kapatılmıştı."

"Doğrusunu söylemek gerekirse bu anda çıldırmak üzereydim. Basbayağı deliliğin pençeleri arasına girdiğimi duyuyordum. Salondan hızla geçtim. Doğruca pilot kabinine çıktım. Teleekranı açtım. Üç hayalet oradaydı. Bir süre durdular, sonra hiç acelesiz yavaş yavaş ormana doğru gittiler. Bir sanrı değildi gördüğüm."

"Arkalarından bakabilmek için kızılötesi videoskoba koştum. Ama bu varlıklar kızılötesi ışınlara karşı da saydamdılar. Videoskop'un okülerinde çok belirsiz salınımlar biçiminde görünüyorlardı. Morötesi ışıkları yaktım. Yine sonuç yoktu. Hayaletler en üstün nitelikte kuartz'dan yapılmışlardı. Morötesi ışınlara karşı tümüyle saydamdılar."

"Ve hayaletler yavaş yavaş gözden kayboldular."

"Onların ardından ormana bakarak düşünürken birdenbire her şeyi, bu hayaletlerin neden cam gibi saydam olduklarını anladım. Bu saydamlığın neden her zaman aynı derecede olmadığı da belliydi. Bazan çok saydam, bazan daha az saydam oluyorlardı. Bütün bunların nedeni belliydi artık: Onlar da ortama uyuyordu. Uzun süren bir biyolojik evrim sonunda bu canlıların gövdeleri iki yakıcı güneşin altında yaşamaya uyum gösterebilecek bir biçimde gelişmişti. Bu iki güneşin ışınımları gün boyunca kızılötesinden, görülebilen ışık tayfına, sonra da morötesine dek değişiyordu. Bu değişmelerle birlikte canlıların saydamlığı da azalıp çoğalıyordu. Ben sıcaktan bunalıyordum çünkü ışınımlar ısıtıyordu beni. Ama onların saydam gövdeleri ışığı geçirdiğinden ısınmıyordu. Görünüşe göre saydamlık ışınım yoğunluğuna ve havanın sıcaklığına göre değişiyordu."

"Değişik varlık koşulları değişik yapıda canlılar ortaya çıkarıyordu. Onları değişmeye zorluyordu. Daha doğrusu ancak bu değişikliği gerçekleştirebilenler ortama uygun göstererek yaşayabiliyordu. Zaten bunun böyle olması gerekirdi. Şimdi artık bu yeni dünyanın bana çok değişik görüntüler hazırlamakta olduğunu anlıyordum."

"Hayaletler (şimdilik onları böyle adlandırıyorum) yeniden görüneceklerdi. Bunu biliyordum. Benden korkmuyorlardı. Çok sakin, çok rahat hareketlerle yaklaşıyorlardı gemiye. Aynı dinginlikte ormana doğru gitmişlerdi. 'Onlar ya da başkaları mutlak gelecek-

ler.' Kuşkusuzdu bu. Teleekranın karşısına geçtim."

"Bazan uyku bastırıyordu, uyuyup kalıyordum. Uyandığımda ekrana şöyle bir bakıp yine dalıyordum. Böylece günler günleri kovaladı. Bu gezegende bizim bildiğimiz gece ve gündüz yoktu. Bazan iki Sirius yıldızı da gökyüzünde parlıyordu. Ben buna "gündüz" diyordum. Bazan da yalnızca biri, küçüğü kalıyordu gökte. O zaman ortalık yarı karanlık oluyordu. Yıldızlar beliriyordu gökyüzünde, bir de küçük solgun Ay vardı (şimdilik bu uydu için özel bir ad bulma gereksinimi duymuyorum). Tam gece değildi bu. Alacakaranlık gibi bir şeydi.

"Birgün tam uyanırken ekranda iki hayalet gördüm. Uyku ile uyanıklık arasında duygular daha yumuşak oluyor. Bu yüzden fazla heyecana kapılmadım. Ormandan doğru geliyorlardı. Uzay gemisine yaklaştılar, sonra yeniden uzaklaşıp gittiler. Ancak o zaman tam olarak uyandım."

"Bundan sonra sık sık geldiler. Bazan tek, bazan toplu olarak geliyorlardı. Geceleri geminin projektörlerini yakıyordum. Hiç aldırış ettikleri yoktu. Projektörler ister yansın ister sönsün davranışlarında değişiklik olmuyordu."

"Üçüncü ya da dördüncü gündü. Şimdi pek anımsamıyorum. Yağmur yağıyordu. Üstlerine saydam birer örtü aldılar. Bizim yağmurlarımız gibi bir şey. Bu örtüler de havanın ısısına göre çok, ya da az saydam olabiliyordu. Renklerini de bu yüzden saptayamıyordum."

"Bir şeyler konuşur gibiydiler. Mikrofonu çalıştırdım. Çok yavaş sesler geliyordu. Konuşmaları böyle olmalıydı. Hareketleri gibi sakin ve korkutucuydu. İki sözcük arasında uzun sessizlikler koyuyorlardı."

"Bu birkaç gün içinde çok düşündüm. Kendi kendime sorduğum en önemli soru şuydu: Bu varlıklar, insanoğlundan daha mı yüksek, daha mı alçak düzeydeydiler ?"

"Uzay gemisine karşı tutumları ne şaşırtıcıydı. Geliyorlar, bakıyorlar, aralarında birkaç sözcük geçiyor, sonra ilgisizce bırakıp gidiyorlardı. Yeryüzüne uzaydan bir gemi geldiğini varsayıyorum da... Biz öyle mi yapardık? Yer yerinden oynardı. Bütün dünya yığılırdı başına. Bunları düşünerek bu varlıkların insanlardan daha az akıllı olduklarına karar verdim."

"Ama davranışları 'ilkel'lerin davranışları gibi de değildi. Gökten uzay gemisinin gelişi onları pek ilgilendirmemiş gibiydi, ama korkmamışlardı da. Sanki dağdan kopup gelmiş bir kayayı inceler gibi kaygısız, isteksiz bir dolanmaları vardı geminin çevresinde. Yalnızca bakıyorlar özel bir ilgi göstermiyorlardı. Bu beni çok etkiliyor ve doğrusunu söylemek gerekirse biraz da kaygılandırıyordu."

"Bir keresinde bu varlıklardan biri tek başına geldi. Ötekiler gibi kayıtsızca bakıp gitmedi. Çevrede uzun süre dolaştı. Amortisörlerden uzay gemisinin ucuna dek her yere dikkatle bakıyordu. Sonra yavaşça merdivenlere doğru uzandı. Çıktı merdivenleri, 'kapıcık'a dayandı. Kalbim küt küt atıyordu. Hava basınçlı

sistemle sımsıkı kapatmıştım kapıyı. Ama bu varlığın yetenekleri ve gücü konusunda bir şey bildiğim yoktu.

"Hayalet kapının önünde çok az durdu. Geri döndü, aşağıya indi, ormana gitti. Az sonra elinde bir şeylere geldi. Aynı hayaletti. Açık mavi renkli yağmurluğundan tanıyordum. Yuvarlak meyvalardı elindekiler. Merdivenin dibine koydu. Portakala benziyorlardı. Geriye çekildi gölgeye oturdu."

"Ortalık kararıyordu. İnce, kötü bir yağmur hiç durmadan yağıyordu. Ama o orada oturup duruyordu. Gözleri kor gibiydi. Nedense acıdım ona. Kendi kendime şöyle demeye başladım: 'Neden korkuyorum. Bana ne yapabilir ki? Alt tarafı her yanı geçirgen cam gibi bir varlık. Silahı falan da yok. Bu açıkça görülüyor. Benden de daha güçlü olmadığı belli. Daha neden korkuyorum?'"

"Silahsız... Saydam... Bütün bunlar laftı. Biz... kendi kantarımıza vuruyorduk her şeyi. Dünya ötesindekileri de Dünya'mızın kantarında tartıyorduk. Hayalet neden ölçülemeyecek kadar güçlüydü. Ama bilmiyordum bunu. 'Kapıcık'ın kapağını açtım ve yere indim."

"Gözlerinin ışığını söndürmeden bakıyordu bana. - Bu kırmızı gözleri benim elektronik lambaların yanıp sönen ışıklarına benzetiyordum yeniden. - Alacakaranlıkta saydamlığı azalmıştı. Merdivenden indikten sonra ona beş adım kalana kadar yaklaştım. Yüzünü gördüm. Doğal olarak, sözcüğün tam anlamıyla bir görme değildi bu. Yüzü yine de saydamdı ve ışığı

geçiriyordu. Ama şimdi onu daha yakından gizleyebiliyor, teleekranda gördüklerimden çok daha net bir biçimde algılıyordum. Bu garip yaratığın görünmezliğinden artık tedirgin bile olmuyordum."

"Hayaletin yüzü insana benzemiyordu. Biraz daha inceydi. Hiçbir iz yoktu yüzünde. Kulakları dümdüz ve cilalanmış gibiydi. Birbirlerine eşit düzgün ve temiz dişler ince iki yay oluşturuyordu. Saçlar uzun ve yarı geçirgendi. Ama bunlar ayrıntı... Asıl önemli olan, beni heyecandan donduran neydi biliyor musunuz: Hafifçe gülümsüyordu bu varlık. Şaşılacak, olağanüstü bir gülümsemeydi. Leonardo'nun ünlü resmi *La Joconde* gibi... Giz dolu bir gülümseyişi vardı. Sanki bana sonsuzca kapalı kalacak olan bir şeye, benim anlayamayacağım bir şeye gülümser gibiydi."

"Her uzay adamı gibi ben de yaşamımı birçok kere tehlikeye atmıştım. Ama hiçbirinde burada olduğu gibi korkusuz olmamıştım. Öyle bir korkusuzluk ki şimdi onunla gururlanmaktan utanmıyorum. Garip, giz dolu bir gülümsemeyle karşımda duran bu bilinmeyen yaratığın önünden hemen kaçmak, 'kapıcık'ı sıkıca örtüp çelik kapakların ardında ekranın koruyuculuğunda ona bakmak isteğime karşı gelmiş, beklemiştim orada."

"Göz göze bakışırken (gözlerinde parlamalar vardı) onun insanlardan ne daha alçak ne de daha yüksek olduğunu anladım. Başkaydı o. İnsanlardan başkaydı. Nasıl kartalla fok balığını karşılaştıramazsanız, bu varlıkla insanı da karşılaştıramazdınız."

"Ama bizim yanlış alışkanlıklarımız var. Biz her

şeyin ölçüsü olarak kendimizi alıyoruz. Başka dünyalardaki varlıkları bugüne kadar ya kendi geçmişimize ya da geleceğimize benzettik. Oysa o dünyalarda bambaşka koşullar vardı. O koşullar bize benzemeyen oluşumlar ortaya çıkarmıştı."

"Hayalet küçük korlu gözleriyle bakarak gülümsüyordu. Yüksek sesle konuşmaya başladım. İnsan sesinin yatıştırıcı etkisi olduğunu, böylece bir çatışmayı önleyeceğimi düşünüyordum. Nelerden söz ettiğimi sormayın. Hiçbiri usumda değil. Yaşamımda böyle uzun hiç konuşmamıştım. Hayalet, eğer bilinci varsa, biz insanların çok geveze yaratıklar olduğunu düşünmeliydi. Evrenin en geveze yaratıkları... Ama o sessizliğini sürdürüyor ve tılsımlı gülümsemesiyle bakıp duruyordu."

"Çok uzun konuştum. Nefesim kesildi. Artık sürdüremeyeceğimi anladım konuşmayı... Sustuğumda sessizlik yine bir tehdit gibi ikimizin arasına girmişti."

"O zaman ses kristali aygıtını getirdim. Daha önce bu varlıkların seslerini kristale almıştım. Bir kristal çaldım. Hayalet hiç şaşırmadı. Sanki duymuyor gibiydi. Ses kristalini incelemek için en küçük bir istek göstermedi."

"Hayaletlerin dilinin çok özel bir dil olduğunu söylemeliyim. Nasıl anlatmalı? Şöyle diyebilirim. Bu dil bir türkünün avazı gibiydi. Bizim dillerimizde sözcükler ayrı ayrı seslerden oluşur. Bu sesler kolayca birbirlerinden ayırdedilir. Hayaletlerin dili son derece ezgili idi. Bir sesin nerede bittiğini diğerinin nerede baş-

ladığını ayırdetmek olanaksızdı. Ses kıvrım ve dalgalanmaları birinden birine hiç duyulmadan geçiyor, sonuç olarak hoş ve soylu bir anlatım ortaya çıkıyordu."

"Dediğim gibi hayalet, kendi konuşmalarını içeren kristali dinledikten sonra hiçbir tepki göstermedi. Ona bir müzik dinletmek istedim. Dillerinin türküye benzemesi aklıma müziği getirmişti. Rastgele bir kristal aldım. Çaykovski'nin 'Dört Ses İçin Müzik'ini çalıyordum. Hayalet tınmadı, Gizemli gülümseyişini bırakmadan dinledi. Birkaç dakika sonra ses kristalini durdurdum. O zaman... önce unutkanlıkla kristali yeniden çalmaya başladığımı sandım. Ama kristal elimdeydi. Hayaletim, duyduğu bütün müziği tekrarlıyordu. Hiçbir seste, seslerin hiçbir dizem ve tartımında yanılmamıştı. En küçük ayrıntıya dek hiçbir düzeyde yanılmadan, değiştirmeden, tam tamına söylüyordu müziği."

"Biliyorsunuz Çaykovski'nin bu yapıtı kederli bir müziktir. Ama hayalet gülümsüyordu. Demek bu müziği başka türlü algılamıştı. Ya da benim ses kristali gibi otomatik olarak hiçbir şey duymadan söyleyip geçmişti."

"Yağmur dinmişti. Bu sıra başka hayaletler de geldi. Uzay gemisine sığınmak istiyordum. Ama yine dışarda bekledim. Bu yeni gelenlerin de öyle dikkat çekici bir şey yaptıkları yoktu. Çevrede şöyle bir dolaşıyorlar, bana ve uzay gemisine bir bakıp gidiyorlardı. Giderken de sessiz sessiz konuşuyorlardı."

"Yavaş yavaş onlara alıştım. Kendi kendime düşünüyordum: 'Hayaletim' (Hayaletim!, bu da iyi ya...)

zor bir müzik parçasını bir dinleyişte tümüyle, yanlışsız tekrarlamıştı. Belleği olağanüstü gelişmiş olmalıydı. Bu bellekle birlikte onun gelişmiş bir usu da olmalıydı. Ona nesnelerin ya da başka şeylerin adlarını öğretmeye karar verdim. Bu bellek ve bu usla o bunları çabucak öğrenecek ve benim onunla konuşmak istediğimi en sonunda anlayabilecekti."

"Gülünçlüğü görebiliyor musunuz? Hayalete, sözcüklerin anlamlarını anlatmaya çalışıyorum. Yürüyorum, koşuyorum, yatıyorum, renkleri gösteriyorum. O... o hiçbir şey yapmadan, söylemeden sessiz gülümsüyor."

"Bu çok uzun zaman sürdü. Yel, bulutları süpürüp götürmüştü. Hava yeniden alev alev yanmaya başladı. Benim başım da dönüyordu. Birden, düşteymişim gibi bir duygu geldi içime. Sanki gözlerimi açıp, kafamı sallayacaktım ve bütün bunlar yitip gidecekti. Hayaletiyle, ormanıyla, bilinmeyen gezegeniyle..."

"Hayalet birden kalktı. Büyük Sirius'un çıldırtan ışıkları altında gözle görünmez olmuştu. Çevresi belirsiz bir buhar yığını gibiydi. Hemen hemen bir şey görünmüyordu, olduğu yerde boşluktan başka. Ve bu boşluktan sakin bir ses duyuldu:

"Geleceğiim."

"Ve gitti. Ayakta arkasından uzun zaman bakakaldım. Sonra merdivene doğru yürüdüm. Çok yorgundum. Başım çok ağrıyordu. Artık hiçbir şey düşünmek istemiyordum. Her şey bana ilgisiz görünüyordu. Elektrik uykusuna yatmak için uzandım. Ve aylardan

beri ilk kez altı saat süren deliksiz bir uykuya daldım."

"Doğal olarak makina beni saptadığım saatte uyandırdı. Kalktığımda çok acıkmıştım. Ama kafamın eski açıklığına kavuşmuştum. Hayaletten ayrılıp uzay gemisine girerken merdivenin dibine koyduğu turuncu meyvaları alıp getirmiştim. Renkleri ve biçimleriyle portakala benziyorlardı. Ama turuncu kristaller gibi saydamdılar. Keskin, hoş kokuluydular. Karanfili andırıyordu kokuları. Biraz kestim ve kimyasal çözümlemesini yaptım. Yenilebilirdi. Sağlam bir sabah kahvaltısından sonra (sabah kahvaltısı mı yoksa akşam yemeği mi pek bildiğim yoktu) onları yedim. 'İyiydiler' desem çok haksızlık etmiş olurum. Armut tadında bir yemişti bu. Ama değişik bazı tadlar da karışmıştı içine. Henüz olgunlaşmamış şeftalinin sertliğini, dondurmanın serinliğini ve başka tanımlanamayan çok değişik tadları içeriyordu."

"Bu yemişin toplama değil bu varlıklar eliyle bilinçli olarak yetiştirildiğini anladım. Düşüncelerim yeniden hayalete döndü. Benimle kendi dilimde konuşmuştu. Demek beni anlamıştı. Ve bu, birkaç saat içinde olmuştu. Benim açımdan bu olağanüstüydü. Usumun alamayacağı bir şeydi. Ama onların açısından.. Mesela, çölde bir bedeviye rastlayan birisi, ondan birkaç cümle öğrenmek için daha fazla zaman harcardı. Onları belleğinde tutabilmek ve kullanabilmek de ayrı bir işti. Belki de 'ilkel' derdi bu çöldeki adama ve onun el kol işaretleriyle devinerek nesne adlarını öğretmek istemesine hiçbir anlam veremezdi. Ha-

yalet'e göre ben belki bu 'ilkel' gibiydim. Ama benim dilimi anlamada ve bu dille yanıtlamada bir zorluğu olmamıştı."

"Buraya kadar iyiydi de bu daha ileri gidince varsayımlarım kağıttan şatolar gibi yıkılıyordu. Bazı gezegenlerde yaşayan akıllı yaratıkların insandan daha ileri olmasını düşgücüm kabul ediyordu. Ama bu ilerleme onların yaşam biçiminde açıkça görülmeliydi. Dıştan bakan birisi de bu ilerlemenin belirtilerini görebilmeli. Özellikle teknik alanda yenilikler görülebilmeliydi. Oysa bu gezegende gördüğüm yaratıklarda gelişmiş bir teknik yoktu. Ne uçakları, ne radyoları vardı. Poisk'in ultramodern mikrofonları hiçbir teknik ses almamıştı. En azından 15 kilometre yarıçaplı bir yuvarlak içinde hiçbir motor çalışmıyor, hiçbir otomobil sürülmüyor, hiçbir tren gitmiyordu. Dolayısıyla başka birçok teknik de yoktu bu yaratıklarda. Çünkü teknik alanlar birbirine bağlıydı, birbirini şartlarlardı. Uçağın olmaması demek içten yanmalı motorun olmaması demekti, bu petrol çıkarımının olmaması, o da gelişmiş bir kimya endüstrisinin olmaması demekti. Radyonun olmaması elektrik endüstrisinin olmaması, o da elektronik ve otomatik endüstrilerinin bulunmaması, bütün bunlar da atom enerjisinin olmaması demekti."

"Nasıl fosilbilimci tek bir kemikten kalkarak jeolojik çağlarda yaşamış bir canlının tüm özelliklerini saptayabilirse, mühendis de tek bir oluşumdan giderek oldukça yüksek bir doğrulukla o toplumdaki teknik evrimin düzeyini belirleyebilir. Ben de bu yöntemi

uyguluyordum. Ve sonuç olarak şu kanıya varmıtım: Bu varlıkların gelişme düzeyi Avrupa'nın XVIII. yüzyıldaki gelişme düzeyi gibi, hatta daha da düşüktü."

"Ama bu varsayım da bir önceki varsayım gibi fazla dayanamıyordu. Yeryüzünde en gelişmiş elektronik aygıtlarla da donansa hiçbir insan bir yabancı dili bu denli çabuk öğrenemezdi. Bunun için gerçekten çok gelişmiş bir ussal yeti gerekirdi. O zaman da bu gelişmiş uslu varlıkların yaşam düzeylerini bizden daha aşağı görmenin anlamı olmuyordu."

"Gerçekte ben çözümü olmayan bir sorunu çözmeye çalışıyordum. Karşılaştırılabilen şeyleri karşılaştırmak gerekirdi. Örneğin bir metre kare ile bir saniyeden hangisi daha büyük hangisi, daha ileri? Anlamsız bir soru. Bu gezegendeki varlıklar başkaydı, hepsi o kadar. Bunu daha önce de düşünmüştüm. Ama bir şeyi kuramsal olarak sezmek başka, ondan dökülen sonuçları kabul etmek başka... Bizimkinden bambaşka bir gezegene indiğimi biliyordum. Burada doğa yasaları kendine özgüydü ve bizim dünyamızdakinden çok değişikti. Ama yine de kafamı bir soru oyuyordu: Acaba bu yaratıklar bizlerden ileri mi, yoksa geri miydi?"

"Hayalet'im geri döneceğini söylemişti. Bunu anımsayınca pilot kabinine çıktım. Teleekranın düğmesine basarak beklemeye başladım."

"Orada aynı yerdeydi."

"Akşam karanlığıydı. Büyük Sirius ufukta batı-

yordu. Ormanda ağaçlar yeniden dikleşip boy atmışlardı. Yapraklar yeşil ve maviydi. O, oturmuş kapıcıya bakıyordu. Açık mavi yağmurluğuna bürünmüştü. Gözleri kor gibi yanıyordu."

"Hemen aşağıya indim. Merdivenin dibinde başka meyvalar vardı. Gri ve yassı yemişlerdi bunlar.

"İkinci karşılaşmamız böyle başladı. Ben daha ağzımı açmadan hayalet sözü aldı."

"Burada bir şeyi söylemem gerekir. Anımsayacaksınız, hayalet Çaykovski'nin 'Dört Ses İçin Müzik'ini bir dinlemeden sonra yanlışsız yinelemişti. İnsan sesi dört çalgının sesini birden çıkarmaya yetenekli değildi. Ama söylemek istediğim bu değil. Size şunu söyleyeyim ki Hayalet bu müziği en ince ayrıntılarına dek söyledi. Hatta müziğin başlangıcında duyulan ve kristalin bozukluğundan ileri gelen çizikleri bile kaçırmadı. Bu özellik onun konuşmalarında görülüyordu. Hayalet, bana benim kendi sözlerimle konuşuyordu. Yani benim kullandığım sözcükleri kullanıyordu. Bu sözcüklere benim verdiğim anlamları veriyordu. En olağanüstü görüneni de şuydu: Benim sesimle konuşuyordu. Sizinle aynı sesten olan biriyle konuşmak pek hoş bir şey olmasa gerek."

"Yanına gittim. Sordu":

"Nereden..."

"Açıklamaya başladım (Bunun kolay olmadığını düşünebilirsiniz). Ama Hayalet sözlerimi yarıda kesti":

"Çok konuşuyorsun. Az gösteriyorsun."

"Yine gülümsemeye başladı."

Genellikle gülümsüyordu. Onun üstüne iki varsayım geliştirdiğimi biliyorsunuz: 1) ilkel, 2) Gelişmiş. O benim üstüme bu varsayımlardan birincisini kabul etmiş görünüyordu. Beni ilkel bir varlık olarak alıyordu.

"Göstermek" sözcüğü ile neyi düşündüğünü anlayamadım. Biliyorsunuz uzay gemilerinde üç boyutlu göstericiler bulunur. Poisk'de bunlardan biri vardı. Uzun süredir onu hiç kullanmıyordum, kullanma istemiyordum. Ama Hayalet konuşmak yerine "göstermemi" istediğinden bu aygıt usuma geldi. Ondan yararlanabilirdim."

"Yıldız gemisine çıkmayı önerdim. Hiç çekinmeden merdivenleri çıktı. Tünelde adımlarını adımlarıma uydurarak sessizce arkamdan geliyordu. Salona girdik. Bir koltuk gösterdim. Oturdu. Bu gösteride inanılmaz bir şeyler vardı. Nasıl anlatmalı... Elektron mikroskobunun başına geçmiş eski bir Roma'lı asker mi desem, ya da bir radarın karşısında bir Hintli ermiş mi..."

"Salonda hiçbir şeye ilgiiduymazmış gibi duruşuna şaşırmıştım. Kendisini çevreleyen hiçbir şeye ilgi duymuyordu. Çevresine bakınmıyordu. Soru sormuyordu, hiçbir şeye şaşmıyordu. Bir 'ilkel'i laboratuvara koyun. Şaşırır. 'Uygar' birini 'ilkel'lerin kulübesine koyun o da şaşırır. Çevreyle ilgilenir. Ama bu hayalet hiçbir şeyle ilgilenmiyordu."

"Biliyorsunuz, amacım sizi şaşırtmak değil. Bura-

da gizemli bir durum ya da serüven değil anlatmak istediğim. Bu nedenle olayların önünde gitmek ve size bazı açıklamalarda bulunmak isterim":

"Bu varlıkların insandan tümüyle değişik olduklarını kuramsal olarak kabul etmiştim. Artık onlara insanlar dünyasının değerlerini, ölçü ve ölçütlerini uygulamıyordum. Örneğin dil alanında: Biz dünyalılara göre çok az konuşuyorlardı. Ancak sonraları onların, insanlardan az konuşmadığını anladım. Bana birer sözcük gibi gelen ses biçimleri başlı başına birer sözmüş, birer konuşmaymış. Bunu sonradan anladım. Bir sözcüğü söylemek için bize oldukça uzun bir zaman gerekir. Örneğin 'televizyon' sözcüğünü söylerken bir saniyelik bir zaman geçer. Bu sözcükte on ses bulunduğuna göre her bir ses için saniyenin onda biri kadar zaman olmalıdır. Bu sözcük için saniyede dört bin titreşim gerekir. Yani her harf (ses) için dört yüz titreşim harcamaktayız. Hayaletler saniyede daha yüksek sayıdaki titreşimleri de algılayabiliyorlardı. Bu yüzden dillerindeki sesler daha kısaydı. Sözcükleri ve sözleri de kısaydı. Ama dillerinin özellikleri bu kadarla bitmiyor. Bu dil apayrı bir biçimde kuruluyor. Kavramlardan örülü bir dil bu... Her kavramın ardında bütün bir cümle var. Bizim dillerimizde de daha az olmakla birlikte benzer bazı özellikler görülebilir. Örneğin şu tanıma bakalım: 'Değerini, sorunun verilerine dayanarak saptayacağımız bir büyüklük'. Bu tanımdaki kavrama genellikle 'bilinmeyen' ya da daha da kısa olarak 'x' deriz. Bu kısaltmadan dolayı dil bir şey yitirmez. Hatta daha da güçlenir. Nasıl diyeyim, daha

kısa, daha yalın, daha açık ve seçik olur."

"Hayaletlerin dili bu tür bir dildi. Önceleri anlamsız bir takım sesler çıkarıyorlar sanıyordum. Daha sonra sözcüklerinin anlamla yüklü olduğunu anladım ama yine de bunları pek gelişiğüzel, pek yetersiz buluyordum. Sonraları olay aydınlandı. Onlar yalnızca 'x' diyorlardı. Bense onların 'Değerini, sorunun verilerine dayanarak saptayacağımız bir büyüklük' demelerini istiyordum."

"Yıldız gemisinin salonuna girdiğinde hayaletin çevresindeki şeylerle ilgilenmemesi beni rahatsız etmişti. Bir dünyalı için bir şeyle ilgilenmek, onu incelemek demektir. İncelemek de genelde başı o yöne çevirmekle başlar. Hayalet başını hiçbir yana çevirmiyordu. Demek hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. En azından onun davranışlarından ben bu sonucu çıkarıyordum. Ama bu yanlış, baştan aşağı yanlış bir çıkarımdı. İnsanların görme açısı dardır. Bu küçük görme açısı içinde bizler daha da dar bir bölümü, görüntüleri gözün arkasındaki 'sarı nokta'ya düşen nesneleri görebiliriz. Bu yüzden biz ancak önümüzdeki nesneleri görüp inceleyebiliriz. Hemen yanımızdaki şeyleri görebilmek için yönümüzü o tarafa çevirip nesne görüntülerinin "sarı nokta"ya düşmesini sağlamak gerekir. Hayalet başka türlü görüyordu. Görme açısı hemen hemen üç yüz altmış dereceydi. Kafasını çevirmeden salonun her yanını görebiliyordu."

"Doğal olarak bütün bu şeyleri ben bilmiyordum. Hayaletin ilgisizliğine içerleyerek ekranı yerleştirdim ve film makaralarını seçtim. Önce küçük, yerbilim

filmleriyle başladım. Deniz, orman, dağlar, ırmaklar..."

"Hayalet sessizce bakıyordu. Üçüncü filmden sonra":

"Önce neydi..." diye sordu.

"Bu sorusunu şöyle anladım":

"İnsanın tarihini öğrenmek istiyordum. Bundan hoşnut oldum. Çünkü yanımda çok ilginç bir film vardı. Yetenekli bir topluluk Dünya'dan ayrılmadan az önce çekimini bitirmişti. Ünlü tarihçiler, yazarlar ve ozanlar, bu filmin yapımında değerli sanatçılar, yapımcılar, teknisyenler ve iç mimarlarla birlikte çalışmışlardı. İnsanlığın bütün tarihini anlatıyordu. Zaten bu filmi biliyorsunuz."

"Bandı buldum, projeksiyon aygıtını ayarladım. Hem filmi, hem de Hayalet'i görebilmek için biraz uzağa çektim koltuğumu.

"Bu ünlü filmi beşinci ya da altıncı görüşümdü. Yine de ilgiyle izlemeye başladım. Görüntüleri, insanı tutsak eden çok güzel bir filmdi. Başlangıcı etkiliydi: Mısır piramitlerinin yüz binlerce köle işçi tarafından kırbaç altında yıllarca süren bir çalışmadan sonra yaptırılışı. Roma'da gladyatörlerin zorla döğüştürülüşü, stadyumu dolduran soyluların ve imparatorun kölelerin birbirlerini öldürüşünü zevkle seyretmeleri... Ama, eğer ekrana kendimi kaptırmayıp biraz da hayalete bakmış olsaydım bu filmi seçmemek gerektiğini anlardım."

"Ortaçağda ünlü filozof Giordano Bruno'nun in-

sanlığın ayağını çelmeleyen ve tarihin her döneminde İleriye dönük insanların karşısına çıkan tutucular tarafından öldürülmesi gösterilirken Hayalet ayağa kalktı. Ben de elimde olmayarak ışıkları yaktım. Hayalet bana döndü":

"İnsanlar... kötü..." dedi.

"Hiçbir şey söylemeden ve ekranda geçmeye başlayan yeni görüntülere bakmadan dışarı doğru yürüdü."

"Sanki yüzüme tükürülmüş gibi oldum, orada kalakaldım."

"Kendi kendime çok kızdım. Biz insanlar insanlığın geçmişine utanç duymadan bakabiliyoruz. Çünkü bu geçmişte zaman boyunca aydınlık hep karanlığı yeniyordu. Çünkü iyi hep kötüyü yeniyordu. Biz tarihimizi bütün olarak bildiğimizden şöyle diyebiliyoruz: Evet bin altı yüz yıllarında gözü dönmüş dinciler Giordano Bruno'yu yaktılar. Ama insanoğlu, tutucuların insanlığı itmek istediği yola girmedi. Yakılan, sövgü ve aşağılanmalarla öldürülen Bruno'nun yolunu izledi. Tarihin bütünlüğü içinde bakıldığında insanoğlu çok kısa bir sürede çok büyük bir gelişme göstermiş ve adaletli yasaların egemen olduğu bir düzene ulaşmıştır. Yani haksızlıktan hakka ulaşılmıştır. Ama Hayalet bütün bunları bilemezdi. O, bizim geçmişimizigördü. 'İnsanlar kötü' dedi ve çıktı gitti. Bu filmi ona göstermemek gerekirdi."

"Kapıcığı açık bıraktım. Pilot kabinine çıktım. başka şeyler düşünmeye çalıştım. Olmuyordu. Ha-

yaletin filme gösterdiği tepkiyi düşünmekten kendimi alamıyordum."

"Uzayda er geç başka akıllı varlıklarla karşılaşacağımızı biliyorduk. Bu varlıklar üstüne iki türlü düşünce geliştirilmişti. Birinci tür düşünce bilimseldi. Bilim, bize başka gezegenlerde yaşam koşullarının çok değişik olduğunu bunun sonucunda da canlı gelişimi ve evrimi sürecinin her gezegende başka türlü olabileceğini söylüyordu. Yazın alanında ise başka tür bir düşünce egemendi. Buna başka bir gelenek de diyebiliriz: Her gün, bilinmeyen bir gezegende tıpkı insana benzeyen yaratıklardan söz eden yapıtlar ortaya çıkıyordu. Yalnızca bu insanların yaşadıkları zaman değişikti. Bilimkurgu kahramanları bazan Dünya'mızın ilk zamanlarındaki oluşumuna benzer gezegenlere düşüyordu. Bu gezegenlerde dev kertenkeleler, dinozorlar, pterodaktiller ve diplodoküsler* bulunurdu. Ya da Dünya'mızın geleceğinde yaşarlardı. Kristal saraylardan oluşmuş olağanüstü kentlerde geçerdi serüvenler.

"Benim gezegenim"de bulduğum bu düşünebilen varlıklar da dış görünüşleriyle insana benziyorlardı (saydamlıkları bir yana bırakılırsa). Bu görünüşe bakarak ben onların düşünce yapılarının, kavramlaştırmalarının, ussal dünyalarının da insanlara benzediği sonucunu çıkartmıştım, çok yanılmışım.

"Birçok gezegen arasında evrensel bir radyo bağ-

---

* Dinozor, Pterodaktil, diplodoküs: İkinci zamanda (Günümüzden 230-275 milyon yıl önceleri) yaşamış dev hayvanlar. (Ş.G.)

lantısının kurulduğunu anlatan bir bilim kurgu yapıtı okumuştum. Ama işte radyo bağlantısına bile gerek olmadan yanyana duruyorduk. Ben ve Hayalet... Hatta konuşuyorduk. Ama anlaşamıyorduk. Dünyalar arasında iletişim ve anlaşma, yazarın sandığı gibi yalnız teknik güçlüklerle sınırlanmıyordu. Teknik güçlüklerden çok daha başka ve onlarla karşılaştırılamayacak kadar büyük sınırlamalar vardı. Milyarlarca yıldır her gezegen kendi özel koşullarında evrimleşmişti. Kendi özel gelişimini yapmıştı. Başka gezegenlerden ayrılmıştı. Onların arasında ortak bir dil, ortak bir nokta bulabilmek zordu."

Pilot kabininde tek başıma bunları düşünüyor, beni yanıltan önyargılarımdan kurtulmaya çalışıyordum. Bazı somut ve yalın sorunları çözmek gerekiyordu. Bu varlıklar nasıl konuşuyor, görüyor ve düşünüyorlardı?

Sonraları, Yaşlı Adam'ın verdiği kâğıtlar arasında Lanskoy, yirminci yüzyılın şafağında, 1916'da söylenmiş şu sözlerin noktalarını buldu:

"Güneş sistemi içinde ya da evrenin başka bir köşesinde canlılara ve düşünebilen varlıklara rastlayacağımız kesindir. Ama, gezegenlerin değişik çekim güçlerine, atmosferlerinin yapılarına ve diğer özelliklerine bağlı olarak bu varlıklar çevrelerini bizlerden çok başka türlü algılarlar."

"Çok yakın zamanlara kadar okyanusların dibinde yaşam olamayacağı düşünülüyordu: Bu büyük basınçlara dayanabilecek yapıda canlılar gelişmiştir. Birçok balık ve canlı türü yassı, sert gövdeleriyle okyanus diplerinde kolayca yaşayabilmektedir. Duyargalar göz işlevini görmekte bazıları da projektör gibi ışık saçan gözleri ile deniz diplerini aydınlatmaktadır."

"Şimdi daha olgun, daha deneyimli, daha bilge olduğumu düşünüyordum," diye sürdürdü Çevtsov. "Ama en önemlisi benim sorumluluk duygumdu. İşte yirmi ay var ki (uzay gemisi ayı) Poisk yeryüzünden ayrılmıştı. Bu yirmi ay süresince Dünya'yı düşlemekten kendimi alıkoymaya çalıştım. Önce kara toza karşı savaşılmıştı. Sonra... Dünya'yı düşünmezsem daha güçlü olacağımı sanıyordum. Müzik dinlemeyi, mikrofilm okumayı bırakmıştım. Kendime kuramsal bir bahane de bulmuştum: Şimdi, hemen önümdeki konular üstünde uğraşmalıydım."

"Yanılıyormuşum. Bu yabancı gezegen üstüne indiğim günlerde yaptığım eylemlerde de yanılmıştım. İnsan olarak böyle davranabilirdim, ama insanlığın bir temsilcisi olarak hayır!"

"Yarım yüzyıl kadar var, uzay gemileri için özel bir bildirge düzenlenmişti: 'Başka Dünyalarda Düşünebilen Varlıklara Rastlandığında Uyulması Gereken

Kurallar' Orada birçokları arasında şu öğütlere de rastlanıyordu: İyi bir uzay adamı, kötü bir ruhbilimci olabileceğinden, çok dikkatli ve tedbirli davranmak gerekir. Yeni gezegende karşılaşılabilecek en küçük bir yanlış anlaşılma ya da karıştırma durumunda oradan hemen ayrılınmalıdır. Çok ciddi, ama gerekli önlem... Yeni anlıyordum bu öğüdün değerini."

"Poisk bir gezegene konmuştu. Burada düşünebilen varlıklar bulunuyordu, yabancı bir dünyaydı. Bu iki dünya arasında ilişkiler bir tek insana, bana bakıyordu. Böylesine karmaşık bir durumda yanlışlıklar kaçınılmazdı. Özellikle bu insan yorgunsa, hastaysa."

"Biz uzay adamları genellikle bu tür eski bildirgelere omuz silker geçeriz. belki yeni buluşlara duyduğumuz susuzluktan, belki tezcanlılığımızdan. Sorunlar, uzaktan bakıldığında pek de öyle zor görünmüyordu. Eski bilimkurgu yazını da bu davranışımızda etkili oluyordu: Bu öykülerde uzay adamları olağanüstü bir kolaylıkla başka dünyalardaki düşünen varlıklarla ilişki kurabiliyordu. Ama bütün bu karışık düşüncelerin arasında ben, bir başka dünyada düşünen varlıklarla karşılaşınca bu elli yıllık bilgeliğin değerini geç de olsa anlamıştım."

"Ancak bazı mutlu rastlantıların bir araya gelmesi bu varlıklarla yeniden ilişkimizi sağlayabilirdi. Spiral ağaçlı bu ormanda nelerin saklı olduğunu bilemiyordum. Bu şaşırtıcı varlık, bu hayalet, bir parçasını gördüğü insanlık tarihini kendisine göre yorumlayacaktı. Her adımda bilinmeyen beni izliyordu. Örneğin daha sonraları hayaletin düşüncelerimi okuyabildiğini

öğrendim. En azından düşüncelerin görüntülerle ortaya çıkan bölümünü okuyabiliyordu. "

"Yanlışları anlamak, onları düzeltmek anlamına gelmiyor. Çok şeyi anlamıştım. Ama daha hiçbir şeyi düzeltmiş değildim. Çok sıkıntılı düşünceler içinde bocaladım. Sonunda kararımı verdim."

"Poisk bu gezegende kalacaktı."

"Koşullar beni öyle bir noktaya getirmişti ki artık dönmek için geçti. İki dünya arasında anlaşmayı sağlayabilmek amacıyla bir girişim daha yapmadan hemen buradan ayrılmak, onarılması daha güç anlaşmazlıklara neden olabilecekti."

"Pilot kabininde teleekranın karşısında bekliyor, Dünya'yı düşünüyordum. Şaşılacak bir hareketsizlik ve dinginlik içindeydim."

"Altı saat geçince hayalet geri geldi. Ayak seslerini duydum. Salona indim. Oradaydı. Koltuğa yaklaştı ve":

"Kötü değiller... Mutsuzlar," dedi.

"Tam da doğru bir değerlendirme değildi bu. Ama insanlık tarihinde kendisinin şimdiye dek izlediği bölümler için vardığı bu yargı doğru sayılabilirdi. Artık benim açımdan aynı filmi kaldığım yerden göstermekten başka çıkar yol kalmamıştı. Evet önce gösterilen bölümlerde insanlık mutsuzdu, zayıftı, bilgisizdi ve kendi içinden çıkan yol göstericilerine, ilericilere karşı birçok suçlar işlemişti. Ama şimdi görülen bölümlerde insanlığın ulaştığı durumlar anlatılıyordu."

"Onları da gördü."

"Büyük alanlara girmiş ilk 'Avora' traktörlerinin çalışmasını gördü. İlk uzay gemilerinin gönderilişini ve insanoğlunun sert doğal koşulları olan bozkurlarda, kutuplarda ve uçsuz bucaksız bataklık ormanlardaki çalışmalarını gördü. Bütün dünya çalışmaya durmuştu. Değerli madenleri bulmak ve çıkarabilmek için yeraltında atom patlamalarından yararlanılıyordu. Okyanusların dibinde yönlendirilmiş volkan püskürmeleri yeni adacıkların oluşmasına neden oluyor ya da yen sıradağlar ortaya çıkarıp eskilerini ortadan kaldırıyordu. Her türlü tehlikeye ve sonsuz uzaklıklara aldırmadan yıldız gemileri Dünya'dan ayrılıyordu."

"Hayalet susuyordu. Bazı şeyler soracak oldum, hiçbir yanıt vermedi. Ekrana bakan gözleri yeniden karanlıklara gömüldü. Yalnız bir kez başını kaldırdı. Sanki bir şey soracakmış gibiydi. Ama yine önünde bir noktaya bakarak sessizliklere daldı. Ne düşünüyordu? İnsanlığın tarihini anlamış mıydı? İnsanlar üstüne çok çabuk verdiği yargıyı değiştirmiş miydi?

"Yeniden konuşmaya başlamadan önce bir saat kadar bir süre geçti. Önce bu gezegenin ve üstündeki düşünen varlıkların adlarını öğrenmek istiyordum. Başka sorulara geçebilmem için ilkin bunları öğrenmeliydim. Ama öğrenmek istediklerim o kadar çoktu ve bütün bunlar birdenbire o kadar üstüste yığılmışlardı ki sonunda hiçbir şey öğrenemedim. Bu hayaletlerin dilinde bazı sözcükler o kadar kısaydı ki onları söylemek ya da onlara anlam vermek biz insanlar için olanaksızdı. Bu sözcükleri bir iç çekmesine ya da buna benzer bir şeylere benzetebilirdiniz. Bu durumu göre-

rek hiç olmazsa bu kısa sözcüklerin ya da sözlerin anlamını öğrenmeye karar verdim."

"Hayalet uzun uzun düşüncelere daldıktan sonra bu gezegeni dolduranların 'Gerçeğin Özüne Erenler' olduğunu söyledi! Düşünebiliyor musunuz? 'Burada yaşayan, sizin gibi düşünebilme yeteneği olan varlıklara ne ad verilir?' diye sorduğumda şöyle yanıtladı: 'Gerçeğin Özüne Erenler'. Bir önceki söylediğini anladım. Bir anlamın belli bir anda bir türlü söylenmesi vardı bu varlıklarda. Adlar ancak zamanla değişebiliyordu. Bunlara 'insan' sözcüğünü nasıl açıklamalıydı? Onlar bana ne derlerse desinler, bundan böyle ben onlara 'Erenler' diyecektim.

Aynı şey, ya da benzeri özel adlarda da görülüyordu. Önce çok şaşırdım: Aynı kişinin adı zaman içinde değişiyordu. Nedenini bilmiyorum ama genelde adlar değişiyordu. Benim "Eren"in şimdiki adı, eğer doğru anladıysam "Işın" anlamına geliyordu. Başka adlar da öğrendim: "Al Yaprak", "Tatlı Su" , "Ay Işığı".

"Uzay cisimlerinin adları daha da ilginçti. Dışarı çıkarıp Eren'e gökyüzünü gösterdim. İki güneşin adlarını sordum. 'Sirius A ve Sirius B' diye yanıtladı. Yalnız benim söylediklerimi yineliyordu bana karşı, başka türlü bir bilgi alamıyordum. Onların kendi bilgileri bana aktarılıyordu. Bir çözümü de yoktu bu durumun. Eren'e hiç olmazsa 'Büyük Sirius' ve 'Küçük Sirius' demesini öğütledim. Karşı çıkmadı. Üstünde buluduğumuz gezegenin adına gelince. Ona 'Gezegen' demekten başka bir şey yapamadık. 'Gezegen'

olarak kaldı."

"Konuşmak gerçekten kolay değildi. Zorluk, yalnızca Işın'ın bizim dilimizi pek iyi bilmemesinden gelmiyordu. Sanırım ikimiz de değişik dünyalardan gelen iki varlığın konuşarak anlaşmasının olanaksız olduğunu düşünüyorduk. Bunu duyuyordum. Ama bunun neden böyle olduğunu bilmiyordum. Sonunda şu soruyu sordum: 'Önceleri senin gezegenin nasıldı. Kimler vardı üstünde?'"

"En alışılmamış durumlarda bile insan insandır. Bütün insanlar gibi bende gururlu ya da kendini beğenmiştim. Böyle adlandırabilirsiniz durumunu. Soruyu sormuştum ve şu sözü etmekten de kendimi alamamıştım: 'Göster'. Çünkü o da benden aynı şeyi istemişti ve ben ona kendi geçmişimizi gösterebildiğimi sanıyordum. Işın'ın bunu yapamayacağını düşünüyordum. Bizim tekniklerimizi bilmediğini anlamıştım."

Işın kırmızı gözleriyle bana baktı ve yanıtladı:

"Göstereceğim."

"Nasıl, nerede?" diye sordum.

Gülümsüyordu:

"Önemi yok dedi. Burada da olabilir."

"Denizin üstünde parlayan bir projektör görmüşünüzdür sanırım. Uzaklarda bir an parlak bir nokta belirir. İnce bir ışık konisi dalgaların üstünde kayar, yaklaşır, genişler, birden yüzünüze çarpar. Sizi içine alır. Çevrenizdeki şeyleri göremez olursunuz. Parlak nokta bütün çevrenizi, bütün uzayı doldurmuştur.

Işın gülümseyerek 'Önemi yok, burada da olabilir' dediğinde canlı közlere benzeyen kırmızı gözlerinde pembe bir ayla belirdi. Hızla genişledi çevredeki her şeyi projektör ışığı gibi sildi. Hayır, böyle değil. Hayır, bu ayla hiçbir şey silmedi çevrede. Işın'ın kırmızı gözleri gerçekten yanmaya başladı. Hareketli, değişken, yanıp sönen bir ışık yaymaya başladı. Saydam, ışıklı perde üstünde görüntülerin oynaştığını görüyordum."

"Düşünce okuma" deyimini kim buldu bilmiyorum. Biyofizik uzmanı değilim ama bu deyim bana yanlış ve oturmamış bir deyim gibi gelir. Düşünceleri değil görüntüleri ya da sözcükleri iletmek gerekir bence. Her neyse, Erenler, görüntüleri iletiyorlardı.

"Pembe buharın içinde birbirini izleyen görüntülerin arkasında bütün çevreyi görebiliyordum. Ama bu, ilgiyi bölmüyordu. Dikkatle izliyordum, yine de birçok şey benim için anlaşılmaz olarak kalıyordu. Özellikle 'Gerçeğin Özüne Erenler'in eski tarihleri anlaşılamıyordu. Işın da bu tarihi açık ve seçik olarak bilmiyordu sanıyorum. Net bir biçimde anlayıp gösterdiği bazı şeyleri de öykünün hızlı akışı yüzünden kaçırıyordum. En anlaşılabilir görüntü ve öyküler bile bizim anlayışımızın ve görüş açımızın dışında kalabiliyordu."

"Işın'a üç boyutlu bir film göstermiştim. Yalnızca onu görmüştü sinema sanatı olarak... Ama bu onun karışık birçok sinema tekniği ve olanaklarını benimsemesine yetmişti: Genel plan, yakın çekim, uzak çekim. Karartma... Işın, bunları oldukça başarılı bir bi-

çimde kullanıyordu. İlk gördüğü teknikleri böylesine rahat benimsemesine beni pek de mutlu etmiyordu doğrusu."

"Pek iyi anlayamadığımdan Erenler'in eski tarihleri üstüne ancak oranlamalar yapacağım. Önceleri bu gezegende yaşam koşulları sert olmalıydı. Dünya'mızdakinden çok daha sert miydi? Belki değildi ama daha karmaşıktı. Sonraları bu konuya eğildim: Örneğin Dünya'mızda mevsimler her zaman aynı kalan bir döngüye göre devinirler. Bu gezegende ise bir yıl inanılmayacak ölçüde uzundu. (Yüz Dünya yılından daha da uzun) Mevsimlerin birbiri ardınca gelişi düzenli değildi. Beklenmeyen durumlar olabiliyordu. Buzullar, her yanı kasıp kavuran kuraklıklar, büyük ve kalabalık hayvan sürülerinin oradan oraya göçleri, gezegeni sarsıyordu. Bütün bunlar Erenler'in evrimi üstüne etkili oluyordu. Yalnız bunlar değil: Atmosfer içinde oranı oldukça yüksek bir ozon gazı tabakası vardı. Bu tabaka toprağa yakın bir yükseklikte bulunuyor ve morötesi ışınların uzaya kaçmasını önlüyordu. Bu zararlı ışınlar toprakla bu atmosfer tabakası arasında yansıyıp duruyor ve böylece oranı çok fazla artmış oluyordu. Bu oran bizim gibi canlıların yaşamasını çok zorlaştırıyordu. Anladığıma göre, zamanla Erenler'in biyolojik yapıları ortama uyum göstererek saydamlaşmaya başlamıştı. Saydamlaşma, varolma savaşında büyük bir silahtı. Saydamlaşanlar kalıyor, diğerleri doğaya uyamadıkları için ölüyordu. Erenler saydamlaşma yoluyla kurutucu sıcaklardan korunuyor, görünmeden yaklaşıp avlanabiliyor ya da

saldırabilecek hayvanlardan kolayca kurtulabiliyorlardı."

"Morötesi ışınlar ve sıcaklık yavaş yavaş saydam olmayan her canlıyı öldürmeye başlamıştı. Yalnız, Erenler ve bazı hayvanlar kaldı. Bu hayvanlar da saydamdı. Gezegenin kendi ekseninde, yörünge düzlemine göre birkaç derecelik bir eğim farkı yapması ve yörüngesinin de değişmesi bütün bu gelişmelere neden olmuştu. Soğuklar artık görünmüyordu. Bir kutuptan ötekine değişmeyen bir iklim yerleşti. Binlerce yıl var ki korkunç fırtınalar ve kasırgalar artık esmiyordu. Ağaçlar uygun iklimde meyvadan kırılır olmuştu. Bundan böyle Erenler var olmak için kavgaya girmeye gerek duymuyorlardı. Bir sıkıntıları kalmamıştı. Uzun zamandır soğuğu tanımıyor, açlık nedir bilmiyorlardı."

"Bütün bunları birkaç sözle anlatmak olanaksız. İşte Poisk'in salonundayız. Üç boyutlu ekranı düzenleyecek zamanım olmamış. Yukarıda pilot kabininde kronometrenin düzenli tiktakları duyuluyor. Birbirimizin karşısında oturmuşuz."

Karşı karşıya oturmuşlardı. İnsan ve Eren... Eren bu yabancı gezegenin düşünen varlığıydı. İnsan, ince beyaz bir giysi içindeydi. Eren'in üstünde açık mavi yağmurluğu... Bu yağmurluk onun saydamlığını gizliyor. Uzay gemisinin ışıkları içinde geçirimsiz bir

gövde gibi duruyordu. Işın'ın yüzü belirginleşmiş, iyice ortaya çıkmıştı. İnce uzun ve kaygandı. Alnı yüksekti. Kaç yaşında olduğu hiç belli olmuyordu. Çok mu yaşlıydı? Yoksa çok mu genç? Hiç kımıldamadan oturuyor, gizemli gülümsemesi yine yüzünü süslüyordu.

"İnsan bu gülümsemeyi artık görmüyordu. Işın'ın kırmızı gözlerine bakıyordu. Bu gözlerde zorlukla seçilebilen kare biçiminde çok küçük hücreler vardı. Bunlardan çıkan pembe ışıklar tablolar oluşturuyordu. Bu tablonun uçucu dokusu içinde üç boyutlu ekranıyla, elektronik makinasıyla, masasıyla, kitaplığıyla ve mikrofilm dolabıyla yıldız gemisinin salonu görünüyordu. Yukardan kronometrenin arasız tiktakları geliyordu, üç boyutlu ekranın hoparlörü durmadan sesler çıkarıyordu. İnsan'ın bunlara dikkat ettiği yoktu. Gezegenin ve Erenler'in öyküsü ona her şeyi unutturmuştu."

Garip bir öyküydü bu. Doğa sanki şaşırtıcı bir deneyime girmişti bu gezegende. Çok az rastlanabilecek özel koşulların bir araya gelmesiyle belli bir zamandan sonra Erenler yaşamak için artık çalışma zorunluluğunu duymamışlardı. Binlerce yıldır bu böyleydi. Çalışma olmayınca, zorluk olmayınca, evrim durmuştu. Varolmak için savaş bitmiş, evrimin maddi dürtüsü yok olmuştu. Bilme, değiştirme ve yaratma dürtüleri ise henüz ortaya çıkmamıştı.

Bir yörünge ve eksen değişikliğinden sonra bu gezegen sonsuz ve engin bir bahçe durumuna gelince artık bu varlıkların beslenme kaygıları kalmamıştı. Be-

sinlerini bol bol ormanlarda, bozkırlarda bulabiliyorlardı. Çünkü iki güneşin aydınlattığı bu gezegende soğuğun ve kasırganın görülmediği verimli bir iklim her yanı besinle dolduruyordu. Belki morötesi ışınların, belki de başka nedenlerin etkisiyle Erenler'in sayısı çok yavaş artıyordu ve hiçbir şeyin eksikliğini duymuyorlardı.

Uzun zamanlar böylece geçti.

Çalışmayı, zorluğu, insanı alıp götüren tutkulu çabayı unutmuştu Erenler. Oysa insanı çalışma var etmişti. Erenler'in atalarını da... Şimdi yemişler onlara bol besin sunuyorlardı. Dev yapraklar giysi olarak kullanılıyordu. Ağaç gövdeleriyle küçük sığınaklar yapıyorlardı. Evleri buydu. Yalnızca bazı bilgi dalları gelişme göstermişti. Erenler bu dallarda gerçekten çok ustalaşmışlardı. Kendilerini hastalığa karşı korumaları gerektiğinden hekimlik bu gezegende çok büyük bir atılım yapmıştı. Erenler, bu gezegendeki bazı hayvanlarla çarpışmak zorundaydılar. Ama bunu silahlarla değil etkileme gücüyle yapıyorlardı. Hayvanları kendi isteklerine boyun eğdirme yetenekleri de evrim sonucu gelişmişti.

Salt mantıksal çözümlemeler bu varlıklar arasında olağanüstü bir gelişim göstermişti. Varoluş kavgası Erenler'in usunu artık dürtüklemiyordu ama bu us aldığı ivme ile gelişimini sürdürüyordu. Ussal oyunları bizim satrancımızla karşılaştırılamayacak kadar karışık, soyut ve elle tutulan gerçeklerden uzaktı. Sanatlar içinde müzik ve türlü söyleme hüneri gelişmişti. Çünkü resim ve yontu sanatları, renkleri ve biçimleri her

an değişebilen bu dünyaya pek uygun gelmiyordu.

Kuşaklar kuşakları izliyordu. Artık, çalışma ve iş Erenler'i bir araya toplamıyordu. Bir araya toplanma zorunluluğundan sıyrılan Erenler tek tek oraya buraya dağıldılar, kendi üstlerine kapandılar. Uzak ama gelmesi kaçınılmaz bir kasırga gibi bütün bunların cezası da yaklaşıyordu. Şimdilik Erenler bazı şeyleri değiştirmeye çalışıyorlar. Kendilerinde daha önce toplanmış bir güç, çıkış yolu bulmak için kaynayıp duruyor.

Çevtsov öyküsünü sürdürdü.

"O zaman ellerimle gözlerimi kapadım ve Işın'a durması için yakardım. Erenler güçlü ve sağlam istençli varlıklar değildi. Oysa ben, baştan tersini düşünüyordum. Gevşektiler, içlerinde savaşım gücü ve tutku kalmamıştı. Bu düşüncemi Işın'a söyledim. Anladı ve gülümseyerek yanıtladı":

"Şimdi... evet... çünkü... yok olacağız... hepimiz..."

"Çalışmanın ve işin ortadan kaybolmasına bağlı olarak gittikçe artan bir bozulma ve yok oluşu anlatmak istiyor, diye düşünüyordum. Acaba doğru mu anladım diye bu düşüncemi ona da söyledim."

"Hayır... dedi. O değil... Elimizden hiçbir şey gelmez... Biliyoruz..."

Öyle bir söyledi ki birden onların gerçekten gizli bir şey bildiklerine inandım."

Ekran karardı, aydınlandı, yeniden karardı. Görüntü bulanıklaştı ve kayboldu. Odada hemen güçlü bir ses çınladı.

"Mühendis Tessem, Mühendis Tessem. Fırtına Altıncı Göktaşları birleşik birleşik antenini kopardı."

Tessem lambayı yaktı ve Lanskoy'a:

"Demek Okean ile bağlantımız bu yüzden koptu," dedi.

Lanskoy yanıtlamadı. Düşüncesi uzayda kalakalmıştı. Dünya uzaktı ona. Hani insan birden uyandırılır. Uykulu uykulu gözler açılır. Bilinç henüz gelmeden... Öyleydi Lanskoy da.

Tessem bir şey demeden saatine bakıyordu. Beş dakika sonra, bu kez Lanskoy'a sevinçli gibi gelen aynı ses duyuldu.

"Mühendis Tessem. Altı numaralı birleşik anten diğerlerine de çarptı. Bunlardan üç tane daha kırılıp düştü. 'Izumrut'*, 'Okean' ve 'Lena' yıldız gemileri ile bağlantı kesildi. Duruma bakmak için çıkıyorum."

Tessem çok kısa yanıtladı:

"Güzel,"

Lanskoy sordu:

"Çok genç bir adam bu değil mi?"

Tessem başını salladı.

---

* İzumrut: 'zümrüt'.

"Hayır. Elli altı yaşına. Gaylord bu. Yardımcım. Çok iyidir."

Bir an düşündü ve ekledi.

"Biz de çıkalım mı? Gaylord yönetirken ben işine karışmam ama görmek sanırım sizi de ilgilendirir."

Yuvarlak, camlı salon karanlıklara gömülmüştü. Fırtınanın vuruşları altında sallanıyordu. Kasırga mor yıldırımlarla bölünen ve kaynayan köpükten bir duvar gibi birbiri üstüne yığılan kocaman bulutları çevirip sürüyor, uzaklarda büyük gümbürtülerle parçalıyordu.

Projektörlerin ışığı, bulut, su ve kasırgadan oluşan cehennemi zor aydınlatıyordu. İşte bu karmaşada, bu cehennemde insanlar vardı. İnce görüntüleri bazan projektörlerin ışıklarına takılıyordu. Sonra birden karanlıklarda yitiyorlardı.

"Çok tehlikeli mi bu?' diye sordu Lanskoy.

Fırtınanın kulakları sağır eden kükremesi kalın camları geçiyor ve sesini bastırıyordu. Lanskoy yineledi:

"Çok tehlikeli mi?"

Tessem bağırarak yanıtladı:

"Evet. Ama bağlantıyı yeniden kurmak gerek. Uzay gemilerine uçuş hesapları için gerekli verileri biz yolluyoruz."

Lanskoy artık bir şey sormadı. Görünmez merdivenler boyunca tırmanan küçücük gölgelere bakıyordu. Karanlık bulutlar insanları içlerine alıp yok ediyordu. Ama o karanlıkların küçük aralıklarından bir

an görünüyorlar, yükseğe, hep yükseğe tırmanıyorlardı.

Lanskoy, Fırtınanın hiç bitmeyen iniltisine kulak verdi. Yaşlı Adam'ın kendisini Çevtsov'un öyküsünü dinlemeye göndermekle çok iyi ettiğini düşünüyordu. Buraya geliş nedenini şimdi derinden duyuyordu. Bir serüven öyküsünü yontulamak için değil. Bir başka dünyanın garip görüntülerini sergilemek için de değil... İşin özü başkaydı. Nasıl bir gezgin dağa tırmanırken uzun süre yoldaki taşlardan başkasını görmez ama yürüdükça birden tepeye çıktığını anlar, çevresinde geniş bir ufkun çok uzaklara kadar uzandığını görürse, Lanskoy da dinlediği öykünün ayrıntıları arkasında birdenbire asıl büyük olanı, asıl görülmesi gerekeni görmüştü.

İki dünya karşılaşmıştı. Bunlardan biri daha çocukluğunda çalışmanın ne olduğunu unutmuştu. Yaşam birdenbire kolaylaşmış, hiçbir tasası kalmamıştı. Çünkü özel bazı koşulların biraraya gelmesiyle doğa, içinde yaşayan varlıkların bakımını üstlenmiş gibiydi. Öbürü ise doğaya karşı çarpışmanın aman vermez okulundan geçmişti.

Biri uzun süreden beri acıyı ve kötülüğü unutmuştu. İyiydi, yumuşaktı, incelmişti ve bir çocuğun temiz ruhunu taşıyordu. Öteki ise yüzyıllar boyunca iyi ile kötünün bağışlamasız savaşını yaşamıştı. Sayısız hastalıklar çekmişti, ama sonunda sağ kalmıştı. Şimdi güçlüydü. Bütün tarihi, çeliğe su verme gibi dayanıklı kılmıştı onu.

İlk dünya, doğanın cömertliğine dayanarak yaşı-

yordu. Binlerce yıldır bu cömertlik kesilmemişti. Ama ötekisi binlerce yıldır bir ekmek kırıntısını zor bulabilmişti. Bir gün gelmiş insan doğaya egemen olmuştu. O gün şöyle diyebilirdi: "Artık yeter. Şimdi istediklerimin hep var bende". Ama böyle demedi. "Artık varoluşumdan kaygım yok. Ne güzel! Her zamankinden daha hızlı ilerleyebilirim," dedi.

İlk dünya sonsuz ama ezik bir bayram içinde yaşıyordu. Öteki de sonunda sürekli bayrama erişti. Ama bu bayram işin, çalışmanın ve düşüncenin en parlak yengisi sonunda oluşan daha anlamlı bir bayramdı. Bu bayramlı insanlığın en yüksek mutluluğu olan çalışma ve iş, evreni başdöndürücü bir atılımla değiştirip güzelleştirmişti.

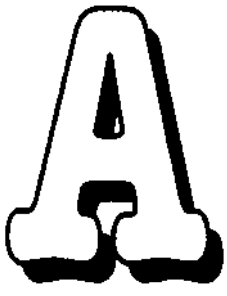
Dünyalardan bir doğanın cömert eli üzerinden kalkınca ölmeyi beklerken öteki doğanın acımasına güveniyor. Güneşe, yıldızlara ve tüm evrene karşı meydan okumaya hazır, çalışıp duruyordu.

Yıldızlar Arası İletişim Merkezi kulesinin üstündeki camlı salonda Lanskoy şu düşünceyi bütün benliğinde duydu: Her insanın ardında, şu bulutlar arasında karanlıklarda titreşen her görüntünün ardında, insanlığın binlerce yıllık tarihi var. bu tarih sertti, zordu, bazan acımasızdı ama, insanı yoğurup çelikleştirdi ve ona her zaman daha ileriye gitme dersini verdi.

İnsanlar ve Yıldızlar

Biz
Fırtınalar yaratır
Koca ateş püskürüklerini oynaştırırız
Güneşin üstünde.
İnsanın mayasındadır
Dolayındaki her şeyi yoğurmak
Yalnız değiliz boşlukta
Bütün gök varlıkları çeker birbirini
Ve biliyoruz ki Dünya
Etkiler
Güneşlerin ve göklerin yazgısını.
L. MARTİNOV

ntenler sabaha karşı onarıldı. O gün Lanskoy bir olay yaşadı. Bu olayı daha sonraları hem hoşnutsuzluk hem de bir tür sevinçle birlikte anımsayacaktı. Kasırga dinmişti. Düzenli gidiş gelişler yapan uçak Yıldızlararası İletişim Merkezi'ne Barselona'dan bir yontucu getirmişti. Çoğu zaman genç yontucular gelirdi Lanskoy'un yanına ve Lanskoy alışmıştı artık bu yeni yeti-

şenlerin ilgisine. Ama gelen İspanyol yontucu, genç görünmüyordu. Korsan bıyıklarını üst çenesinden aşağıya salmıştı, benzersiz bir incelikle diğerlerinden ayrılıyordu.

Lanskoy dinlenme salonunda Tessem ve Gaylord ile konuşurken karşılaşmıştı bu yontucuyla. Bitip tükenmez özür dilemelerden sonra asıl konuya girmişti. Lanskoy önce yanlış anladığını sandı. İyi seçilmiş sözler ve yaldızlı övgüler arasında yontucu sanatları altüst edecek bir buluş yaptığını söylüyordu. "Taştan yapılan yontular çirkin" diyordu. "Bunlar insanlığın ilkel dönemlerinin kalıntıları". Kendisi yeni bir malzeme bulmuştu. Güzel bir malzemeydi bu. Bu malzemeyi eline alan, en yeteneksiz biri de olsa çok büyük sanat yapıtları ortaya çıkarabilecekti.

Yeni malzeme, yaldızlı plastik bir yapıdaydı. Üstünde murçla çalışılıyordu. Hem mermerin hem tuncun özelliklerini taşıyordu. Yontucu birkaç küçük yapıt gösterdi. Malzeme gerçekten ilginçti. Doğal olarak güzel sanatlar bu malzemeyle bir devrim geçirecek değildi. Ama bu plastik madde yontu ve iç mimarlık alanında gerçekten büyük yararlar sağlayabilir, çalışmaları kolaylaştırabilirdi...

Lanskoy konuğu ilgiyle dinledi. Tessem bu yeni malzemenin yapılış teknolojisi üstüne birkaç soru sordu. Diğer mühendisler de konuşmaların geçtiği masayı çevrelediler. Yontucu bu ilgiyi kendine göre yorumladı. İnceliği yavaş yavaş gösterişçi bir kibarlığa, karşısındakilere yaptığı övgö de kendi kendisini övmeye dönüştü.

Lanskoy meslektaşına bakıyordu. Ama başka şeyler düşünmeye başlamıştı: İnsanoğlu, eskinin bazı hastalıklarından bir türlü kurtulamamıştı. Gurur, öğünme ve buna benzer şeyleri us yoksunluğu olarak görüyordu.

Yontucuya döndü:

"Biliyor musunuz," dedi. "Ben de yeni bir malzeme buldum."

"Yeni bir malzeme mi?" diye endişeyle sordu konuk. "Nasıl bir malzeme? Bileşimi nasıl?"

Lanskoy düşündü ve yanıtladı.

"Bileşimi mi? Çok kolay: ÇB."

Yontucu pek sevinememişti. Korsan bıyıklarını çekiştirmeye başladı.

"ÇB," diye yineledi Lanskoy. "İsterseniz göstereyim."

Bir yerlerden bir taş bulunup getirilmesini istedi. Hangi taş olursa olsun... Yaşlı Adam'ın araç ve gereçlerini de odasına koymuştu. Konuk yontucu ne olacağını anlamadan susuyor ve bekliyordu. Araçları ve taşı getirdiler. Açık gri bir kiretaşıydı. Karın altından alınıp getirildiği için de ıslaktı.

Genel olarak Lanskoy bir yapıta başlamadan uzun uzun düşünme alışkanlığındaydı. Modellerini özenle seçerdi. Bitecek olan yapıtın en küçük ayrıntısında bile kendi düşüncesini gerçekleştirmek için önceden çaba gösterir, planlar yaşardı. Bu kez öyle yapmadı. Karşı konulmaz bir güç, bir atılım, onu içine almış, her şeyi unutturmuştu. Orada karşısında korsan bıyıklı bir yon-

tucu mu vardı? Burası kendi atölyesi değil miydi? Elindeki taş kötü müydü, hem de çok mu kötüydü, unutmuştu bunları.

Bir yontucunun yaşamı birkaç kuşak sürer. Meslek yaşamı ise birkaç yıldır. Birkaç yıl çalışır doğrudan doğruya yontuculukla ilgili olarak... Ama böylesi bir esine çok az rastlanır yaşamda. Toplam olarak birkaç hafta, birkaç gün, bazan da birkaç saat sürer.

Lanskoy görülmemiş bir hızla çalışıyordu. Buluşların, yaratmaların, ışıklı düşüncelerin gerçek çağlayanlar gibi dökülüp aktığı bir çalışmaydı bu. Düşüncesi ellerinden hızlıydı. Yaratıcılığının sarhoşluğu önünü görmesini engellemiyor, tersine gideceği yeri çok açık olarak duyuyordu. Sanatın yıldızının parladığı andı bu an ve o yürekliydi bu yıldızı yakalamak için. Başka bir zaman olsa uzun uzun düşündükten sonra yapabileceği şeyleri şimdi duraksamadan gerçekleştiriyordu.

Gökyüzüne dönük bir insan başı yükselmeye başladı taşın içinden. Akıllı ve dingin bakışları ile bazı çizgilerindeki sertlik dışında bu yüz Çevtsov'a hiç benzemiyordu. Gaylord'un tasasız ataklığından ve Tessem'in erkekçe güzelliğinden bir şeyler bulmak daha kolaydı bu yüzde. Ama önemli olan şuydu: Bu yüz ileriye doğru atılıyordu. Yazgısında ne olursa olsun, başına ne gelirse gelsin, ileri doğru baktığı belli oluyordu. Lanskoy kendi kendine konuşuyordu: "Sen, gezegenlerin yazgısını değiştirebilirsin... Senin gücün yeter... Ben öyle görüyorum seni..". Bir insanın varlığında bütün insanlığın sınırsız güçleri gözlerinin önüne geliyordu.

Lanskoy ayrıntılarla uğraşmıyordu. Şimdi yaptığı hızlı bir başlangıç gibiydi. Daha küçük, daha önemli bir çalışmanın ilk araştırması gibi... Çalışmaktan bitkin düşünce bıraktı taşı. Tutulması gereken yolu bulduğunu anlamıştı. Sonra taşın gerçekte çok kötü olduğunu, küçücük çatlaklarla örtülü bulunduğunu düşündü.

Korsan bıyıklı yontucu ortadan kayboldu. Salonda Gaylord'dan başka kimse kalmamıştı. Eletrik sobasının yanında oturan Gaylord ayağa kalktı, biraz dolaştıktan sonra sordu:

"ÇB'nin anlamı nedir?"

Lanskoy'un yüzünde yorgun bir gülümseme belirdi:

"ÇB, çalışmak ve bulmaktır," dedi.

Gaylord başını salladı:

"Bir harfi eksik söylemişsiniz" dedi. "Bir de "Y" eklemeliydiniz: Yetenek."

Lanskoy sonradan güncesine şunları yazdı:

"Şuna çok şaşırıyorum: Çevtsov bir uzay adamı, bir mühendis. Şiiri ne çok seviyor, daha doğrusu nasıl da bir ozan gibi yaşıyor? Dünya'yı, olayları, her şeyi görüşü ozanca. Kendi kendime şöyle dedim: "Şiir, gökbilimin kardeşi olud." Bunu deyince rahatladım biraz. Ama söz ne ki: Genel bir düşünce, düşüncenin bir görüntüsü... Şimdi anladım ki gerçek şiir ve en yüksek bilim aslında tek ve aynı şeydir. Bilgide şiir var, şiirde bilgi... Bilginin de ozan gibi düşgücüne gereksinmesi var. ikisi de aynı şeyi düşünür: Yaşamın evrensel yasalarını...

"Rönesans çağının devleri sanatla bilimi kaynaştırıp birleştirmeyi nasıl da biliyorlardı? Bilgin Vinci, ressam Leonardo'dan daha aşağı değildi. Birçok ölümsüz yontunun ve duvar resminin yapıcısı Michelangelo aynı zamanda mühendisti. O dönemde sanat, doğayı tanıyabilmek için bilime yaslanıyordu, ondan yararlanıyordu. Günümüzde bilim, değiştirilmesi gerekene doğayı derinlemesine tanıyabilmek, duyabilmek için sanata gereksinme duyuyor. Sanatsız bilim penceresiz bir yapı gibi. Bu yapının içinde belki de bir süre yaşanabilir. Kardan, yağmurdan korur sizi. Ama çevrenin, Dünya'nın güzelliğini görebilmek için pencere gerekir. Güneşin ışıkları sıcaklığı girsin diye pencere gerekir."

On dokuzuncu yüzyılda toplum bilimlerinde devrim yapan iki büyük bilgin vardı. İkisi de şiir yazmıştı. Biri şöyle diyordu:

Kırıp zincirlerimi düştüm yollara
- Nereye? - Bir yeni dünya bulmaya
- Yetmiyor mu sana bu güzellikler?
Denizlerin sesi, yıldızların ışıltısı...
Ey dost, yolum evrenin dışına değil
Ne boşluğun sesi, ne denizin suskunluğu
Gitmez gönlümden.. Bu evrenin oğluyum ben
Toprağa işlemiş, sarılmış köküm.
Aradığım dünya ağmalı ruhumdan
Sarmalı beni, bir olmalıyım
Soluğumdan varolup devinmeli
Göğsümde uğuldamalı okyanusları.

"Kimbilir belki de bunun için yapıtları şiirsel bir güce erişmiş..."

"Gelecek üstüne çok kitap okudum. Oralarda birçok teknik yeniliklerden söz ediliyordu. Elektrikli duşlardan falan... Ama geleceğin insanları günümüzdekinden hiç de ayrı değildi. Belki de yazarlar insanla değil, yalnızca teknolojiyle ilgiliydi. Ama ben... Ben bir sanatçıyım. Bir sürü makina yontusu yapıp 'Bakın işte gelecek' diyemem. İnsan gerek bana... Yeni bir insan niteliği, yeni bir insan çizgisi benim için dünyanın tüm elektrikli otomobillerinden, duşlarından bin kez daha önemli."

"Bir roman okumuştum. Gelecek zamanlar üstüne... İnsanlar bilimsel ve teknik terimleri kullanabildikleri ölçüde değerlendiriliyordu bu romanda. Çok bilimsel terim kullananlar daha değerli oluyordu. Oysa ben başka türlü düşünüyordum. Geleceğin dilleri çok daha ozanca olacaktı. Ozanca imgeler daha da artacaktı bu dillerde. En geniş anlamında şiir olacaktı diller. Evet, geleceğin insanları, görüntülerin özünü daha iyi kavrayacaklar, bu doğru... Bilim, insanlığın evreni bilimsel olarak algılama gücünü iki kat, üç kat artıracak. Ama sanat, görüngülerin şiirsel algılanmasını on kat derinleştirecek."

"Geleceğin insanı ozan ve bilgin olacak. Daha da doğrusu şu: Gelecekte bu iki kavram arasında bir ayrılık olmayacağından geleceğin insanı bu iki kavramın birleşimi olan değerle yüklü olacak."

"Şimdi insanlar üstüne konuşuyorum. Ama Erenler'i düşünüyorum. Çevtsov daha öyküsünü bitirmedi.

"Geleceğin Özüne Erenler" bu adı gururla taşıyabilir mi? Bu ad onlara uyuyor mu? Bence onlar değil, insanlardır gerçeğin özüne eren... Durağanlık ve bilgelik yan yana gelemez."

"Eskiden kutsal sayılan kitaplara göre Adem ve Havva adlarındaki ilk insanlar elma mı, buğday mı her neyse, bir şey yedikleri için cennetten kovuldular, çalışmaya zorlandılar. Çalışma, iş bu kitaplara göre bir cezaydı. Ama işte öbür yanda evren bir başka deneye girişti. Erenler'in gezegeninde çalışmayı kaldırdı. Çalışma ve iş yoktu orada. Erenler her zaman cennette kaldılar. Unuttular çalışmayı. Ne oldu sonunda? Bu varlıklar, yoklukla karşı karşıyalar. Şimdilik bilmediğim bir nedenden dolayı tümüyle yok olacaklar. Zaten bu gidişten ancak bu beklenirdi. İş ve çalışma bizim eski hayvan atalarımızı insan eylemekle kalmadı, insanı da daha çok insan etmeyi sürdürdü."

"Kaç gündür Yıldızlar Arası İletişim Merkezi'ndeyim. Sessizlik var burada. Çalışma koşulları bunu gerektiriyor. Ama Yeryüzünün, Gezegenlerin, Yıldız Gemilerinin sesi burada toplanıyor. Yeni buluşların müjdesi, çağın büyük mühendislik yapılarının raporları, çağdaşlarımın plajları, düşleri hep buradan geçiyor. Burada insanlığın nabzı atıyor. Ve bu birkaç insan o nabzı tutuyor. Çağın soluğu İletişim Merkezi'nin kulelerinden alınıyor. Çalışma, hava gibi gerekli, sevgi gibi ardına düşülen bir şey oluyor."

O gün Tessem, televizyon salonunda Lanskoy'un yanına geldi:

"Beklememiz gerekecek," dedi. "Dünya'ya gelmekte olan iki uzay gemisine yayın yapıyoruz. Eğer isterseniz burada kalabilirsiniz."

Ekranın yanına oturdular. Mühendis, Lanskoy'un yaptığı baş yontusunu bitirip bitirmeyeceğini sordu.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı Lanskoy. "Bitirmek istemiyorum. Eğer çok kötü bulmuyorsanız burada kalsın."

Tessem hiçbir şey söylemeden sanatçının elini sıktı. Lanskoy gülümsedi.

"Size bırakarak eleştirilerden de korunmuş olurum," dedi.

Tessem gülmeye başladı.

"Tam tersi," dedi. "Şimdi bütün uzay gemilerinden görülecek bu yontu. En ciddi eleştirmenlerimiz uzay gemilerinde olacak."

Lanskoy konuyu değiştirdi:

"Erenler'i düşünüyorum," dedi. "Onların toplumsal düzeni nasıl bir düzen biliyor musunuz?"

"Hiçbir toplumsal düzenleri yok," dedi Tessem duraksamadan:

Lanskoy şaşırarak Tessem'in yüzüne baktı.

"Gerçekten de hiçbir toplumsal düzenleri yok." diye yineledi Tessem. "Bir zamanlar Erenler, tıpkı insanlar gibi toplumsal bir evrim geçiriyorlardı. Çalışma, onları

düşünebilen varlıklar yapmıştı. İlkel toplumcu bir düzen oluştu. Tam bu sırada çalışma toplum yaşamından kalktı. Evrim durdu. Erenler ne köleci düzeni ne de derebeyliği yaşadılar... İlkel toplumcu düzenleri de yavaş yavaş çözüldü. Toplumun çimentosu, bağı olan iş ve çalışma ortadan kalkınca toplum da ortadan kalktı."

"Ama her şey, her gelişme durmadı. Erenler daha sonraları evler yapmayı ve güçlü hayvanlarla savaşmayı öğrendiler," diye karşı çıktı Lanskoy.

Tessem omuz silkti.

"Bu önemli değil,' dedi. "Hayvanlar barınak yapmıyor mu, diğer hayvanlara karşı savaşmıyor mu? İnsan toplumu, toplumsal çalışma ve üretim olmadan gelişemez. Erenler, çocuklar gibi. Yetenekli çocuklar..." ("çok yetenekli" diye sözü kesti Lanskoy)

"Çalışmayı öğrenip olgunlaşamamış çocuklar... Ama zaman geldi..."

Tessem hoparlörü açtı. Uğultular, İletişim Merkezi'nin salonunu doldurdu. Lanskoy evrenin kendi sesini duyuyormuş gibi oldu: Uzak yıldızların gürültüsü, milyarlarca yıldan beri boşlukta yol alan elektromanyetik dalgaların hışırtısı... Sonra bütün bu sesler zayıfladı, insan sesi bastırdı hepsini."

Çevtsov: "Bir çözüm bulmak gerekir," dedi. "Okean elektromanyetik dalga alanına girdi. Bu yüzden parazitler çoğaldı. Bu böyle sürer gider. Öykümüz için bir çö-

züm bulalım. Şöyle yapacağız: Olayların özünü, özetin anlatacağım. Eğer teknik sorularınız olursa Tessem'e sorarsınız. O bilir."

"Doğrusu, önce öykünün sonunu anlatıp, sonra zaman kalırsa ayrıntılara girmek gerekirdi. Ama ben zaman sırasına göre anlatmak istiyorum. Yine de hangi sırayla bu yeni dünyanın özelliklerini bulup ortaya çıkardığımı da pek anımsıyor değilim."

"Işın, bizim dilimizi şaşırtıcı bir hızla öğreniyoruz. Artık ona daha genel konular üstünde sorular sorabiliyordum. Bu konuşmalar da onun, dili daha çok öğrenmesinde yararlı oluyordu. Zincirleme bir etki-tepki ilişkisi gibi... Ama önce mutlaka Işın'ın gözlerinden ayrıntılı olarak söz etmek gerekecek. Söylediğim gibi rengi değişiyordu bu gözlerin Bazan pembe bazan kırmızı oluyordu. Zaman zaman kıvılcımlar beliriyordu gözünde. Parıldadığı anda yok olan... Işın, düşünmeye başlayınca kıvılcımlanmalar artıyordu. Uzay gemisinin dibinde beni beklerken kıvılcımlanmalar hemen hemen hiç yoktu. Konuşmaya başladıkça arttı ve daha netleşti bu kıvılcımlar."

"Ussal çalışmanın ortaya koyduğu bu bilinç artımını görmek beni coşkuya boğuyordu."

"Bir başka ayrıntı: En yoğun düşünce anlarında bile Işın'ın gözlerindeki kıvılcımlar dalgalar biçiminde geliyor ve parlaklıkları bir iç ritme göre değişiyordu. Daha doğrusu birçok ritm birbiri içine geçmişti. Kısa zamanda bunu anladım."

"Daha önce söylediğim gibi Erenler hekimlik ala-

nında gerçekten çok ileri gitmişlerdi. Doğal olarak bu derin bilginin özel bir yönü vardı. Hekimleri daha çok eski doğa bilgelerini andırıyordu. Çin'in, Hinddistan'ın çok eski bilgelerini... Işın, düşüncelerini iletmek istediğinde gözlerimin içine bakıyordu. Gözlerimden sağlığımın pek de iyi olmadığını gördü."

"Onarmalıyız," dedi.

"Sağaltmak, iyi etmek" sözcüklerini henüz bilmiyordu. Ne demek istediği anladım. Sordum:

"Nasıl?"

"Işın yaklaştı bana. Gözlerinde kıvılcımların kaynadığını görünüyordum. İnsan gövdesinin yapısı, organların işlevleri ve hastalıkları üstüne çok genel bilgileri olan bir varlığın beni incelemesi ve 'onarmaya' çalışması doğrusunu söylemek gerekirse pek hoşuma gitmemişti. Geri çekilmek istedim. Ama yapamadım. Genelde dağınık ve karmaşık olan kıvılcımların ritmi birden hızlanıp netleşti. Işın'ın gözlerinde ateş çalkantıları sanki bir düzene girmişti. İnsanı yerinde donduruyordu bu. Hipnotize ediyordu. Düşünceleri ağırlaştırıp uyutuyordu."

"Bu bitkinlik ne kadar sürdü bilemiyorum. Kıvılcımlar azalmaya başladı. Ritmleri başkalaştı. Işın karşımda koltuğa oturmuştu. Yüzünde her zamanki garip gülümseme vardı. Birden hastalığın geçtiğini duydum. Bilincim açılmış, yorgunluğum geçip gitmişti. Yoğun bir yaşama sevinci bütün benliğimi doldurmuştu."

"Bunun nasıl olabildiğini öğrenmek istiyordum. Bildiğim bütün iyileştirme yöntemlerini saymaya başla-

dım. Herbirinin neye dayandığını, nasıl etkiler yaptığını anlatıyordum. Işın tek sözcükle yanıtlıyordu."

"Hayır... Hayır..."

"Bütün hekimlik bilgimi sayıp bitirmek üzereydim. Anlattığım bir yöntemi tanıdı":

"Evet. Akapunktur."

"Erenler akapunktur'un gövdedeki elektrik akımlarını çoğalttığını bilmiyorlardı. Organik yaşamın tüm süreçlerini katılan bu akımlar üstüne hiçbir bilgileri yoktu. Günümüzden dört bin yıl önce Çinliler gövdenin bazı noktalarına rastlantıyla iğneye benzer şeylerin batmasıyla hastalıkların iyi olduğunu görmüşlerdi. Bu gezegende yaşayanlar da öyle. Onlar da salt deneyle bu sonuca varmışlardı. Ama çok derinleştirmişlerdi deneysel bilgilerini."

"Kendimi nasıl iyi hissettiğimi anlatmak olanaksız. Aylar var ki benimle dış dünya arasında sanki kirli bir cam vardı. İşte şimdi bu cam kırılmış, dünya açılmıştı. Bütün yeteneğimle düşünüp araştırabilirdim."

"Poisk'in bu gezegende daha üç yüz saat kadar kalması gerekti. Bütün bu sürede kapıcık hep açık kaldı. Erenler uzay gemisinin içine rahatça girip çıktılar. Bazan korkuya düşüyordum. Pilot kabininden baktığımda bu hayalet görüntülerin uzay gemisinin salonunda oradan oraya geçtiklerini görüyordum. Kırmızı gözlerinde al kıvılcımlar yanıp sönüyordu. Ama olağan durumlarda bu kıvılcımlara çok az rastlanıyordu. Usları çok uzun zamandan beri artık sürekli çalışma durumunda değildi. Bakışları biraz boştu, ilgisizdi. Ama burada,

uzay gemisi üstünde Erenler çok yoğun bir biçimde düşünüyorlardı. Neyi? Belli değil... Benimle pek konuştukları yoktu. Uzay gemisine geliyor, dolaşıp geri gidiyorlardı. Işın başkaydı. Aralarında bir tek onun davranışları ayrıydı. Diğerleri de ona saygıyla, belli belirsiz bir çekingenlikle davranıyorlardı. Daha özgür gibiydi. Ama diğerleri üstünde bir baskısı da görünmüyordu. Başkaydı o. Bütün o görüp saptadıklarımdan Işın'a bundan söz ettiğimde başını salladı, kısa bir yanıt verdi: 'Uzun zaman yaşadım.'"

"Daha önceki konuşmalarımızda Erenler'in ortalama dört yüz Dünya yılı kadar yaşadıklarını öğrenmiştim. Bizim gibi kentleri yoktu. Yine de evleri birbirine oldukça yakın kümeler oluşturuyordu. Her kuşak, ayrı bir kümede yaşıyordu. Çocukluktan çıkıp, olgunluk çağına giren her kuşak yaşadığı kümeyi bırakıp gidiyor, başka bir yerde kendi evlerini kendi kümesini kuruyordu. Poisk'in konduğu yerin yakınındaki ev kümesinde çok gençler vardı. Buradaki Erenler'in yaşları seksen dolaylarındaydılar. Işın bir başka yerden, yaşlılar kümesinden gelmişti. Eğer yanlış anlamadıysam üç yüz otuz yaşlarında olmalıydı. Yaş farkı, yaklaşan felaket konusunda değişik davranışların nedenlerini de açıklıyordu. Işın için felaketin çok da üzücü bir sonucu olamazdı. Ama gençleri ölümle tehdit ediyordu."

"Bu felaketin ne olduğunu Işın'a çok sordum. Çok çabaladım. Hiçbir yanıt alamadım. Kendisine bu konuyu anımsattıkça derin, karanlık bir düşünceye dalıyor ve susuyordu."

"Uzay gemisinde kalakalmıştım. Biraz dışarı çıkıp

incelemem gerekmez miydi gezegeni? Ama bu bana ne verebilirdi? Öğrenecek yeni hiçbir şey kalmamıştı. Gezegenin tüm yaşam koşullarını biliyordum. Erenler'e rastlamış ve onlardan tarihlerinin genel çizgilerini öğrenmiştim. Otkryvatel'de bulunan aygıtların saptadığı bütün bilgiler yanımdaydı. Önemli olan, bütün bu bilgileri Dünya'ya ulaştırabilmekti. Ancak o zaman çok iyi hazırlanmış, donatılmış bir araştırma gemisi buraya gelmek için yola çıkardı. Bu gemide artık tek kişi değil, özel olarak eğitilmiş yüzlerce uzman bulunurdu."

"Bir başka düşünce de beni uzay gemisinde kalmaya zorluyordu. Nereye kadar gidebilirdim? Otuz kilometre? Kırk kilometre? Oysa Işın bana en hızlı gezintiyi yaptırmış, gezegenin dününü bugününü görüntülemişti. Gözlerinin pembe aylasında yeşil kayaların diplerine vuran deniz dalgalarını, bitip tükenmez spiral ağaçların oluşturduğu ormanları, uzaktan bakıldığında bizim kaktüsleri andıran saydam yapraklı bitkilerle örtülü ormanları ve insanüsütü güçlerce yapıldığı izlenimini veren spiral kolonlu eski yapıların yıkıntılarını göstermişti bana.

"Evet yıkıntı, her yerde yıkıntı. Herşeyi yıkan bir el gelip geçmişti bu gezegenden. Gelişmeyi daha başlangıcındayken durdurup yıkmıştı. Toplumsal yaşam ilkel bir düzeyde kalmıştı."

"Erenler'in dünyası, çocukluğun oyunlarından sonra hiçbir çalışma görmemiş büyüklerin yaşamı gibiydi. Oyun doyuramazdı onları, ama çalışmayı da tanımamışlardı. Yaşamlarındaki çözülemez sıkıntı buradan doğuyordu."

"Işın'ın bana gösterdiklerini ne yazık ki filme alamadım. Erenler'in fotoğrafını bile çekemedim. Poisk bir deney gezisi yapmak için hazırlanmıştı. Bu gezegene rastlayacağım, inip kalacağım hiç öngörülmemişti. Fotoğraf makinam yoktu. Yıldız kayıtçılarına gelince, onlar yalnızca yıldızların fotoğrafını çekebiliyordu."

İlk günler, bu gezegendeki uygarlığın bazı maddi örneklerini Dünya'mıza götürmek istemiştim. Burada elbette atom bisikleti ya da tek kişilik uçaklar bulamadım. Ama kitaplar olmalıydı. Kitaplar olmadan yığılmış bilgiler kuşaktan kuşağa nasıl akardı? Ama kitap bulamıyordum bu gezegende.

Erenler kitap denen şeyi bilmiyorlardı. En azından çok uzun bir süreden beri yaşamlarında kitap yoktu. Kitaba gereksinme duymaz olmuşlardı. Bellekleri binlerce, onbinlerce, belki de yüzbinlerce cilt kitabın yerini tutuyordu. Duydukları, gördükleri, bunları bir kez bile duyulup görülmüş olsalar bütün yaşamları boyunca belleklerinde kalıyordu. Hiçbir şeyi unutmuyor, karıştırmıyorlardı.

Bütün bunları düşünerek şu sonuca vardım: Bu gezegenin ilk zamanlarında yaşam koşulları Dünya'mızın ilk zamanlarındaki yaşam koşullarından daha sert, daha elverişsiz olmalıydı. Erenler'in atalarının hızlı gelişmişliği ancak böyle açıklanabilirdi. Dünya'mızda ilk zamanlar insanoğlunun beyni ve elleri insansı maymunlarınkine benziyordu. Yavaş yavaş insansı maymun doğayla savaşa daha uygun bir beyin ve el yapısı geliştirdi. Daha doğrusu, bu gelişmeyi yapabilen insansı maymun ayakta kalabildi. Gezegende de

temelde buna benzer, ama ayrıntıda değişik bir evrim oluştu. Burada iklimin çok sık ve önemli değişmeleri yaşam için savaşı çok zorlaştırıyordu. Beynin ya da ellerin az bir üstünlüğü bir türe kavgada çok etkin bir güç sağlamış oluyordu. Erenler'in ataları beyinlerini ve düşünme yetilerini çok geliştirmiş olan uzun süreli bir kavgadan sonra gezegene egemen olabilmişlerdi. Işın'ın açıklamalarınan öğrendiğime göre bu gezegende hayvanlar Dünya'dakilerden daha çok gelişmişlerdi. Doğal olarak bu gezegenin düşünebilen ilk yaratıkları da insanın atalarından çok daha gelişkindi.

"Bunlardan Işın'a söz ettiğimde güldü":

"Çok önceleri öyleydi. Doğa biçimlerdi bizi. Şimdi kendimizi kendimiz biçimliyoruz."

"Bu biçimlemenin nasıl yapıldığını uzun uzun açıkladı. Anladığım kadarıyla -hepsini anlayamadığımı biliyorum- belleği geliştirmek ve unutmayı önlemek için bir sistem vardı. Bu sistem etkileme ve akapunktura dayanıyordu. Ama bütün bunlar eylem içinde değil eylemsizlikle yapılıyordu."

"Her neyse, bu varlıkların bellekleri gerçekten inanılmaz boyutlardaydı. Bir keresinde Işın bana karşılaştığımız ilk gün ona sunduğum üç boyutlu filmin bir bölümünü hiç eksiksiz yeniden gösterdi. Gözlerinin pembe aylasında bildik görüntüler oynaşmaya başladı. Bir ara sordu":

"İnsanlar... Renkleri... değişik?"

"Dünya'daki değişik renkli insanlardan söz etmeye başladım. Doğal koşullar sonucu nasıl değişik deri

renkleri oluştuğunu anlatmak istiyordum. 'Irk' demişlerdi eskiler bu değişikliklere. Şimdi bu çeşitli 'ırk'ların nasıl hızla bir tek insan ırkına doğru kaynaşıp birleştiğini açıklamaya çalıştım. Eski bütün 'ırk'ların kaynaşmasından çukulata renkli bir insan türü çıkıyordu ortaya. Anladı mı bilmiyorum."

"Bazı çok yalın, çok açık şeyleri Işın'a anlatmanın olanaksızlığını söylemem gerek. İnsanlar arasında olsaydım, Işın'a 'aptal'mı derdim? Hayır bu haksızlık olurdu. Başka bir alanda çok derin bir anlayış gösterebilen bu varlıklar bize çok açık gelen bir kavramı anlamakta güçlük çekiyorlardı. Örneğin kolumdaki saatin nasıl birşey olduğunu bir türlü anlatamadım. Işın, saati canlı bir şey sanıyordu. Cansız bir maddenin kendiliğinden devinebileceğine, bu tür hızlı ve düzenli hareketler yapabileceğine inanmıyordu. Saatin ne işe yaradığını da kavrayamadı. En sonunda armağan ettim kendisine saatimi. Nasıl sevindi! Okşamaya başladı. Onun için bu saat yine de canlıydı."

"Mantıksal düşünce alanında bu denli güçlü olan bu yaratıkların bazı alanlarda böylesine güçsüz kalması şaşırtıcıydı. Erenler bazı alanlarda bilge idiler. Ama bazı alanlarda da... Örneğin makine denen şeyi bilmiyorlardı. Işın'a en kolay bir makinanın yapımını anlatmanın olanağı yoktu. Ama ona satrancı gösterip azıcık açıklama yapınca satrancın bütün inceliklerini hemen anladı. Benimle oyuna girişerek yendi. Oysa bu oyuna ben, emektar elektronik makinanın yardımını görüyordum."

"Işın'ı matematik dünyasına sokmayı denedim. Ma-

tematiğin en karmaşık konularını öğrenişindeki hızlılığa, kolaylığa şaşırmıştım. Birkaç saat sonra sonsuz küçükler hesabını öğrenmiş, integralleri kullanmaya başlamıştı. Yeni formüller buluyor, yeni matematik yöntemleri geliştirmeye çalışıyordu. Anladığıma göre mantıksal bir oyundu matematik onun için. Satrançtan belki biraz daha karmaşık mantıksal bir oyun."

"İkimiz de değişik düzeylerde düşünüyorduk. Belki Işın'da beni çok sınırlı biri olarak görüyordu."

"Bir gün," diye sürdürdü anlatmasını Çevtsov, "Bir gün öyle bir şey oldu ki bazı yönleriyle bugün bile bir giz olarak kaldı benim için. Spiral ağaçların gerisinden göz kamaştıran bir beyazlıkta bir küre çıktı. Çapı bir buçuk metre kadardı. Altı, yedi metre yükseklikte, belli belirsiz sallanarak ve çok yavaş uçuyordu. İlk görüşte bizim hava durumunu öğrenmek için saldığımız balonlar türünden kauçuk ya da plastik bir balon sandım. Ama bu küre yele karşı uçuyordu. Neydi bu, hiçbir şey anlamıyordum. Tehlikeli miydi? Nasıl bir tehlike oluştururdu? Ama davranışlarındaki bazı gariplikler beni savunmaya geçmeye zorladı."

"Korunma tulumunu giyip dışarı çıktığımda küre uzay gemisinin yanına gelmiş, çevresinde gezinmeye başlamıştı. Görülmeye değer bir olaydı. Küre, akıllı bir canlı gibi dolaşıyordu. Poisk'in ayaklarına dek her yanı uzun uzun inceliyor, durup kalkarak yıldız gemisi-

nin tüm çevresinde dönüyordu."

"Canlı bir varlık değildi bu. Yüzeyi parlak ve dümdüzdü. En küçük bir pürüz, çatlak, çıkıntı görülmüyordu. Hemen hemen bir aynaya benzer yüzeyinde en küçük bir ayrıntı bile yoktu. Bir bitki miydi? Ama kımıldanışlarının bir anlamı var gibiydi: Küre, Poisk'i inceliyordu. Hem de çok akıllı bir biçimde inceliyordu. Bazı noktalarda çok duruyordu. Eğer ben de bu tür bir uzay gemisini ilk kez görseydim en çok inceleyeceğim noktalardı bu noktalar."

"Şimdi bundan hiç heyecan duymadan konuşabiliyorum," diye gülümsedi. Çevtsov. "Ama o zaman içine gömüldüğüm tedirginliği yatıştırmak için az çaba göstermedim. Uzay gemisini inceledikten sonra bu kürenin benimle ilgileneceğini düşünüyordum. Bunun için bu garip kürenin neyin nesi olduğunu öğrenmek istiyordum. Ne bitki ne hayvan... Kabul edilebilir bir tek varsayım kalıyordu: Bu küre sibernetik bir aygıttı. Ama nereden gelmişti. Amacı neydi? Hiçbir şey bu soruları yanıtlamama yardımcı değildi. Bu küreyi Erenler'in yapmadığı belliydi. Onların en yalın makina bilgileri bile yoktu. Bu gezegende düşünebilen başka varlıkların bulunması olasılığı geldi usuma. Belki bu yaratıkları gezegenin başka bir kıtasında yaşıyorlardı."

"Korktuğum başıma geldi. Uzay gemisini inceleyip bitiren küre bu sefer bana yöneldi. Ben de onu incelemek, elimdeki aygıtların elverdiği ölçüde özelliklerini saptamak için eyleme geçtim. Önce manyetik alan aygıtını deneye soktum. Hiçbir lamba yanmadı. B, kürenin çevresinde hiçbir ışınımın, elektrik gücün ve man-

yetik alanın bulunmaması demekti. Yerimden kımıldamamaya ve kürenin nasıl olup da havada durduğunu anlamaya çalıştım. Ağır bir kütlesi olduğu belliydi. Hava akımları sallamıyordu bile. Dümdüz yüzeyinde hiçbir motor çıkıntısı falan görünmüyordu. Yine de havada çok rahat bir biçimde durabiliyordu."

"Küre on dakika kadar çevremde dolaştı. Şimdi aşağıya, kolaylıkla dokunabileceğim bir yüksekliğe inmişti. İyice de yaklaşmıştı. İstesem dokunabilirdim. Ama böyle bir isteğim yoktu. Tersine hiç kımıldamamak istiyordum nedense."

"Bütün bu gördüklerimi açıklığa kavuşturacak bir şeyin birdenbire olacağını umut ediyordum. Ama küre, çevremde dolaşmayı yeter buldu ki, azıcık yükseldi ve gökyüzüne asılı kalarak yavaş yavaş salınmaya başladı."

"Kendimi topladım. Yerden bir avuç toprak alıp kürenin üstüne attım. Bir elektrik boşalması olacak sanıyordum. Ama gördüğüm şeye daha çok şaşırdım. Toprak, küreye çarpamamıştı. Sanki yoğun ve karşı koyucu bir ortama takılıp kalmıştı, önce yavaşladı, bir noktada durdu ve sonra yeniden düştü."

"Bir taş aradım. Yeniden aynı şeyler oldu. Taş, küreye ulaşamamıştı. Görünmez bir güç taşı itmiş geri göndermişti."

"Kocaman bir taş seçtim. Kara ve ağır. Eğer bunu da şu hemen önümdeki küreye vuramazsam... Ama atamadım taşı... Birdenbire yere düştüm. Küre beni beş metre öteye attı. Koruyucu tulumum olmasaydı bu dü-

şüşü tehlikeli olabilirdi. Beyaz küre, hiçbir şey olmamış gibi yerli yerinde duruyordu."

"Merdivene yöneldim. Küre merdivenle benim aramdaydı. Altından geçtim. Hiçbir tepki göstermedi. Saldırgan değildi. Eğer kendisine saldırılırsa korunuyordu. Böyle düşünerek merdiveni çıktım, kapıcığı açtım ki küre kımıldadı, hızla gelmeye başladı. Görünüşe göre benimle birlikte içeri girmek istiyordu. Kapıcığı tam zamanında kapamayı başardım."

"Şimdi bu nesnenin ne yapacağını merak ediyordum. Bizim sibernetik sistemlerimiz böylesi durumlarda genellikle merdivenin yanında bekleyerek kapıcığın yeniden açılmasını gözlerdi."

"Korunma tulumunu çıkarmadan pilot kabinine geçtim. Dış gözleme ekranını ayarladım. Küre yıldız gemisinin dış yüzüne yapışmıştı. İçeri gitmeye zorlar gibiydi ve oylumu gittikçe küçülmeye başlamıştı. Kürenin yapıştığı yerdeki iç bölmeyi gösteren televizyonu açtım. Gördüğüm şey inanılacak gibi değildi. Küre, uzay gemisinin kabuğundan sızarak içeri giriyordu. Dışarda küçüldükçe uzay gemisinin sağlam ve kalın örtüsünün iç yüzeyinde büyüyordu."

"Bir başka garip şey daha... Kürenin uzay gemisi içine girişini görünce beni bir rahatlık aldı. Tedirginliklerim gitti. Hiçbir kötülük görmeyeceğimi anlamıştım. Şimdi, beni bu sonuca götüren düşünce zincirini anımsamam çok güç. Düşüncelerim ışık çakışı gibi birbirini izledi. Genelde, aşağı yukarı şu veriler bana yardım etmişti:

'Önceleri beni şaşkınlığa düşüren şey bu küreyi yapan uygarlığın ne yüksek bir düzeye ulaştığının da bir kanıtıydı aslında. On yedinci, on sekizinci yüzyılın en büyük doğa bilginine kalın ve ışık geçirmez kütlelerin ardını görmenin olanaklı olduğu söylenseydi, bu söz bir deli saçması sayılırdı. Ama x ışınlarının bulunuşundan sonra biz artık metallerin bu ışınları geçirdiğini biliyoruz. Bu küreyi planlayan varlıklar onu metallerden geçebilecek bir yapıda kurmayı başarmışlardı. Erenler'in gezegeninde bir başka kıtada başka bir uygarlık olduğunu düşünmüştüm. Bunda yanılıyordum. Çünkü bu düzeyde gelişmiş bir uygarlığın Erenler'i etkilememiş olması olanaksızdı. Küreyi yapabilmek için çok gelişkin bir bilim ve teknik gerekliydi. Başka bir gezegenden gelmiş otomatik bir araştırma istasyonu olmalıydı bu küre. Otomatik uzay gemileriyle uzak gezegenlere yolladığımız sibernetik istasyonlarımızın davranışlarını anımsatıyordu. Bizim bu sibernetik istasyonlarımız da gittikleri gezegeni incelemek, kendilerini korumak, ama hiç saldırmamak üzere programlanmışlardı. Kürenin davranışları da hemen hemen aynıydı.'

'Bütün bu düşünceler birkaç saniyede kafamdan geçti. Küre, uzay gemisinin kabuğundan nasıl bir süreç sonunda sızabiliyordu? Bunu da çözmeye çalştım kendi kendime. Ben ayrıldıktan sonra Yeryüzünde bu konuda yapılan deneylerden haberim yoktu: Maddeyi ışınlayıp uzak bir yere taşıma ve orada yeniden eski biçimi ve yapısıyla yeniden madde haline getirme deneyleriydi bunlar. Bunları bilmediğim için kürenin me-

tali geçişi ile ilgili düşüncelerim çok genel varsayımlar düzeyini aşamıyordu.'"

"Ekranda kürenin iki eşit parçaya bölünmüş olduğunu görüyordum. Dışarda kalan parça bir yarım küre biçimindeydi ve uzay gemisinin kabuğuna bir vantuz gibi yapışmıştı. Kabuğu aşıp gemisinin içine giren parça yeniden küçük bir küre biçimini almıştı ve yavaşça havalanarak iç bölümleri dolaşıyordu."

"Kumanda tablosuna geçtim. Geminin iç bölümlerindeki bütün panoları kaldırdım. Bu panolar kürenin bir bölümden diğerine geçmesini nasıl olsa önleyemiyorlardı. Küre bana bir kötülük yapmayacaktı. Nedense buna inanmıştım."

"İki saat içerde kaldı küre. Uzay gemisinin bütün bölümlerine girdi çıktı. Elektronik makinanın çevresinde dolaştı. Pilot kabinine girdi. Her düzeneğin önünde durdu. Kumanda tablosunun üstünde beş dakika kadar asılı kaldı. Sonunda en kısa yolu izleyerek (incelemek amacıyla dolaştığı yolları değil) gemiye ilk girdiği bölmeye girdi. Burada tersine bir işlem başladı. Küre geminin iç kabuğuna yapışarak küçülmeye başladı. Dış yüzeydeki yarım küre ise gitgide büyüyordu. Kronometre tuttum. Üç dakikada her iki yarım birleşmiş ve küre tamamlanmıştı. Büyük Sirius'un ışıkları altında pırıl pırıl parlıyarak Poisk'in yanından yavaş yavaş göğe doğru yükseldi.

"Manyetik etkileyicileri çalıştırdım. Ekranda kürenin titreyerek durduğunu gördüm. Etkileyicilerin gücünü artırdım. Küre gemiye yaklaşmaya başladı. Sanki istemiyerek yaklaşıyormuş gibi geliyordu bana. Etkile-

yicileri durdurdum. Küreye bir kötülük yapmak istemiyordum. Artık bu aygıtın, otomatik bir araştırma istasyonu olduğundan hiç kuşkum kalmamıştı. Küre uzay gemisinin otuz metre üstüne çıktı ve orada uzun süre kımıldamadan kaldı. Bütün gördüklerimi en ince ayrıntılarına kadar gemi defterine yazıp bu konu üstündeki varsayımlarımı da kısaca açıkladıktan sonra bu kez korunma tulumunu giymeden dışarı çıktım."

"Küresel aygıt hemen kımıldanmaya başladı. Başımın üstüne kadar indi ve çevremde dolaşmaya koyuldu. Onunla hiç ilgilenmiyormuş gibi yaptım. Merdivenden inip çıktım. Uzay gemisinin çevresinde dolaştım. Aygıt peşimi bırakmıyor, ama hiçbir zaman da, dokunacak kadar yaklaşmıyordu. Sonunda yine eski yerine yükseğe çıktı ve kımıldamasını kesti."

"Sabırsızlıkla Işın'ı beklemeye koyuldum. Erenler'in bu aygıt üstüne çok şeyler bilmesi gerekiyordu."

"Işın göründü. Sırtına yağmurluğunu almış otuzu aşkın yemiş çeşidiyle gelmişti. Ben söylemiştim bunları getirmesi için. Ayrılmadan önce buradaki yiyecek türlerini öğrenmek istiyordum. Ama getirilenlere şöyle bir göz atmakla yetindim. Kafam küresel aygıtta takılı kalmıştı."

"Aygıt Işın'ın gelmesinden tedirginlik duymamışa benziyordu. Hiç kımıldamadı. Işın da küreyi görmemiş gibiydi. Elimle göstererek hemen bu aygıt üstüne bilgi istedim. Gözlerini bile kaldırmaya gerek duymadan gülerek":

"Uzun zaman..." dedi.

"Gökyüzünü gösterdim ve sordum:

"Oradan mı?"

"Işın dingın ve heyecansızdı:

"Evet."

"Göster bana nasıl geldiler?" dedim.

"Gülümsedi. Gözlerinde, artık tanışık olduğum o pembe ayla belirdi. Pembe bir sis bana doğru yöneldi. Yıkılmış ağaçlar ve dev gibi, kocaman bir huni gördüm. Derin ve dumanlı... Birbiri ardınca üç küre çıktı huniden. Yavaş yavaş sallanarak yanmış ağaçların üstünde yükselmeye başladılar.

"Pembe ayla söndü. Her zamanki gülümsemesiyle Işın:

"Uzun zaman..." dedi.

Demek doğru düşünmüştüm. Başka bir gezegenden gelmişti bu aygıt. Ama yapısı nasıldı? Bunu bildiğim yoktu. Bir çözülemez gizdi. Küre bir daha aşağıya inmedi hiç. Hep yukarıda asılı kaldı.

"Yavaş yavaş alıştım ona. Ama kafamı kaldırıp baktığımda evrenin bir köşesinde başka bir uygarlık olduğunu düşünmemezlik edemiyordum. Sonsuz evren gizlerle doluydu. En şaşırtıcı en düşsel buluşlar henüz yapılmamıştı. İnsanlığı bekliyordu."

Lanskoy sordu:

"Küreyi Dünya'ya getiremez miydiniz?"

Tessem söze karıştı:

"Sorunuz Çevtsov'a ulaşmadan önce yayın kesilecek. Okean şimdiden çok uzaklaştı Dünya'dan. Ama ben yanıtlayayım: Küreye dokunmaya çalışmak tehlikelidir. Direnebilir. Ama özellikle şu önemli; Geziye nasıl dayanabilir bu aygıt? Belki de uzay gemisi için bir yıkım olabilirdi. Bunların hiç biri bilinmiyordu. Ama şimdiki bilimsel gezi bu kürelerle çok yakından ilgilenecek."

Çevtsov konuşuyordu:

"Bir gün hava kararırken uzaktan bir türkü duydum. Temiz, pırıl pırıl bir müzik. Taşların arasından yeni fışkırmış bir dağ suyu gibi, ya da Grieg'in Solweig türküsü gibi... Erenler çağırıyordu. Uzay gemisinden dışarı çıktım. Merdivenin basamağına oturdum. Alacakaranlıkta gri bir renk alan küre yukarıda yavaş yavaş kımıldıyordu. Küçük Sirius, spiral ağaçların üstünde parlıyordu. Ağaçların kocaman gövdeleri, esneyip uzamış selvilere benzeyen bir görünüm almıştı. Bu güneş batışının, bu ağaçların ve uzaktan gelen bu türkünün etkisiyle neden Dünya'dan ayrıldığımı düşünüp üzülesim geliyordu. Evet, daha soğuk, daha güçlü, daha saygın varlıklarla karşılaşmayı düşlemiştim. Evet, burada göz alıcı kristal saraylar bulamamıştım. Gezegen'in düşünen yaratıklarının uçan bireysel araçları yoktu. Belki de şimdiden başka uzay gemileri kristal saraylı gezegenleri bulmuşlardı. Her şeye karşın seviyordum bu dünyayı... Onu ilk ben bulduğum için değil, orada çok şeyler öğrendiğim için. Eskiden insan tanrıları kendine benzer yaratıyor-

du. Eli kolu, başı gözü vardı tanrıların. İnsanlar gibi sevişiyor, çocukları oluyordu. Sonraları diğer gezegenleri kendisine benzer düşünen varlıklarla doldurmaya başladı insanoğlu. Bu saf inançlardan kurtulmuştum. Erenler'e rastladıktan sonra şu sonuca vardım: Evrende sonsuzca değişiklikler vardı."

"Onlar... Erenler, insanı anlıyabilir miydi? Hiç durmayan, sürekli ileriye giden dünyamız onlara çok yabancı gelmez miydi?"

"Erenler'den birçok şeyi sakladığımı burada söylemeliyim. Daha doğrusu sakladığımı sanıyordum. Çünkü Işın, kuşkusuz düşüncelerimi okuyordu."

"İnsanlar üstüne az konuşmak, Erenler'in yaşamı üstüne çok şey öğrenmek istiyordum. Bu iki ayrı dünyanın birbirini anlaması çok karmaşık bir işti. Onların görüş açısından kendi yaşamınızı bir düşünmeye çalışın. Yaşlı bir meşe ağacı düşünebilse ve kendi yaşamını insanınkiyle karşılaştırabilseydi sanırım Erenler'le aynı sonuca varırdı. Bir ağacın yaşamı dingin, sessiz, soylu ve temizdir. Bir insanın yaşamından çok daha uzundur. Bazı ağaçlar binlerce yıl yaşarlar. Acı ve keder bilmezler. Ama hangi insan binlerce yıllık bölge bir yaşamı kendi kısa varlığından üstün tutabilir?"

"Yine de Erenler'i ağaçlarla karşılaştırmak doğru değil. Onlar daha çok olağanüstü bir makine. Uzun süreden beri, ama sonsuza dek değil..."

"Neler söylüyorum! Bir insanın Erenler'i anlaması bu kadar kolay mı? Birçok şeyi bugün bile anla-

mamışsam bunda şaşılacak hiçbir şey göremiyorum. Örneğin Erenler'in toplumsal yapılarını aydınlığa çıkaramamıştım. Yaşlılar yönetiyor gibiydi. Gerçekte 'yönetiyor' sözcüğünün burada kullanılmaması gerekir. Bazı kararların alınması gerektiğinde yaşlıların düşüncelerine başvuruluyordu. Işın'ın açıklamalarından daha da fazlasını anlayamamıştım. Sonra, gezegende kaç Eren vardı, bunu da bir türlü öğrenememiştim. Burada yaşayan hiçbir hayvanı yakından görememiştim. Yalnız bir seferinde göklerin çok yükseğinde hemen hemen belirsiz uzaklıklarda, yırtıcı bir kuşun uçtuğunu gördüm."

"Kuğu kuşlarına benzediğini sanıyorum. Bu gezegen gerçekten onu didik didik edecek araştırıcılarını bekliyordu."

"Uzaklardan bazan inip bazan yükselerek gelen türküyü duyuyordum. Bana öyle geldi ki birçok şeyle anlaşmaları olanaksız olan dünyalar türkülerde anlaşıp birleşebiliyorlar. Müziği herkes duyuyor. Bir yerde okumuştum: Gelişmiş uzay gemilerini yapabilen varlıkların kötü olamayacağını söylüyordu. Şimdi şu türküyü dinlerken benzer bir yargıya vardım: Türkü besteleyenler ve söyleyenler kötü olamazlardı."

"Merdivenin en alt basamağına oturmuş düşünüyordub İnsanlar ve Erenler en sonunda tümüyle anlaşacaklardı. Anlaşacaklardı ama bu ne birinin uzay gemileri olduğundan ne de ötekinin düşünceleri aktarma ve hastalıkları sağaltma özelliklerinden ötürü olacaktı. Evrenin iki ayrı köşesinde yaşayan bu iki değişik türün her ikisi de yaşamayı ve güzellikleri

seviyor ve yaşamı güzelliklerde biçimliyorlardı."

"Türkünün uyandırdığı bu düşüncelere dalmıştım: Gecenin geldiğini hiç duymamışım bile. En güzel, en doğal yıldızlı gecelerden biriydi. Geldiğimden beri ilk kez böylesini görüyordum. Belki de türküler bu yüzden çağrılıyordu."

"İnce bir ay yavaş yavaş ağaçların ardından yükseliyordu. Gökyüzü bizim dünyamızdan görülenden çok değişikti. Yıldız takımları değişmişti. Yüzbinlerce yıldır insanoğlunun düşlerine giren burçların* hiçbiri yoktu: İkizler, Akrep, Aslan... Sonra ünlü Büyük Ayı, Küçük Ayı Takımyıldızı ile Orion** takımyıldızları da ortada yoktu. Uzun arayışlardan sonra biçimi değişmiş olarak Yediyıldız'ı*** bulabildim."

"Uzayda uzun yolculuklar yapmış her astronot yıldız kümelerinin değiştiğini bilir. Ama ilk kez bir başka

---

* Bürç : Dünya Güneş'in çevresinde dönerken Güneş bir yıl içinde değişik aylarda değişik yıldız takımlarının doğrultusunda görülür. Bunlara ayların burçları denir. (Ş.G.)

** Orion : Güney Yarım küresinde görülebilen parlak bir yıldız takımı. (Ş.G.)

*** Yediyıldız (Pleiad) : Eski Yunan söylencesine göre Atlas'ın yedi kızı babalarının çektiği acıya dayanamayıp kendi kendilerini öldürürler. Çünkü babaları Atlas, devlerin Allahlara karşı giriştiği kaygıda devlerin yanında olmuştur. Allahlar da ceza olarak Atlas'a sonsuza dek gök küresini omuzunda taşıma görevini yüklemişlerdir. Atlas'ın ölen bu yedi kızı yedi parlak yıldıza dönüşür. Birbirlerine sarılmış olarak kuzey yarım kürenin göğüne yerleşirler. Bu yıldız takımı, ozanları çok etkilemiştir. Mısır'da II. Ptoleme (M.Ö. 309-246) döneminde yaşayan ve "Yedi Yıldız" adını alan bir ozan grubu vardır. Bizde de "Yedi Meşaleciler" adlarını Fransız "Yedi Yıldız" ozanlarına öykünerek almışlardır. (Ş.G.)

gezegen üstünde bizim göğümüzün nasıl yalnızca bize özgü olduğunu duyuyordum. Gördüğüm yıldızlar bana öyle yabancıydı ki!"

"Eski insanlar uzun zaman gökyüzünü tek bir noktadan, Dünya'dan bakarak incelemişler. Ne çok uzak görünmüştür şu yıldızlar. Milyonlarca insan kuzey yarımkürenin göğünde Büyük Köpek takımyıldızını izlemiştir. "Göğün bu karanlık derinlerine gidilmesini olanaksız sanarak." Ama şimdi ben bu takımyıldızı görmüyorum gökyüzünde ve şaşmıyorum da buna. Üstünde bulunduğum gezegenin bağlı olduğu Sirius, Büyük Köpek'in bir yıldızı. Gökbilimciler Sirius'a 'Büyük Köpeğin Alfa'sı' adını verirler. 'Büyük Köpek'in içine girmişim. Onu artık nasıl görebilirim?"

"Bilmem hangi güç beni bu türküye doğru çekiyordu. Uzay gemisinin bulunduğu boş alandan ormana doğru yavaşça yürümeye başladım. Spiral ağaçlardan birinin dibinde durdum. Gece olduğundan ağacın gövdesi yükselmişti. Her taraf sessizdi. Yalnızca uzun yaprakları azıcık hışırdatan yelin sesi duyuluyordu. Dallar da açılmış hemen hemen dikleşmişti. Erenler'in temiz, pırıl pırıl türküsü daha güçlü geliyordu. Yanlış yolda değildim, yaklaşıyordum türküye."

"Bulutlar ayı örttü ve derin bir karanlık ortalığı kapladı. İçgüdüsel olarak ağaca tutundum. Birden gövdeyi çevreleyen kabuğun ışıklı olduğunu gördüm. Kırmızımtırak bir ışık yayıyordu. Diğer ağaçlara baktım. Hepsi zayıf ışıklar veriyordu. Görünüşe göre burada da büyük ısı ve ışınım değişmelerine karşı bir savunma vardı. Ağaç gövdesi gündüz ışınımları emiyor, ka-

ranlık bastığında geri yayıyordu."

"Zayıf fosforlu ışıklarla donanmış ormana daldım. Yolumu görebilmek için ağaç gövdelerinden yayılan ışıklar yetmiyordu. Ama yerlerden de ışık yayıldığını gördüm. Yosunlardan gelmeliydi. Gündüz dikkat etmemiştim. Şimdi bastığım yerlerde kara kara ayak izlerim yeşil-sarı renkli orman tabanı üstüne belli oluyordu. 'Geri dönerken yolumu bulmak için bana bir güvencedir bunlar,' diye düşündüm."

"Erenler türkü çağırıyorlardı. Onların dikkatini çekmemek için hiç gürültü yapmamaya özenerek yaklaşmaya çalışıyordum. Şunun şurasında çağrılı olmayan bir konuk durumundaydım. Ağaçtan ağaca kayarak Erenler'e yaklaşıyordum. Bir yerde çok sık çit gibi leylaklara rastladım. Geniş ve parlak renkli yaprakları birbirine geçmişti. Otuz adım sonra mentol kokan mavi renkli başka bir ağaç türünün oluşturduğu bir çiti atlamak zorunda kaldım. Sonunda geniş bir düzlüğe ulaştım. Ortada türküyü söyleyen oturuyordu. 'Söyleyen' diyorum, çünkü düzlükte başka eren yoktu. Elli metre kadar uzağımda bir büyük taşın üstüne oturmuştu. Kırmızı ışıklar salan bir yağmurluğa sarınmıştı. Önce, yalnız olduğuna inanamadım. Çevrede başka Erenler aradım..."

"Her zaman aynı yanılma. Bu gezegende bizim dünyamıza özgü kavram ve ölçüleri kesin olarak bırakmak gerekirdi. Evet, Dünya'mızda bu türküyü böylesine söyleyebilmek için bir koro, bir orkestra gerekirdi. Daha doğrusu en iyi bir koro ve birinci sınıf bir orkestra... Burada herkes orkestra ve koronun işlevini tek başına

yapabiliyordu."

"Erenlerin türküsü ne diyordu? Bilmiyorum. Ama gitgide daha acılı oluyordu. Hayır 'acılı' sözcüğü doğru değil... Bir tür umutsuzluk. Sınırsız bir umutsuzluk. Öyle uzun süren bir umutsuzluk ki ikinci bir doğa olmuş sanki onlarda..."

"Hiç kımıldamadan dinledim. Gürültü yapmaktan korkuyordum. Işıklı yapraklar yellerle küçük küçük sesler çıkarıyordu. Göğe ağan bu yabancı türkü bende garip duygular uyandırıyordu."

"Eren hiç kımıldamadan oturuyordu. Dikkatle bakınca kendi kendine bir ölçüye göre sallandığını anladım. Daha şaşırtıcı bir şey: O da bir ışık yayıyordu. Sert bir yel yağmurluğunu üstünden alınca gövdesinin hafif turuncu ışıklarla pırıldadığını gördüm."

"Uzaklardan boğulmuş bir diş gıcırtısına benzeyen bir haykırış geldi. Ama Eren, hiç kesmeden melankolik türküsünü çağırıyordu. Bir rahatsızlık duydum. Gemiye döndüm."

"Dönüşüm de türkü izledi beni. Hemen yakında oluşacak felaketi düşünüyordum. Çok garip. Bu fosfor ışıklı ormandan dönerken bu felaketin ne olduğunu anlamıştım. Türkünün genel anlamını mı kavramıştım. Bilmiyorum ama artık felaketin türünü tahmin edebiliyordum. Uzay gemisinin merdivenlerini üzüntülü, derin düşüncelerle çıktım. Erenler neden bu felaketi önceden hissetmişlerdi, bunu da biliyordum. Doğrusunu söylemek gerekirse bir önsezi değildi bu. Dünyamızda hayvanlar yaklaşan bir yer sarsıntısını ya da su baskınını

nasıl önceden bilirler. Kazandıkları bir içgüdü onlara felaketi önceden haber verir. Ama burada felaket çok başka türlü. Dünyamızdakilerle karşılaştırılamayacak kadar büyük. Çünkü gezegenin yörüngesinin değişmesi söz konusuydu. Burada yaşayan varlıklar bu tür değişiklikleri önceden bilen bir içgüdü geliştirmişlerdi."

"Çift yıldız sisteminde bir gezegenin yörüngesi çok karmaşık bir eğridir. Sirius'un çevresinde ise durum çok daha karmaşıktı. Çok büyük kütleli iki gezegeni daha vardı Sirius'un. Erenler'in yaşadığı gezegen böylece dört ayrı kütlenin birden çekimine uğruyordu; iki yıldız, iki büyük gezegen."

"Şimdi bir lambanın çevresinde dönen pervaneyi düşünün. Böcek döner, batar çıkar, kanat çırpar, ama hiçbir zaman lambadan çok fazla uzaklaşmaz, çevresinde bir daire ya da elips çizer. Gezegen için de durum aynı... Karmaşık bir yörünge çizen gezegen iki güneşinden çok fazla uzaklaşmamıştır. On binlerce, belki de yüz binlerce yıldır... Bu böylece sürüp giderken dört gün cisminin çekim güçleri öyle bir birleşme gösterecekti ki yörünge artık tümüyle değişecekti. Lambanın çevresinde dönen böcek nasıl bir anda vınlayıp karanlıklarda yiterse gezegen de birdenbire evrenin karanlık ve soğuk boşluğuna akıp gidecekti. Bu benzetmeyi çok da uygun görmemek gerek. Gezegen 'akıp gitmeyecek', yalnızca yörüngesi uzayacaktı. Kocaman dar uzun bir elips olacaktı yörünge... Dünyamız Güneş'in çevresinde bir yılda döner. Bu gezegen ise yüz otuz yılda Sirius'un çevresini dolaşabilmektedir. Yörünge uzayınca bu yüz otuz yılın kırk yılında çok soğuk bir ikli-

me girilmektedir. Bütün gezegende bizim kutup bölgelerinin soğuğuna benzer bir iklim başlayacaktır. Bu bilgileri uzay gemisinin salonuna girip o zamana kadar toplanan verileri elektronik makinada işledikten sonra elde ettim. Dört saat sürdü işlem."

"...Büyük Sirius göğün ortasında parlıyordu. Işıklı orman, Erenler'in türküsü,... ve önceki gece gördüğüm bütün şeyler olağanüstü bir düş gibiydi. Gezegenin ve Erenler'in yazgısı için elektronik makinayla birlikte çalışıyorduk. Her şey soğumanın ne zaman olacağının saptanmasına bağlıydı. Bu olayın nasıl önleneceği belliydi. Ama benim gücümü aşardı, bunu iyi biliyordum. Böylesi bir olayın önlenmesi için gereken kuramsal bilgi ve tekniğe Dünyamız ulaşmıştı. Yeni bir şeyler bulmaya gerek yoktu. Ama tek başına bir insan ne yapabilirdi ki?"

"Elektronik makinanın yanıtını bekliyordum. Kaç yıl sonra başlıyacaktı soğuk? Bu yalnızca bir sayı değildi. Her şey buna bağlıydı. Eğer 'Yirmi yıl' derse, Dünya'dan kurtarıcı insanların buraya gelebilmesi için zaman var demekti. Eğer 'İki yıl' derse... Tek başına bir insan evrensel bir felaketi önleyebilir miydi?"

"Sabırsızlıktan ve daha açık konuşmak gerekirse korkudan titriyordum. Kendim için değil. Benim açımdan bir tehlike yoktu. Ama Erenler'in soğuktan yok olması düşüncesi aklımı başımdan alıyordu. Çabuk toparlandım. Yanlış seçilmiş bir sorunla kendimi sınırlandırıp şartlandırdığımı anladım. Elbet bu koşullarda tek bir insanın yapacağı bir şey yoktu. Felaketi önleyecek olanaklar elimde değildi. Ama ben bütün insanlığın

bilgi birikimiyle birlikteydim. Doğal olarak belleğim bu birikimin ancak çok az bir bölümünü tutuyordu ama geri kalanlar kitaplarda, manyetik bantlarda, mikrofilmlerde kayıtlıydı. Gereken tüm bilgileri nerede bulabileceğimi biliyordum."

"Makina gözlem verileri üzerinde çalışıp duruyordu. Ben de en kötü durumları düşünerek somut hangi olay ve sorunlarla karşılaşabileceğimi öngörmeye ve bunlara çözüm yolları bulmaya çalışıyordum."

"Önce soğumanın nasıl önlenebileceğini çözmem gerekiyordu."

"Silisyum reaksiyonu"nu mutlaka duymuşsunuzdur. Eğer dünyanın bir yerinde bir zincirleme çekirdek tepkimesi başlarsa bu tepkime silisyum olan her yere yayılır. Bunun için küçük bir toprak parçasını, bir mercimek büyüklüğündeki toprağı ateşlemek yeter. Yangın yavaş yavaş ama durdurulamaz bir biçimde hem yerin derinliklerine uzanıp hem de tüm yüzeyde genişler. Yer kabuğunu yer bitirir, çölleri, dağları kaplar, okyanusların dibini yakar. Silis yangınını hiçbir şey önleyemez. Tüm Dünya'yı dolaşır, başladığı yere gelir. Eskiden bu buluş silahların sınırlandırılması için büyük devletler üstünde güçlü bir baskı aracı olmuştu. Ama şimdi silisyum tepkimesi pratik olarak kullanılmaktadır. Hem de birçok kez. Kullanım evrende olduğundan uzmanlar dışında kimse pek bilmemektedir. Profesör Yurigin Junon, bir gök cismi üstünde bu reaksiyonu ilk gerçekleştiren kimse oldu. Yüz doksan kilometre çapındaki bu gök cismi on bir ay süreyle yandı. Birkaç yıl sonra Serro ve Frantini, Satürn'ün bir uydusu olan Hipe-

rion'da aynı deneyi yinelemeye çalıştılar. Bir hesap yanlışlığından dolayı tam bir başarı gösteremediler. Sonunda Sizrantsev ve Valetski, Eridan yıldız kümesindeki Epsilon yıldızının tek gezegeninin iklimini silisyum tepkimesi ile değiştirmek istedi. İzlanda Adasının iklimine benziyordu bu gezegenin iklimi. Sizrantsev ve Valetski gezegenin çevresinde dönen uyduda bir silisyum tepkimesi başlatarak buradan yayılacak ısıyla gezegenin iklimini yumuşatmak istediler. Silisyum yanmasının uyduda bin beş yüz yıl süreceğini hesapladılar.

"Aynı yöntem burada da işe yarardı. Doğal olarak, olay göründüğü kadar basit değildi. Gezegen üstünde değişik iklim kuşakları oluşacaktı. Mevsimler görünecekti. Özellikle yazın Sirius Yıldızı ile uydunun ısısı birleşince dayanılmaz bir sıcaklık yaratmaları beklenebilirdi."

"Silisyum reaksiyonunu başlatabilmek için gereken en önemli şey gök cisminin katmanlarını çok iyi incelemektir. Uydularda silisyum genellikle çok dengesiz bir biçimde dağılır. Özellikle derinlere inildikçe bu dengesizlik artar. Yakılacak silisyum yataklarının niteliğinin ve dağılımının çok ince araştırmalarla ortaya çıkarılması gerekir. Yanlışlar, yangının sönmesine, ya da çok hızlı, çok güçlü yayılmasına neden olabilir. Yeraltı katmanlarını yapısını incelemek benim için üstesinden gelinemeyecek bir engel oluşturuyordu. Başka amaçlı araştırma araçlarıyla bir tek kişi ne yapabilirdi?"

"Ama, az önce dediğim gibi bu türlü düşünme sorunu yanlış koymaktan doğuyordu. Bu durumlarda eli-

mizde olmayanı değil, olanı göz önüne getirmek gerekir. Elbet elimde bazı olanaklar vardı. Kapıcığa yönelerek düşünmeye başladım. Serin bir yel ormanın üstündeki yüklü bulutları kovdu. Beyaz küre geminin üstünde sallanıyordu. Bulutların arasından, Büyük Sirius zaman zaman görünüyordu. Ne zaman ışıkları ortalığa yayılsa ağaçlar kızarıyor, sıkışıp küçülüyor ve toprağa vidalanır gibi döne döne boyları kısalıyordu. Sonra bulutlar yeniden geliyor, ağaç gövdeleri kalkıyor. Yeşilmavi bir renk alan dallar ve yapraklar uzanıp çevreye doğru açılıyor, orman sanki geniş bir nefes alıyordu."

"Bu gezegen kendi yaşamını yaşıyordu. Ne benimle, ne benim düşüncelerimle ilgilendiği yoktu. Birdenbire bana öyle geldi ki büyüleyici renk oyunlarıyla bu şaşırtıcı gezegen sonsuza dek sürecek ve hiç yıkılmayacaktı. Çok yakındaki felaket elektronik şimdi de korkusuz bir kötü kalplilikle bu gezegene kalan zamanın ne kadar olduğunu hesaplıyordu. Oysa bana göre renklerle böylesine güzel olmayan ağaçlar hiç ölmeyecek, her zaman işte şu ormanda gökyüzüne binbir renk salıp duracaklardı. O gece, o türkülü gece ormandan gelirken kafam felaketle öylesine doluydu ki bu ağaçlardan bir dal, bir yaprak koparıp alamadım.

On dakika sonra salona çıktım. Makina hesaplarını bitirmiş, o gıcırktılı sesiyle durmadan yineliyordu:

"Yirmi beş yıl... Yirmi beş yıl..."

Soğuma çeyrek yüzyıldan daha önce olmayacaktı. Omuzumdan bir dağ kalktı. Bu deyim bile burada az. Bütün bir gezegenin yükünden kurtuldum.

"O gün ilk olarak öğle yemeğimi müzik eşliğinde yedim. İnsanları ve yıldızları düşünüyordum. Güneş sisteminde Mars Gezegenine bir yapma atmosfer vereli çok olmuştu. Neptün'e yapma bir güneş verecektik. Güneşimize çok uzak olduğundan yeter derecede ısınamıyordu. Ama bunlar daha ilk adımlardı. Artık yalnız buluş çağı yaşanmıyordu. Evreni değiştirme çağı da başlamıştı. Artık insanlar evreni yalnızca gezgin ya da yeni yerler bulucu olarak değil yapıcı olarak dolaşıyorlardı.

"Seksen dokuz yeni gezegen bulunmuştu. Ben, doksanıncının üstündeydim. Her gezegenin değiştirilmesi gerekiyordu. Bir gün gelecek yıldızların çekirdeğindeki tepkimeleri yönlendirecek ve gezegenlerin yörüngelerini isteğimize göre saptayacaktık. Ama şimdiden birçok şeyin yapılması gündemdeydi. İşte doksanıncı gezegenin üstünde, yani benim bulduğum şu gezegenin üstünde, küçük bir yıldızın parlaması gerekiyordu. Ancak o yolla, bu gezegen donmaktan kurtulabilirdi. Evet bu yıldız kısa sürede sönecekti. Gökte ancak birkaç yüzyıl parlayabilecekti. Silisyum yangını ilk belirlemelere göre bu kadar dayanabilirdi. Ama o zamana kadar da insanoğlu mutlaka başka bir yol bulurdu. Buna öylesine inanıyordum ki.

"...Kristal müzik aygıtı Liszt'in den bir parça çalıyordu. Adını şimdi anımsamıyorum. Doksanıncı gezegen insanoğlunun değildi. Uydunun toprak altı katmanlarının araştırılmasından daha da karmaşık bir sorun! Bu gezegen, Erenler'in gezegeniydi, onları soğuktan kurtarmak bir ölçüde zor bir sorundu. Ama asıl zorluk onları kendilerinden kurtarmaktı. Kendi durgunluklarını, eylemsiz-

liklerini yenmek gerekiyordu. Bir zamanlar kendilerine gururla taktıkları 'Gerçeğin Özüne Erenler' adına gerçekten değen varlıklar olmalarını sağlamak gerekirdi. Ama bizim bu karışmalarımız üstüne ne düşünürlerdi? Bu soruyu hiçbir elektronik makina yanıtlayamazdı."

"Erenler, insanları tanımıyorlardı. Üç boyutlu film insanı ve onun tarihini anlatabilme konusunda pek de yararlı olamamıştı. Bu film daha çok son beş yüzyılın tarihini gösteriyordu. İnsanlar için beş yüz yıl önemli bir zamandı. Ama Erenler için ne anlama gelirdi? Onlar ortalama dört yüz yıl yaşıyorlardı. Aralarından çoğu beş yüz yılı, altı yüz yılı geçiyordu. Işın, benim üç boyutlu filmime bakarak tarihsel bir görüş elde edemezdi. Onun için Bruno'ya işkence eden engizisyoncularla benim kuşağımın insanları çağdaştılar."

"Bu filmi göstererek insanlığın tarihini anlatmak istemiştim. Sonuç bambaşka oldu. Şimdi bu alanda hiçbir şeyin kolay olmadığını biliyorum. Hiçbir üç boyutlu film insanlığın tarihini bir çırpıda öğretemezdi. Sözlü açıklamalarım da istediğim etkinlikte olamıyordu. Sözlerimden Işın hangi anlamları çıkarıyordu, nasıl anlıyordu, bunu bilmek çok zordu belki de olanaksızdı."

"Onlara insanı anlatmak için bulduğum birçok çözümü bir yana bıraktım. Sonunda bu çözümlerden biri, bana hem tehlikeli hem de denemeye değer görüldü. Hatta bunun vazgeçilemez bir çözüm olduğunu gördüm. Bu çözümün beni heveslendiren teknik bir yönü de vardı. Soylu bir çözümdü. Bu güne dek Işın'a tarihimizin her yanını, insanın bildiğim tüm özelliklerini

söylemiş değildim. İnsanlık tarihinin lekelerinden utandığım için değil. Ne kadar çabuk ilerlersek yolumuz insanoğlunun büyüklüğü ve başarılarıyla doluyordu. Ama Erenler'in beni yanlış anlamasından korkuyordum."

"Biliyorsunuz Erenler'in çok yetkin bir bellekleri var. Işın, benden öğrendiği her şeyi en ince ayrıntılarına varıncaya kadar diğer Erenler'e aktarıyordu. Bu konuda en küçük kuşkum yoktu. Ama Erenler'in beyni başka bir özellikle de insanlardan ayrılıyordu. Kavrama, algılama hızları insanla karşılaştırılamayacak kadar yüksek düzeylerdeydi. Bu özelliklerine güveniyor, planımı bu özelliklerine dayandırıyordum. Işın, insan usunun alamayacağı kadar çok şey öğrenmedikçe insanlar üstüne bir görüş elde edemezdi. Ona insanlığın bütün çağlar boyunca ortaya koyduğu yazını okumalıydım. "

"Kitaplar, insanlığın bilinci, aynası ve ruhudur. Elektronik makinanın okuyucusu, mikrofilm belgeliğindeki binlerce kitabı çok büyük bir hızla Işın'a okuyabilirdi. Birkaç gün içinde Eren, insan üstüne tüm bilgileri edinmiş olacaktı."

"Kuramsal olarak düşünce karşı konulamaz bir güçteydi. Işın, kitapların özünü ya da güzelliğini kavrayacak düzeyde dilimizi biliyordu. İyi seçilmiş çok sayıda kitap her türlü yanlış anlamayı önleyecekti. Işın'ın okuma hızını kendisine göre ayarlayabileceğini de düşündüm. Aygıtın düzenini ve ayarlanmasını öğretmek zor olmazdı."

"Bütün bu teknik ayrıntılar beni uzun zaman büyü-

ledi. Çözümün inceliği asıl önemli olan şeyi unutturmuştu bana. Ama iş kitap seçimine gelince zorlandım. Mikrofilm listelerini karıştırırken asıl önemli zorluk su yüzüne çıktı. Shakespeare'in "Titus"unu aldım ve on dört cinayet, otuz üç ceset, üç kesilmiş el, bir kesilmiş dil... Bu bir tek yapıt Erenler'in bütün tarihi boyunca yaptıkları öldürmelerden, asmalardan, kesmelerden daha çok öldürme, asma, kesme içeriyordu. Kitaplarımız, uzun zaman insanlık tarihine, insanlara yoldaş olmuş kötülüklerden söz ediyordu, savaşlar, baskı, zulüm, kırım, bilgisizlik, tutuculuk. Bütün bu geçmişi Erenler'in mahkemesine çıkarmaya gerek var mıydı? Bütün bunların çok geçmiş zamanlarda kaldığını anlayabilecekler miydi? Dört beş yüzyıl onlar için neydi ki? Evet, kitapları okutmalı mıydım?"

"Belki de bu sorunu yanıtlayamayacaktım. Ama birden "Ve Çeliğe Su Veridi"nin bulunduğu mikrofilm karşıma çıktı. Bu kitapta da diğerleri kadar, belki de daha çok acı vardı. Ama güzel olan, iyi, doğru ve ışıklı olan kazanıyordu sonunda. Kafamdan bir düşünce geçti: Eğer Erenler güzelliği ve insanın büyüklüğünü anlamazlarsa varsın anlamasınlar! İnsanın tarihini güzelleştirmek, pembeye boyayıp sunmak anlamsız. Işın, her şeyi olduğu gibi öğrenmeli. Kitaplar yalnızca kötülükten söz etmez, kötülüğü betimlemez. Onu yargılar ve mahkum da eder. Kuşkusuz dünyada kötülüğün egemen olduğu dönemlerle aramızda ancak bir buçuk yüzyıllık bir zaman var. Kuşkusuz bütün kötülükler henüz ortadan kalkmadı. Ama yüzyıldan beri alınan yol o kadar büyük ki kimse bu yolun gerçek değerini anlamaz-

lık edemez."

"Mikrofilmleri çıkarmaya başladım. İnsanlığı olduğundan daha iyi gösteren kitaplar aramıyordum artık. Faust'a bakın. Neler çekiyor? Ne çok aldanıyor, kötülükler de yapıyor? Ama her şeyin sonunda şunu diyebiliyor: 'Kendimi bütünüyle şu düşünceye verdim: Ancak bilgeler özgürlüğe hak kazanır. Yaşam boyu bilgelik her gün yeniden ele geçirilmelidir.'"

"Yaşlı Faust bataklıkları kurutuyor, bentler yapıyordu. Ne denli korkusuz olursa olsun yakın bir felaket karşısında ellerini kavuşturup beklemiyordu o. Her birimizin içinde bir parça Faust vardı."

"Erenler bana şunu söyleyebilirler: 'Bize iyilik etmek istediğinizi söylüyorsunuz. Siz insanlar? Kimsiniz siz? Yüzyıl önce -yüzyıl önce bile değil!- iki büyük doğu kentini yeni bulduğunuz bir silahla yıkmıştınız. On yıl önceye kadar en üstün değer ve güçlerinizi, silahların daha iyi öldürebilmesi üstüne araştırmalarda harcıyordunuz. Siz hepiniz Dünyanızda geçmiş olaylardan da sorumlusunuz. Sizin tümünüz, sizin babalarınız, analarınız yaptı onları, başkaları değil'. Bütün bunları şöyle yanıtlardım. "Biz çok sert deneylerden geçtik. Ama tam da bu yüzden eskiye dönemeyiz. Eskinin koşullarını yeniden yaşamak istemeyiz. Silisyum tepkimesi de önce bir silahtı. Şimdi ısı, ışık ve yaşam veriyor. İyi, insanla birlikte doğdu. Ama onu ezip tutsak ettiler. Arık o geri dönülmez biçimde ve sonsuza dek kurtulmuştur. Bu kadar acı çekmiş bir tür olarak başkalarına yardım elini uzatmanın sorumlu ayrıcalığın bizim yüklenmemiz doğal değil mi?"

"Evet, hepimiz gezegenimizde geçmiş bütün olaylardan sorumluyuz. Eskiden dünyamız yeryüzü ile sınırlıydı. Dillerimiz çeşitliydi, çeşitli biçimlerde düşünüyor ve yaşıyorduk. Yalnız şimdi kendimizi aynı bir ailenin bireyleri olarak duyuyoruz. Düşünebilen başka varlıklar karşısında bir bütün oluşturduğumuzu anladık. Bu bütünün adı, İnsanlık'tı. Başka varlıklarla karşılaştığımızda her birimiz bütün insanlığın geçmişinden şimdiki durumundan ve geleceğinden sorumlu bulunuyorduk."

"İnsanlar ancak acı, zulüm, sömürü ve aldatmacanın tarihe gömüldüğü bir toplumsal aşamada evrene açılmışlardı. Bu çok önemli ve derin anlamlı bir rastlantıydı. Evrene açılış yalnızca teknik gelişmelerin sonucu olarak görülmemeliydi. Dünyaya egemen olan kötülüğü, aldatmacayı, bir kere ve tam olarak yenip yok etmedikçe evrende, düşünebilen başka varlıklarla ilişki kurabilmek olanaksızdı. Yoksa bu karşılaşma bir felakete dönüşebilirdi. Yeni ve adaletli toplumsal düzenimiz insana yalnızca uzak evrene yolculuklar yapabilmesi için teknik olanaklar vermedi; ona, düşünebilen başka yaratıklarla ilişkiye geçebilecek ahlak dayanaklarını da verdi."

"...O gün Işın oldukça geç geldi. Sabah iki Eren sessizce uzay gemisine çıkmıştı. Çok meraklıydılar. Pilot kabinine bile girdiler. Sonra televizyon ekranı önünde uzun zaman durdular. Onlarla konuşmak istedim. Hiçbir yanıt vermeden, birden gözden kayboldular. Sanki havada çözülüp yok olmuşlardı."

"Serin bir yel esiyor, bulutlar ağaçların sivri uçları

üstünde hızla gidiyordu... Gök gürültüsünün ardından ağır damlalar Güneşten kavrulmuş yere düşmeye başladı. Işın, su damlacıklarıyla parlayan yağmurluğunun altında geldi. Şunu söyleyim: Bu yağmurluklara artık alışmıştım. Geniş yapraklardan yapılmışlardı. Kıyıları bitkisel bir yapıştırıcı ile birleştirilmişti. "

Korktuğumun tam tersine Işın, ona önerdiğim şeyi hemen anladı. aygıtın nasıl çalıştığını gösterdim ve elektronik makinenin kitap okumasını hiç durmadan ne kadar zaman dinleyebileceğini sordum. Yanıtladı:

"Bir gün... Daha da fazla."

"Bu gezegenin bir günü Dünyamızın üç günüydü. Erenlerin dayanıklı olduğunu biliyordum. Ama doğrusunu söyleyim bu düzeyde olduklarını hiç düşünmemiştim."

"Işın bir koltuğa oturdu. Karşısında elektronik makine ve ona bağlı olarak da okuma aygıtı duruyordu. Bir düğmeye bastım. Hiçbir şey duyulmuyordu. Daha doğrusu benim için bir ses yoktu ortalıkta. Okuma aygıtının aldığı büyük hızda seslerin saniyedeki titreşim sayısı öylesine artmıştı ki bütün konuşmalar duyulabilen sınırdan "ses ötesi"ne geçmişti. Bu yüzden benim duyma alanımın dışına çıkılmıştı. Ama Eren okuma hızını daha da arttırdı."

"Pilot kabinine çıktım. Beklemekten başka yapacak bir şeyim yoktu."

Ekranda Çevtsov'un sırtından doğru bir kapı açıldı.

Bir kadın girdi. Çevtsov'a bir kağıt uzattı. Gülümsedi. Lanskoy bu bakışı yakalamıştı.

Tessem sordu:

"Tanıdınız mı onu?"

"Evet... Bu..."

"Evet. Size söylediğim gibi Çevtsov bu kez iyice hazırlıklı büyük bir toplulukla gidiyor. Araştırma Kurulu, Erenle sorununu çok uzun tartıştı. Onlara yardım kararını aldı. Başlangıçta yardım edilmemesi düşüncesi egemendi. Araştırma Kurulu'nun kararı yarın yayınlanacak."

"Ama bu bayan, bu..."

"Evet oydu. Bekledi Çevtsov,'u. Bir başka uzay uçuşuna katılmayı başardı. Çevtsov, Dünya'ya dönünce... Şaşıyorsunuz değil mi nasıl böylesine genç kalmış diye?"

Ekranda kadın dostça bir el sallamasıyla kapıyı çekti ve gitti.

"Yıldızlar Arası İletişim Merkezi'nden uzaya yapılan yayın kesildi. Şimdi yalnızca bize gelen yayınları alabiliriz,' dedi Tessem.

Lanskoy düşünceliydi:

"Onu başka türlü düşünüyordum. Gerçi hemen hemen hiç değişmemiş. Hem aynı hem aynı değil. Yüzü Raphael'in Meryem Anası gibi temiz ve güzel. Ama gözler... Şeytanın gözleri."

Mühendis gülmeye başladı:

"Gözlerin derin göl görünmez dibi. Buna inandın

mı? Kimse bir kadını sevgilisi kadar kötü tanıyamaz. Çevtsov'un sevgilisi üstüne söylediklerine nasıl inanırsın?" dedi.

"Karşılıtlık şaşırtıcı," dedi Lanskoy. "Bu noktada yontu sanatı güçsüz. Gözleri anlatamayız."

"Ruhu anlatabilirsiniz," diye yanıtladı Tessem. "Yüzünün anlamını gördünüz. Onu anlatacak gücünüz var. Onu verebilirsiniz."

"Biraz önce İletişim Merkezi'nin yalnızca alabileceğinden söz ediyordunuz," dedi Lanskoy.

Tessem kahkahayı koyverdi:

"Alsas şarabından kaldı," dedi. "Keşke Çevtsov konuştuklarımızı duysaydı. Kadınların sağlığına içelim. Anımsıyor musunuz. *Beni çağır... Beni çağır...* Bu seslenişleri duymadan Dünya'yı bırakıp uzayın karanlığına dalmak zor olurdu."

"İletişim gittikçe zorlaşıyor," diye girdi Çevtsov. "Parazitler hızla artmaya başladı. İletişimi sağlamak için çok yüksek enerjiler harcamaya başladık. Şimdi size anlatacak ne kaldı?"

"...Eren aşağıda elektronik makinanın karşısında okunan kitapları dinlerken ben de pilot kabininde bekliyordum. Zaman geçmek bilmiyordu. Üç günün geçeceği yoktu. Birçok kez salona indim. Işın, yüzünde hiçbir anlam belirmeden makinaya bakıyordu. Ama kırmızı gözlerinde kıvılcım demetleri dönüyordu. Bu denli çok

kıvılcım demeti hiç görmemiştim. Ak köpüklerin altında maviliklerin kaybolduğu dalgalı bir denize benziyordu gözleri. Akan kıvılcımlar çarpışıyor çarpışıyor, titreşiyor, gidenlerin yerine bir kat yenileri doğuyordu. Eren'in kayıtsız gibi görünen gülümsemesi altında ne gerilimlerin yattığını anlıyordum."

"Fırtına dineli çok olmuştu. Büyük Sirius göğün tam tepesine çıkmıştı. Sanki sonsuzca kalacak gibiydi orada. Makine dairesine inmiştim. Uyuklayarak bazı bölümlere bakıyordum. Doksan saat sonra Işın'ın yüzünde anlamlar belirdiğini gördüm. Belki de yanılıyordum. Bilmiyorum. Bana öyle geldi ki Işın bazen sevinçli bazan üzüntülü oluyordu. Ama bunlar belli belirsizdi. Yüzünün üstünden gelip geçen bir bulut gibi. Fazla değil."

"Pilot kabinine çıktım. Elektrikli uyku aygıtına bağlandım. Bu dört gün çok yorulmuştum. Ayaklarımın üstünde zor duruyordum."

"Dört saat sonra aygıt beni uyandırdı. Salona indim. Kimse yoktu. Işın gitmişti. Elektronik makina susuyordu."

"Yeniden bir bekleme dönemi başladı. Sonu gelmeyen, yıpratıcı ve kuşkularla dolu. Bilimkurgu yazarları bilinmeyen dünyalara doğru gidenleri bekleyen tehlikeleri anlatırlar. Kum fırtınaları, atom patlamaları, elektrikli merdivenler! Oysa burada Büyük Sirius gökyüzünde pırıl pırıl ve güzeldi. Tatlı bir yel, olağanüstü ağaçları yavaş yavaş sallıyordu. Her şey sakin ve sessizdi. Ama bu sessizlikte ben insanlığın bütün tarihini, bütün insanları 'Gerçeğin Özüne Erenler'in mahkemesine te

ketmiştim. Bütün fırtınalardan ya da bilmem ne tür korkunç hayvanların saldırısından daha çok etkiliyor, heyecanlandırıyordu bu beni. Yeni dünyalara yolculuğu kolay bir biçimde anlatıverenlerden birinin şimdi benim yerimde olmasını nasıl da isterdim. Onlara göre başka dünyalardaki düşünen varlıklarla karşılaşıldığında hemen anlaşma başlar, sohbet edilir ve ayrılınır. İyi iş doğrusu!"

"Zaman geçiyordu. Başka bir gezegende düşünen varlıklara rastlandığında uyulması gereken kuralları saptayan eski derin bilgeliğe hak veriyordum. Erenler'in hiçbiri ortada yoktu. Onların yanıtının 'artık görünmemek' olduğuna yavaş yavaş inanıyordum."

"Akşam oldu. Ufukta Küçük Sirius, Büyüğünün yerini aldı. Sonra o da gözden kayboldu. Ak bir gece başladı. Orada burada ışıklar uçuşuyordu. Bunlar Büyük Sirius'un yakında ufuktan yükseleceğinin belirtileriydi."

"Bekliyordum. Altmış saat daha beklemeye karar vermiştim."

"Yetmiş saat geçti. 'Altı saat daha' dedim. Artık bir düşte olduğu gibi mekanik olarak Poisk'i kalkışa hazırlıyordum. Düşüncelerime, isteklerime gelince... Erenler'i düşünerek traş oluyor ve şakaklarımda kalmış sabunları çıkartmaya çalışıyordum. Çıkmadı sabun. Saçlarımın ağardığını anladım."

"Kendi kendime verdiğim son bekleme süresinin bitimine birkaç saat kalmıştı. Merdivenin basamağına oturmuş bekliyordum. Bembeyaz rengiyle Büyük Siri-

us ormanın üstünden yükseliyordu. Öyle inanılmaz, öyle parlak bir beyaz-mavi ışık saçıyordu ki bu bol enerjinin uzun sürmeyeceği hemen bitip tükeneceğini düşündüm birden. Ama o hep oradaydı. Biteceği yoktu. Gittikçe yükseliyor ve geminin gölgesi gittikçe küçülüyordu. Büyük Sirius'un gözleri kör edici ışıkları altında Beyaz Küre bir güneş gibi parlıyordu. İlginç bir şey farkettim: Kürenin gölgesi yoktu. Bu güne dek de bu olayın bir açıklamasını bulamadım."

"Hava çok ısınmıştı. Kalktım. Turuncu renkli ağaçlara son bir kez baktım. Artık gidecektim buradan. Kapıcığa doğru çıkmaya başladım. Birden arkamdan sakin bir ses duydum:

"Gitme..."

"Işın merdivenin dibinde idi."

"Onu daha önce neden görmedim, bilmiyorum. Belki de arkasında Büyük Sirius vardı buraya gelirken. Ve onu hemen hemen görünmez bir biçimde saydamlaştırmıştı. Yağmurluğunun ek yerleri ancak çok büyük bir dikkat sonucu görülebiliyordu."

"Hızla merdivenden indim. Poisk'in kısa gölgesinin tam da sınırında buluştuk. İkimiz de ayaktaydık, karşı karşıya durmuştuk. Poisk artık Dünya'ya dönecekti. Bir başka uzay gemisi gelecekti, her şey yeniden başlayacak, yeniden ele alınacaktı. Erenler'in başında ki felaketi açıklamam gerekirdi."

"Büyük Sirius göğün en yüksek noktasına yaklaşıyordu. Cehennem gibi olmaya başlamıştı ormanın ortasında durduğumuz açıklık. Işın kırmızı gözleriyle

benim ak gözlerimin içine bakıyordu sonunda..."

Uzay gemisinin küçük gölgesi sınırında durmuşlardı. İki güneşin ısıttığı kara topraktan yakıcı bir hava kalkıyor, garip bir yel gibi dalgalanarak yükseliyordu. Turuncu ağaçlar bu garip yelin etkisiyle dalgalanan bayraklar gibi titreşiyorlardı. Havanın sıcaklığı Çevtsov'un şakaklarını zonklatmaya başlamıştı.

Işın:

"Sen... Gidiyorsun..." dedi.

Çevtsov sarsıldı. Makina gibi yanıtladı:

"Evet."

Sonra sordu:

"Nasıl anladın?"

Eren başını salladı:

"Her şeyi biliyorum... sen gidiyorsun... Başkaları geliyor..."

Gözlerinin pembe aylasında parlak ışıklar, kıvılcımlar çıkmaya başladı. Çevtsov kendi kendini etkileyerek buradan ayrılmak için söylenmeye başladı: "Hadi artık dön, çabuk arkanı dön bin gemiye". Ama bir adım bile atamadı. Düşüncesi yok olmuş gitmişti. Bu kıvılcımlar onu çekiyor, sevgiyle bağlıyordu, kurtulmak olanaksızdı.

Pembe sisler içinde beliren görüntü ona hiç yabancı değildi. Sirius sistemini algılıyordu. İki güneş ve ü ge-

zegen. Gezegenin birinin üstünde bir uydu dolanıyordu. Sonra uydu birden ateşlendi. Çevtsov, kendi öz düşüncelerinin yankısını gördüğünü anladı. Evet bunlar kendi düşünceleriydi: Varsayımları, kuşkuları, hesapları, formülleri, şemaları...

Pembe ayla, Büyük Sirius'un altında gittikçe küçülen uzay gemisinin gölgesi gibi çekilerek küçüldü. Eren, garip bir biçimde gülümsüyordu. Ya da belki Çevtsov böyle görüyordu.

"Ben biliyorum..." dedi Işın.

Çevtsov anlamıştı. Evet Işın biliyordu. Erenler düşünceleri okuyabiliyorlardı. Belki de Işın kendi halkına "Gerçeğin Özüne Erenler" adını koymakta haklıydı.

Uzun süre sessiz durdular. Sıcak bir yel ormandan keskin kokular getiriyordu.

Çevtsov,

"Az", diye yineledi. "Ama uzun süre yaşamayı da öğreneceğiz. Daha yolun başlangıcındayız."

"Hadi git..." dedi Işın. "Seni seyredeceğim."

Çevtsov başıyla evetledi.

"Hadi... Gidiyorum. Ağaçların oraya var. Oradan bak."

Açıkça ortaya koymuyordu ama Işın'ın kendisinden böyle kolayca ayrılıvermesine üzülmemiş değildi. Sonra şöyle düşündü. "İşte yine kendi kavramlarımın ve dünya görüşümün tutsağıyım. Erenler için on yıl nedir ki. Belki hiçbir şey değil. Ya da çok az bir şey."

Eren uzaklaştı ve Büyük Sirius'un ışıkları altında yitti. Çevtsov merdiveni güçlükle tırmandı, çevresine

bir bakındı. Gemi, kara bir toprakla çevriliydi. Beyaz küre ormana doğru yavaş yavaş uzaklaşıyordu. O da uzay gemisinin kalkmak üzere olduğunu anlamış gibiydi.

"İşte böyle," diye sürdürdü Çevtsov. "Pilot kabinine çıktım. İyonik hızlandırıcıyı devreye soktum. Tüm aygıtlarda canlılık başladı. Gemi kalkmadan önce her zaman yaptığı gibi titremeye başladı. İşte bu dakikada Dünya'ya doğru yolculuğun başladığını hissettim. Orada, geminin dışında Erenler'in dünyası vardı. Burası benimkilerin dünyasıydı: Uslu, yiğit ve güçlü.

"Ormanın içindeki düzlüğün üstüne yükseldim. Teleekranın büyütücülerini işlettim. Dev bir yılanın gövdesi gibi kıvrılmış kocaman bir spiral ağacın yanında Işın'ı gördüm. Her zamanki gülümsemesi yüzündeydi. Beni duymuyordu ama şunları söyledim ona:

"Bizim yaşamımız kısa ve her zaman yollardayız. Bir gün yaşamı daha da uzatmanın yollarını bulacağız. Ama o zaman da bu yaşam bize çok kısa gelecek. Çünkü bir sonsuz yol boyunca sonsuza doğru yürüyoruz. İşte tam da bu yüzdendir ki insan 'İnsan' oldu."

Lanskoy pencereye doğru yürüdü. Çevtsov'un sesi yıldızlar arası boşluğun gittikçe büyüyen gürültüleri arasından yine de geliyordu. Lanskoy bu sesi artık bilinçsiz olarak duyuyordu. Çevtsov'un Dünya'dan milyonlarca kilometre ötede evrenin içine doğru giden gemisini düşünüyordu. Önünde uzun ve tehlikelerle dol

bir yol... Sonra Tessem'in "Erenler'in Sorunu" dediği büyük olay... Bu soruna hangi çözüm bulunacaktı? İnsanlar, Erenler'in ağabeyi olabilecek miydi? Ağabeyi diyordu, çünkü insanın deneyimi, istenci, geçmişi, şimdiki durumu ve geleceği ona bu zor görevi veriyordu. Bu, onun için hem bir hak hem de görevdi. Bu hakkı kullanması gerekiyordu.

Yuvarlak pencerenin açıklığından sayısız yıldız parlıyordu. Işıkları camı dövüyor gibiydi. Ne diyorlardı böyle: "İnsanoğlu görüyorsun ne çoğuz! Senin yaşamın bizi saymaya bile yetmez..." Evet ne çoktular. Aralarından gökyüzü görünmüyordu. Sonsuz derinliklerinde insan gözünün ulaşamayacağı nice nice yıldızlar saklıyordu kimbilir gökyüzü...

Zaman zaman bir göktaşı karanlıkları yırtıyor, ışıktan bir iz çiziyordu. Bulutlar yıldızları örtüyor, gök değişiyordu. Ama kısa sürede göktaşının izi gecenin içinde kayboluyor ve yel, bulutları silip götürüyordu: O zaman gökyüzü yine kendi benliğini buluyordu: Sonsuz, hareketsiz ve hayranlık verici.

"Sanat şimdiye dek hep insan ölçeğinde varoldu" diye düşündü Lanskoy: Sevi... iki insan birbirini sever. Bu konu üstüne ne kadar kitap, ne kadar yontu ve türkü var... Bütün zamanlarda ve her durum için kıskançlık, cimrilik ve yiğitlik için de öyle değil mi? Tutkuların çözümlenmesi, mikroskopla yapılan bir araştırmanın inceliğine ulaşmış. Artık sanat bir mikroskopu teleskopla değiştirmeli. Zaman geldi. İnsan tutkularının ölçeği değişti.

Evren, eski küçük oyunların sahnelenemeyeceği kadar büyük. Sahnenin evrensel büyüklüğüne olayların,

işlerin ve eylemlerin evrensel genişliği uymalı. Yoksa yanılıyor muyum? Yıldızlar çağında da sevi olacak, kıskançlık, alçaklık, büyüklük, cimrilik... Evet, akan bir suda her nokta kendine göre devinir. Kendi isteğine gittiğini sanır. Ama bütün noktalar aynı yere doğru akıp giderler. İnsanlar da böyle. Gündelik işlerine yapışıp kalabilirler, ya da kendilerini tutkulara bırakabilirler. Ama yine de bu, onların hep birlikte yıldızlara gitmelerini önlemez. Sanat yıldızlara doğru bu gidişte onların önünde olmalıdır.

Ama sonsuz göğe meydan okuyan bir insan betimlemek ne zor! Yıldızlara giden insanın iyiliğini yiğitliğini, gücünü, güçsüzlüğünü hangi yontuda taşlaştıracağım. Bilginin sakin gücünü, coşkunun ataklığını ve duygusallığını, ışıklı melankolisini hep birden taşa nasıl geçirmeli?

Sanat, sen bazan ne kadar güçsüzsün!

O zamanlar uzay gemileri akıllı varlıkların bulunduğu gezegenlere ilk kez inmeye başlamışlardı. Başka dünyalar bizim dünyamızın ne geçmişine ne de geleceğine benziyordu. Bu yüzden insanoğlunun başka dünyalarda ilk adımları hep çekingen oldu.

İnsanlar kendi geçmişlerini başka gezegendeki düşünebilen varlıkların tarafsız yargısına çekinerek sundular. Bu varlıklar insanoğlunun tarihini görüp şu yargıyı verdiler: "Sert, zor bir yoldan gelmişsiniz. Bilgin

zi ve mutluluğunuzu pahalı ödemişsiniz. Ama istencinizi bütün sınırları aşan bir güce döndürmüş, çelikleştirmişsiniz. Her türlü zorluğa ve karşı koymalara meydan okumaya hak kazanmışsınız."

O zamanlar büyük başarıların zamanıydı. Alınacak yol uzundu. Yakın yıldızlara bile güçlüklerle ulaşılıyordu. Henüz gidilmemiş yıldızlar arası yollarda nice uzay gemisi yitiyordu. Ama insanlar daha o zamanlar evreni düzenlemeye başlamışlardı. Üzerinde yaşam olmayan ıssız gezegenleri yoğun atmosferlerle çevreliyorlardı. Yaşam veren yağmurlar kızgın kumları ilk kez ıslatıyordu. Yeni güneşler yakıyorlardı. Küçüklü bu güneşler henüz. Ama hiç ışık görmemiş karanlıkları ısıtıp aydınlatıyordu.

Uzaya doğru ilk uçuşlarında bile insanlar durağan gözlemciler değildi. Dünyalar ve Evren hayranlıkla bakılmaya ve bununla yetinmeye elvermeyecek kadar kötü düzenlenmişti. Uzay insanı bekliyordu. Onun doymaz ve hırçın elini, geniş düşüncesini ve ileriye doğru yürüyüşte yatıştırılmaz tutkusunu... İnsan, yıldızlar dünyasının çağrısını yanıtladı. Onu değiştirmek için kendisini evrenin kucağına attı.

O zamanlar insanlar çok yalın, çok açık bir gerçeği anlamışlardı: İnsanın yurdu ne dünya ne de güneş sistemi idi. Sınırları olmayan Yıldızlar dünyasıydı onun yurdu.

G. Altov ve V. Juravleva'nın ortak yapıtı *Evrenin Türküsü* kökleri on sekizinci yüzyıla dek uzanan Sovyet bilimkurgu yazınının "Altın Çağı"nın ilk ve en önemli örneklerindendir. 1960'ların sonuyla başlatılan "Altın Çağ", başka dünyalardaki düşünen varlıklar, duyudışı algılama, sibernetik, zamanda yolculuk, koşut evrenler gibi temaların Sovyet yazınında yerini bulmasına tanık olur.

Evrenin Türküsü, insanın doğaya ve tarihe karşı verdiği savaşımın başarısına yazılmış bir uzay çağı destanıdır. Yıldızlara uzanan yol, yeryüzünde esenliğe kavuşmuş insanoğlunu, bambaşka bir gelişim izlemiş toplumların yazgısıyla yüz yüze getirir. Bilinmeyene yönelen yolculukta bilim ve sanat el ele gitmektedir.

ISBN 975-576-036-9

9 789755 760360